

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

בתבנית **מונח ... מונח זרקא מונח ... מונח סגול** – עש"ב (372) פעם בתורה וב-3 מהם **זרקא זרקא סגול**. מרמז להגדיר משהו חלקי (לימוד של פחות משלם אחד), מהענין המרומז בתבנית כולה ואז גורע (מיעוט מופעים) או מוסיף על הענין המרומז בתבנית (רוב מופעים), כל מונח לפני זרקא ולפני סגול עשויים להוסיף עוד נושא חלקי ותוצאה בגרעיה או הוספה (הרחבה) על נושא התבנית. באותו אופן מרחיב הפסוק בתת-פסוק. דוגמא להרחבה הן ארכי זמן של פחות משנה להוסיף על שנה, דוגמא לגרעיה היא קיצור חיים.

1.1 שמות ויקהל לה

שמות ויקהל לה,א:

ויקהל משה את-כל-עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר-צוה ה' לעשות אתם:

בעל הטורים **אלה הדברים**, דרשו מכאן (**שבת צזב**), לשלשים ותשע מלאכות לשבת כמנין אלה, ודברים משמע שנים וה' הדברים לרבות א' הרי ל"ט, ואפילו בדכמה מקומות כתיב **אלה הדברים** ולא דרשינן ליה; שאני הכא דכתיב במלאכת המשכן (פסוק ד) זה הדבר ושני הכי לכתוב אלה הדברים לדרשה, לעשת, אותיות ל' תשע; וחסר ו'ו; ולומר ל"ט מלאכות יעשו אותם בו' ימים ולא בשבת, תבנית הטעמים תומכת בדרשת **בבלי שבת צזב**, לחשב גימטריה מדויקת של ט"ל מלאכות.

אלה הדברים – יתיב זקא-קטן, יתיב – דווקא כך, בדיוק כך, גי' **אלה** = ל"ו

זקא-קטן – ענין של שניים, כאן **הדברים** – זקא-קטן מרמז לשני ליימודים. **לימוד אחד** כללל המקובל בתורה שבע"פ מיעוט רבים שניים, **לימוד שני** דרוש תוספת ה"א הידיעה כעוד מלאכה ובסה"כ ל"ט אבות מלאכות.

שמות ויקהל לה,ב:

ששת ימים יעשה מלאכה

וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'

כל-העשה בו מלאכה יומת:

תורת משה – האלשיך הקדוש ... ושמירת השבת היא לדעת כי אני ה' מקדשכם, ומתדבק בכם על ידי נפש יתירה שאני נותן בכם ומתדבק בך, והוא ככל הכתוב **וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'**, ... ועוד כי הלא קדושתו קדומה מטרם ניתן לכם כי היא **"שבת שבתון לה"** חמדה שהיתה גנוזה אצלו יתברך, ואם כן **איפה איך תדחה** מה שזולת היותו קדוש מריק בכם קדושה וגם קדושתו קדומה מפני מה שעדיין אין לו קדושה רק הכנה אל מה שיכול בו קדושה אחר העשותו. אך ברית מילה ופקוח נפש נדחה עליהם שבת, כי כל איש ישראל קדוש יאמר לו **"כי קדש ישראל לה"**.

יהיה – קדמא ע"פ תורת משה מרמז אל קדושה קדומה של השבת קודם לכריאה ולמתן תורה **לכם קדש שבת שבתון** – מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים שאינם חייבים לחול ביחד, והיינו יש מצבים כמו ברית מילה ופקוח נפש נדחה עליהם שבת בהם, הקדושה הקדומה נדחית מפני קדושת איש ישראל.

נעיין בפסוק דומה מאד ב-**שמות כי תשא לא,טו**

ששת ימים יעשה מלאכה

וביום השביעי שבת שבתון קדש לה'

כל-העשה מלאכה ביום השבת מות יומת:

תורת משה – האלשיך הקדוש

ועל מידת יום ביום אמר **"ששת ימים וכו' וביום השביעי שבת שבתון"**, שהיא קדושה כפולה שאינו קדש של נפש יתירה שבעדם מבחינת שכינה של מידת לילה, כי אם **"קדש לה"**, שנתווסף בנפש יתירה שקיבל בעדה יום שבת מבחינת שכינה בחינת השם הגדול. וזהו אומרו **"קדש לה"** הוא השם הגדול. ולא שיש הפרש בעונש של עושה מלאכה ביום לעושה בלילה, כי לא כן הוא, כי **"כל-העשה מלאכה ביום השבת"** שהוא בכללות היום שכולל לילה ויום **"מות יומת"**.

ואמר **"ששת ימים יעשה מלאכה"**, לומר כי זולת הטעם האמור לבלתי דחות מלאכת המשכן את השבת יש טעם אחר. והוא, כי לא היה רווח בדבר, כי אם מלאכת המשכן הייתה נעשיית בטבע היתה אומר שטוב לדחות שבת לקרב השראת שכינה בימים מועטים. אבל **ששת ימים יעשה מלאכה כמאליה** שאפילו אינו אומר בששת, לרמוז שאין המלאכה הזאת תחת הזמן, כי אם כבריאת העולם **"כי ששת ימים עשה ה' את השמים וכו' (פסוק ט"ו)**. ואם כן **כל מה שהיה ראוי ליעשות ביום השבת נעשה גם הוא בחול**.

או שיעור הכתוב בדרך אחרת. שאומר הוא יתברך **ששת ימים יעשה מלאכה כמאליה**, בזכות **"וביום השביעי"** יהיה **שבת שבתון קדש** לשם ה' כו'. ולהיות כי על מידת יום המתחסת לתואר זכר, אמר **"יעשה"** ולא אמר **תעשה** שעל ידי זכות היום יהיה כן. ולא אמר ענין זה גם בלילה, על כי דרך המלאכה ליעשות ביום.

טט – **ששת ימים יעשה מלאכה** – מונח זרקא מונח סגול, תוספת מסוג הענין על הענין, מלאכה על מלאכה, כפירוש **תורת משה (א)** ששת ימים המלאכה נעשתה **כמאליה** בדומה לבריאת העולם ע"י ה' ואם כן **כל מה שהיה ראוי ליעשות ביום השבת נעשה גם הוא בחול** – הספק העשיה בששה ימים עשה גם עבור היום השביעי.

(ב) בתורת החסידות (**שמות כי תשא לד,בא**) **ששת ימים תעבד** ותוסיף בתוכך מקום ל- (**שמות תרומה כה,ח**) **ועשו לי מקדש ושכנתי**

פתוקם:

שבת שבתון קדש – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין, ע"פ **תורת משה – האלשיך הקדוש** אלו הנפש של כל יום ועוד הנפש יתירה, והענין שחל עליהם הוא קדושה שאינה קדושת הנפש היתירה אלא מעלה ממנה, קדושה שמקורה מ- **קדש לה'**, - סלוק, מגביל לומר שזאת קדושת השם הגדול בלבד, שנתווסף בנפש יתירה שקיבל בעדה יום שבת מבחינת שכינה בחינת השם הגדול.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; מצות ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחר/ים בתושב"ע"פ.

שמות כי תשא לא,ג:

[ינ] ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את-שבתתי תשמרו
 כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת פי אני ה' מקדשכם:

ואתה דבר אל בני ישראל – גרשיים קדמא מהפך פשטא, תבנית המופיעה בתורה כ-13 פעם (כולל אזולא גרש במקום גרשיים) ומשמעה החלה פעולה, לעתים לפני זמנה שלא כמו כאן שהתחילה בזמנה, הושעתה, ותחל שוב. כאן ע"פ **בבלי יבמות ה** – עשה של ברית מילה הדוחה לא תעשה של שבת, השבת החלה, באה מצוות עשה שהלא תעשה נדחה מפניו, וכאשר העשה מסתיים, הלא תעשה חוזר לשרות.

רמב"ן (יג) **אך את-שבתתי תשמרו** – אעפ"י שתהיו רדופין בזריות המלאכה, אל תדחה שבת מפניה; כל 'אכין ויקין' – מעוטין; למעט שבת ממלאכת המשכן. לשון רבנו שלמה; **ולא נתכוון אצלי**, כי לפי מדרש רבותינו (ראה ירוש' ברכות ט,ה [יד,ב]), ב'אכין ויקין' **מעט בשמירת השבת**, כי המיעוטין אצלם בכל מקום **מעטו בדבר המצווה בו**, ואם תדרוש המיעוט בענין מלאכת המשכן, יהיה מותר לעשותה בשבת! **ובירושלמי במסכת יומא (ח,ה [מה,ב])**: מנין שפיקוח נפש דוחה את השבת? רבי יודן אומר: **אך את-שבתתי תשמרו**; אבל המיעוט הזה – למילה או לפיקוח נפש וכיוצא בהם, שהם דוחים אותו. ומלאכת המשכן שאינה דוחה השבת – מפני שהזוהר בה (בשבת) בכאן.

דחית שבת מפני ברית מילה

בראשית לך לך יז, י – יא:

[י] זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריד הקול לכם כל-זכר:
 [יא] ונמלחם את בשר ערלחכם והיה לאות ברית ביני וביניכם:

ברית מילה יצא ללמד על עצמו, שדוחה שבת, מגזרת הכתוב מצוות עשה של ברית מילה דוחה חומרת לא תעשה של שבת, כי נכרתה על המילה י"ג בריתות.

רמב"ן ואחר כן צוה שישמר אברהם הברית הזאת, ותהיה המילה "לאות ברית" (להלן, יא); והנה האות הזה את השבת, ולכן ידחה אותו; והקבין זה.

דחית שבת מפני פקוח נפש

ירושלמי יומא פ"ח ה"ה (וילנה מ"א א)

מניין שספק נפשות דוחה את השבת. ר' רבהו בשם ר' יוחנן (**שמות כי תשא לא,ג**) **אך את-שבתתי תשמרו** מיעוט. אמרה תורה חלל עליו שבת והוא יושב ומשמר שבתות הרבה.

שמות ויקהל לה,ג:

לא-תבערו אש בכל משבתיכם

ביום השבת: פ

רמב"ן (ג) **לא-תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת**: – ענין הכתוב הזה ודאי לאסור בשבת גם מלאכת אוכל נפש, כי אמר (**לח,ב**) **כל-העשה בו מלאכה יומת**, ופירש שלא יבערו גם אש לאפות לחם ולבשל בשר כי האש צורך כל מאכל. והוצרך לומר כן מפני שלא אמר "העושה בו כל מלאכה" כאשר אמר בעשרת הדברות (לעיל **ט,ב**) **לא-תעשה כל-מלאכה**, ואמר מלאכה סתם, והיה אפשר שנוציא מן הכלל מלאכת אוכל נפש, כי כן נאמר בחג המצות (**דברים דאה טז,ח**) **לא תעשה מלאכה** ואין אוכל נפש בכללו, ולכן הזכיר בפירוש שאף אוכל נפש אסור בו: וכלשון הזה מצאתי במדרש (**מכילתא** כאן) רבי נתן אומר **לא-תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת**: למה נאמר, לפי שהוא אומר (**לח,א**) **ויקח משה את-כל-ערת בני ישראל**, שומע אני יהא רשאי להדליק לו את הנר, להטמין לו את החמין, ולעשות לו מדורה בשבת, ת"ל **לא-תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת**: וזה קרוב למה שאמרנו, שלא היו מלאכות הללו שהן הנאה לגופו בכלל איסור הראשון. ורצה רבי נתן לומר שלא הוצרך הכתוב לאסור אפייה ובשול ושאר צרכי אוכל נפש, שכבר אמר להם **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו** (לעיל **בשלח טז,ט**), אבל עדיין כל מלאכות שאדם נהנה בהן ואינן עושין אלא הנאה לגוף כגון הדלקת הנר ומדורה ורחיצת גופו בחמין יהיו מותרות כי זה מעונג שבת, לכך נאמר **לא-תבערו אש** לאסור הכל:

לא-תבערו אש – מונח זקף-קטן, שני לימודים, ע"פ **רמב"ן** (א) לא להבעיר אש למלאכות שאינן הנאת הגוף של המבעיר אלא לעבודה כי אלה נאסרו בעשרת הדברות, ובהם נכלל אוכל נפש שפורט בפר' בשלח פר' המן שיעשה ביום ששי ולא בשבת (**ב**) לא להבעיר אש למלאכות שהינן להנאת הגוף כגון נר, והטמנת חמין, ומדורת חימום וחמין לרחיצת הגוף שלא נכללו באיסור (א).

ביום השבת: – טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מההגבלה של הסלוק וגם בתפקיד של התפשטות אלפניו להודיע כי ההלכה **לא-תבערו אש בכל משבתיכם** אשר ע"פ רמב"ן מתיחסת לשתיים או שלוש סוגי מלאכת הבערה: (א) מלאכה שלא להנאת הגוף ובה הרמב"ן מכליל צרכי אוכל נפש, (ב) מלאכה שהיא להנאת הגוף, ההלכה הזאת ע"פ טעם **ביום השבת**: – טפחא סלוק, במלוא היקפה מוגבלת ליום שבת בלבד ולא ליום טוב!!! **אבל ביום טוב** התיר הבערה ע"י העברה מאש קיימת כנאמר בחג המצות (**דברים דאה טז,ח**) **לא תעשה מלאכה** ואין אוכל נפש בכללו וכן הדלקת נר ורחיצת ידים ורגלים ופנים בחמין, ומיצוב מלת **השבת**: בטעם סלוק מתואם עם ההיתר של הבערת אש ביום טוב לצרכי אוכל נפש הכתוב במקום אחר.

בכל משבתיכם – טפחא אתנח, אתנח מגביל את ענין **משבתיכם** להוציא ממנו את המשכן והמקדש שבו מבעירים אש בשבת.
בכל משבתיכם – טפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מההגבלה של האתנח וגם בתפקיד של התפשטות אלפניו לרבות בין בארץ בין בחו"ל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פסוק – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרש"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר תחמים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יְהִיָּה – קדמא ע"פ תורת משה מרמזו אל קדושה קדומה **לְכֶם קִדְשׁ שַׁבְּתוֹן** – מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא אחד (כאן שבת) החלוקים ביניהם בהלכה לגביהם ביחס לנושא, והיינו יש מצבים ברית מילה ופקוח נפש נדחה עליהם שבת בהם הקדושה והקדומה נדחת מפני קדושת איש ישראל.

ספר הישר (חלק התשובות) סימן ו

שבת/ דף י"ח ע"א שאסרו בית שמאי משום שביתת כלים ובית הלל לית להו שביתת כלים ושוי להניח בהן חטין והן שחונין כל השבת, וכ"ש שאם ע"י גוי בקבלנות שהוא מותר. ורבותינו שפוסקין בכל מקום שביתת כלים דאורייתא הא ליתא. וכן כר"ח כדברי המקיל בשביתת כלים אבל ברחיים פליג עלאי, ולא ידענא טעמא דמשמיעת קול לית לן ועד שיתברר לי טעמו לא אאסור אותן **(שם שבת י"ח ע"א/ עיין תוס' ד"ה והשתא)** ועוד נראה לי להתיר קבולת מדאמרינן בשלהי פ"ק דע"ז **(דף כ"א ע"ב ועיין שם תוס' ד"ה אריסא)** דמשכירין שדות אבל לא מרחץ, וטעמא מפרש בגמרא דגבי שדה אמר' אריס אריסותיה קעביד, א"כ אריסות גוי בשדה דהוא מפרסם טובא שרי דהוה ליה קבולת. ואפי' ר"ש בן אלעזר דפליג בגמרא ומפרש טעמא דאריס אריסותיה קעביד לית ליה, ואוסר שדה משום דנקראת על שמו, גם משם נמצינו למדין, כי אם לא היתה נקראת על שמו של ישראל אלא בתורת אריסות שהיה מותר.

יְהִיָּה לְכֶם קִדְשׁ שַׁבְּתוֹן – קדמא מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא אחד (כאן שבת) החלוקים ביניהם בהלכה לגביהם ביחס לנושא, (א) הבחנה בין שביתת הישראלי ובין שביתת כליו רבותינו שפוסקין בכל מקום שביתת כלים דאורייתא הא ליתא אם קדם והתחיל במלאכה ע"י כלים לפני השבת (ב) הבחנה בין שביתת הישראלי ובין הגאה ממלאכת השבת עם קדם ומסר עבודה בקבלנות לנכרי ובתנאי שלא מפרסמים כי העבודה עבור יהודי.

מאור ושמש שמות פרשת ויקהל

הנה **בפרק ב' דביצה (טז,א)** אמרו חז"ל על שמאי הזקן, שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, כיצד מצא בהמה נאה היה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה – מניח את השניה ואכל את הראשונה. אבל הלל מדה אחרת היתה בו, שכל מעשיו היו לשם שמים, שנאמר (תהלים סח כ) **בְּרוּךְ אֱדֹנָי יוֹם יוֹם**. ותניא נמי הכי, בית שמאי אומרים – מחד בשבת לשבת, ובית הלל אומרים – ברוך ה' יום יום. ביאור דבריהם הוא על פי אומרים **בזוהר יתרו (ח"ב פח א)** רבי יצחק אמר, כתיב (בראשית ב ג) **וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְכַתֵּב בְּכִתְבֵי הַשָּׁמַיִם** (שמות טז כו) **וַיְכִיֹּם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יִהְיֶה בוֹ, כִּיּוֹן דְּלֹא מִשְׁתַּכְּחֵי בֵּיהּ מִזְוֵנֵי** – מה ברכתא אשתכח ביה; אלא הכי תאנא, כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין כו', דהאי יומא מתברכין מינה כל שיתא יומין עילאין, וכל חד וחד יהיב מזוני לתתא, כל חד ביומוי מההיא ברכה דמתברכין ביומא שביעאה, עכ"ל.

נחזור לעניינינו, ולכן תיקנו לנו הראשונים ז"ל לומר כל יום בשיר של יום 'היום יום ראשון בשבת' וכן בכל יום, כדי להמשיך בפיו על ידי אמירתו קדושת שבת אל היום ההוא. וכן בכל מעשה אשר יעשה יאמר, ... על ידי זה תגדל גם כן השפעת שבת להריק אל ימים הבאים. ועל זה רמזו ז"ל (ע"ג א) באמרם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

וזה הוא ענין שמאי והלל; ששמאי היתה מדתו להכין עצמו בפיו לשבת הבאה, ועל ידי זה כל מאכל שאכל מחמת שהכין את הבהמה הזו בפיו מתחלה לכבוד שבת – חלה עליה קדושה מקדושת שבת הבאה, ובאכלו המאכל קיבל קדושת שבת הבאה מאחד בשבת ואילך. ובית הלל היתה מדתו בכל מעשיו לשם שמים, וממילא נמשך קדושה אל כל מעשיו, וקדושת שבת קיבל משבת שעבר. וכמאמר הזוהר הקדוש דכל חד וחד יהיב ביומוי מהאי ברכה דמתברכין ביומא שביעאה. ...

ומעתה נבוא לביאור הכתובים; ויקהל משה וגו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם מלת 'אותם' כמו (בראשית לו יח) **וַיִּתְּנָלְךָ אֲתוֹ שְׂפִירָשׁ בּוֹ רִשִׁי ז'ל: כְּמוֹ אֲתוֹ עֲמוֹ**. ביאורו, שאלה הדיבורים אשר ציוה ה' שְׁכַל מה שתעשו – תעשו אותם פירוש, שתאמרו הדיבורים בכל עשייתכם. וביאר אחר כך מה הם הדיבורים **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִיָּה לְכֶם קִדְשׁ** כלומר, שכל מה שתעשו בששת ימי המעשה – תעשו באופן זה, שתזכירו ותאמרו באתם עושים זאת בשביל ש-**בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִיָּה לְכֶם קִדְשׁ** וצריך לענונו, ...

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִיָּה – מונח רביע קדמא, בתפקיד ששה ימי השבוע קשורים לקדושת שבת הקודמת (כהלל) או קשורים לקדושת שבת הבאה (כשמאי) **לְכֶם קִדְשׁ שַׁבְּתוֹן** – מרכא תביר מרכא טפחא, קשור לענין עונג שבת כפסיקת השו"ע.

שמאי המכין מכל ימי השבוע אל השבת הוא גם סובר שיש להשבית את הכלים בערב שבת. הלל האומר ברוך ה' יום יום, הוא גם סובר שאין חובה להשבית הכלים, כי אין איסור הנאה ממעשי השבת.

שולחן ערוך אורח חיים סימן רצ סעיף א א (א) [א*] ירבה בפירות ומגדים ומיני ריח, כדי להשלים (ב) מנין מאה ברכות. הגה: ואם רגיל בשנית [א] צהרים (ג) אל יבטלנו, (ד) כי עונג הוא לו (טור). **שערי תשובה סימן רצ ס"ק [א]**

[א] **צהרים** – עבה ט' וע' בא"ר בשם ס"ח שאין לומר כן אפי' חפץ לכתוב תורה במ"ש אלא יאמר כי שבת היום וע"ש בשם של"ה שלא ירבה כו' אדרבה חייב אדם לחדש חידושי תורה כמ"ש בזוהר דכמ"ש בחזרת נשמה יתירה למקומה שואל אותה הקב"ה מה חידוש אמרת בתורה כו' ובמח"ב בשם דעת חכמה בשם האר"י שאם מחדש בתורה מעטרין לאביו בארתו עולם לכן נסמך כיבוד למצות שבת, ומי שאינו בר הכי לחדש ילמוד דברים שלא למד עד הנה וכתב בבר"י שכתבו בשם האר"י שהיה ישן ב' או ג' שעות בשבת וכתב מח"ב שרבים מקיימים מנהג האר"י ומי יתן אם יקיימו שאר הנהגותיו ואזהרותיו כי קודש הם ע"ש: **משנה ברורה סימן רצ (ג)** אל יבטלנו – ומ"מ [א] לא ירבה בו יותר מדאי שלא יביאנו לידי ביטול תורה שאפילו ת"ח שלומדים כל השבוע שמצוה שיתענונו ביותר וכדלקמיה בהג"ה אין הפיי שיכלו כל היום בתענוגים רק ימשכו יותר בתענוג משאר בני אדם. כתבו הספרים בשם הזוהר שמצוה על האדם לחדש חידושי תורה בשבת. ומי שאינו בר הכי לחדש ילמוד דברים שלא למד עד הנה:

יְהִיָּה לְכֶם קִדְשׁ שַׁבְּתוֹן – קדמא מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים (כאן בעלי בתים ותלמידי חכמים) המצויים למעט בשינת ותענוגי שבת ולהקדישם ללימוד תורה. אבל תלמידי חכמים הלומדים כל השבוע (כעין קדמא לשבת) יתענוגו יותר (כדי שיובחן אצלם הבדל בין שבת לחול). וכל זה כדי שיהיה השבת **לְה'** – אתנה, מגביל מחשבות ודיבור לחדש חידושי תורה בשבת. ומי שאינו בר הכי לחדש ילמוד דברים שלא למד עד הנה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: **אתנה**, **סלוק** = **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = **מאריך**, **רבוי**; **דרגא** – **מצרף**; **תבר** – **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = **טרקא** – **שנוי משמעות**, **רבוי מתפשט**; **מרכא טפחא** – **קב' שעשויה לגדול**, **יתור לרבות**, **מכל מקום**; **דרגא תבר טפחא** – **קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה**; **מרכא תבר טפחא** – **קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה**; **תבר מרכא טפחא** – **קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים**; **מקף** – **כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות**; **פסק ו** – **סדור שנחלק**, **השלם והחלק נדרשים**; **ורקא סגול** – **מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו**; **פשטא** – **פשוט**, **י**; **זקף-קטן** – **2**; **זקף-גדול** – **3**; **רביע** – **4**; **מונח רביע** – **לפחות 4**; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** **בהצי פסוק** – **היקש**; **השלישיה**: **קדמא** – **סדר קדימות**; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – **יוצא מהענין**; **קדמא ואולא** – **בסדר זה או הפוך**, **הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים**, **מלמד ולמד**, **כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט**), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – **דרוש בפסוק ששור**, **מחיצה**, **עיריה**, **שגגה** = **שכחה**: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – **דרוש בפסוק ולפניו ששור**, **מחיצה**, **עקירה**, **שגגה** = **שכחה**: **פור** – **דרוש מהפסוק רעיו לנשואים אחר/ת בשבוע"פ**.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.3 שמות (ויקהל פקודי) ויקהל לה,א

שמות ויקהל לה,א:

ויקהל משה את-כל-עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר-צנה ה' לעשת אתם:

(לה,א) **ויקהל משה** – מונח רביע, ללמד על שש כפרות (מסומנות טט – א – 1) בתוך) **מדרש אגדה (בובר) שמות פרשת ויקהל פרק לה**
[א] ויקהל משה. זה שאמר הכתוב מי כהחכם [ומי] יודע פשר דבר וגו' (קהלת ח' א'), אשריהם הצדיקים שיודעים לעשות פשרה בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך אמר משה רבינו ע"ה **ויקהל**, (טט – א) **תבוא ועשו לי מקדש (שמות כ"ה ח')**, ותכפר על מעשה העגל, שנאמר בו קום עשה לנו אלהים (שם לב א'), (טט – ב) **ותבוא קהלת משה רבינו**, שנאמר ויקהל משה את כל עדת וגו' ותכפר על קהלת אהרן, דכתיב ויקהל העם על אהרן (שם שם), (טט – ג) **ותבוא אמירת משה רבינו שנאמר ויאמר אליהם משה**, ויכפר על אמירת אהרן, שנאמר ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים (שם שם), (טט – ד) **תבוא אמירת זה הדבר (פסוק ד')**, ותכפר על אמירת כי זה משה האיש (שם לב א'), (טט – ה) **תבוא אלה הדברים**, ותכפר על אמירת אלה אלהיך ישראל (שם שם ד'). (טט – ו) **תבוא נתינת הזהב התנופה**, ותכפר על נתינת זהב העגל, ועליו אמר דוד ע"ה הטיבה ה' לטובים ולישירים בלבותם (תהלים קכ"ה ד):

(לה,א) **ויקהל משה** – מונח רביע, ללמד על יותר מארבע הקהלות לדורות (מסומנות טט – א – 1) בתוך) **ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקהל רמז תח (לה) ויקהל משה (לה, א)**, רבותינו בעלי אגדה אומרים מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד אמר הקדוש ברוך הוא עשה לך קהלות גדולות ודורוש לפנייהם ברבים הלכות שבת כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות (טט – א) בכל שבת ושבת ולכנוס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני, מכאן אמרו משה תקן להם לישראל שיהיו דורשין בעניניו של יום (טט – ב) הלכות פסח בפסח (טט – ג) הלכות עצרת בעצרת (טט – ד) הלכות חגג בחג, אמר משה לישראל אם אתם עושים כסדר הזה הקדוש ברוך הוא מעלה עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי שנאמר ואתם עדי נאם ה' ואני אל, (טט – ה) מן הסתם לדרוש לפני ראש השנה בהלכות ר"ה ושופר ומוסר תשובה (טט – ו) לפני יום הכפורים בהלכות יוה"כ ותשובה (טט – ז) וכן נהוג לפני חנוכה ופורים ועוד סיבות .

רמב"ן (א) ע"פ הבנה ב-**רמב"ן** ... ואמר לכלם ענין המשכן, אשר נצטווה בו מתחלה, קודם שבור הלוחות; כי כיון שנתרצה להם הקדוש ברוך הוא ונתן לו לוחות שניות וכרת עמו ברית חדשה שילך השם בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולאהבת כלולותם (ע"פ יר' ב,ב), ובידוע שתהיה שכנינת בתוכם כענין שצוהו תחלה, כמו שאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמי' כה, ח), ולכן צוה אותם משה עתה בכל מה שנצטווה מתחלה.
משכן ומקדש של מעלה צורתם בכסא הכבוד המרומז במונח רביע, ומשה מקהיל ומלמד צורתם שלמעלה אל בני ישראל לעשות משכן לשכינתו למטה לכעין שכינתו בכסא הכבוד.
(ב) (שמי' ו' לה,ג) לא-תבערו אש - מונח זקף-קטן, שני לימודים, ובשני רבוי מצבי עונג שבת שלא להבעיר עבורם אש, ע"פ **רמב"ן (א)** לא להבעיר אש למלאכות שאינן הנאת הגוף של המבעיר אלא לעבודה כי אלה נאסרו בעשרת הדברות, ובהם נכלל אוכל נפש שפורט בפר' בשלח פר' המן שיעשה ביום ששי ולא בשבת (ב) לאסור הדלקה לשם הנאת הגוף בעונג שבת, נר, הטמנת חמין, מזורה לחימום הגוף, מזורה לחימום מים לרחצה בחמים, ולרבות מכך איסור הדלקת אש לכל עונג שבת, שלא נכללו באיסור **(א)**

את-כל-עדת - תביר בני ישראל – מרכא טפחא, יתור לרבות את בנות ישראל לבנין המשכן, כי אם נאמר שבנין המשכן היא מצוה שהזמן גרמה, כי נעשית רק בימי חול, אז נשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמה. אבל היות ובנין המשכן הוא לשם הקרבת קרבנות ובה גם נשים חייבות כגון יולדת, ותודה, ונזירה וזבה ונדר ומעשר בהמה ובכורות, לכן מרבים אותן לבנין המשכן.

את-כל-עדת - תביר, (א) ללמד שנשים משתתפות בבנין המשכן מענין הקרבנות ולא מצד מעשה העגל כי התנגדו למעשה זה.
(ב) ממעט מהתיקון על מעשה העגל את הגורם לקלקול כפי' **אלשיך שמות פרק לה,א** ... כלל הדברים כי כל חפץ ה' בנדבת המשכן היה **לתקן את אשר עותו בעגל לשוב על ידי כך עד ה' אליהם ולדבקה בו**. על כן כל שלשת הדברים הראויים לאשר את נפשו החליא ובא לרפאותה, מעין כל תרופת מחלת הגופות יחוייב שם ימצאון ושם יהיו הלא המה: א. לרפאות בדבר מקביל אל מעשה העון, ב. להרחיק הגורם אותו, ג. לזוהר מכל הדומה אל כיעור העון, ומה גם במעשה התיקון כל ימצא בו לכלוך עון בל תהיה מצוה הבאה בעבירה וישוּבו עוד להתקלקל חלילה:
(ראשון) וזה מאמרו יתברך **ויקהל משה** וכו'. והוא כי כאשר חטאו היה על ידי הקהל כמה דאת אמר (לעיל לב א) ויקהל העם על אהרן, כי זולת חומי העון היה גם ברבים שהוא חילול ה', על כן גם בתיקון צריך יהיה כן בהקהל לקדש ה' במה שיעשו התיקון והתשובה. וזהו ויקהל משה:

ועל השנית להרחיק הגורם אמר את כל עדת בני ישראל, כלומר אך לא את הערב רב כי המה היו גרמת נזקים, כהסכמת ספר הזוהר (כי תשא קצא א) ומדרש רבותינו ז"ל (תנחומא כי תשא יט) כי המה עשוהו בלהטיהם, על כן ירחקו מהם ולא יהיה להם חלק במשכן ה':
ועל השלישית שלא יתערב איזה לכלוך עון במעשה התיקון, אמר אלה הדברים וכו' ששת ימים וכו', והוא בל יחללו שבת במעשה המשכן באחת מארבעים מלאכות אשר היו כלם במשכן.

שמות ויקהל לה,ב:

ויבאו האנשים על-הנשים

כלו נדיב לב הביאו חח ונזם וטבעת וכימו כל-כלי זָהָב וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֹת זָהָב ה':

חח ונזם וטבעת וכימו - מונח אזלא-גרש מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולקבל תכשיטי נשים מכל סוג, הקיש קבלת תכשיטים ממקום מוצנע כמו כומז למקום גלוי כמו חח

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור'ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר – מונח; **רבי**: **המקד פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבי**: **דזקא** – מצרף; **תבר** – מחלק, **מעטע**, **לא ממש**; **טפחא** = טרקה – שני משמעות, **רבי** מתפשט; **מרכא** טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דזקא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא** ו**אולא** – בסדר זה או הפוך, **צבת** נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

שמות ויקהל לה, כז – כח:

כין וְהַנְּשָׂאִים הַבְּיָאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֵת אֲבְנֵי הַמְּלָאִים לְאֹפֹד וְלַחֹשֶׁן:

כחן וְאֵת-הַבְּשָׂם וְאֵת-הַשֶּׁמֶן

לְמַאֲוֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְלַקְטֹרֶת הַסַּמִּים:

וְאֵת-הַבְּשָׂם וְאֵת-הַשֶּׁמֶן - טפחא אתנה, **לְמַאֲוֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה** - זקף-גדול פשטא זקף-קטן **וְלַקְטֹרֶת הַסַּמִּים** - מרכא סלוק
• **הבשם** הוא שמן המשחה, השמן הוא שמן המאור. הצווי על שמן המאור הוא בפרשת תצוה וקודם לצווי על הבשם בפרשת כי תשא. בספור על המעשה, שמן הבשם קודם לשמן המאור **וְאֵת-הַבְּשָׂם וְאֵת-הַשֶּׁמֶן** - טפחא אתנה, אבל בתפקיד השמנים (לה, כח) המאור קודם למשחה ולקטורת הסמים **לְמַאֲוֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה** - זקף-גדול פשטא זקף-קטן **וְלַקְטֹרֶת הַסַּמִּים** - מרכא סלוק
בתורה יש 23 מופעי זקף-גדול לפני זקף-קטן בין שני קיסרים (בין סלוק לאתנה או בין אתנה לסלוק) **לְמַאֲוֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה** - זקף-גדול פשטא זקף-קטן תפקיד של שני מהסדר הטבעי כפרש"י ע"פ תנחומא, וכן וחסרון בעין טובה כפירש"י פני מנחם" הנשיאים היו צריכים להתנדב ראשונים ולא לומר שישלימו, כי יש בזה חיסרון של עין טובה מניין להם שאחרים לא ימלאו כל הנדרש.
רש"י (כז) **והנשיאים הביאו וגו'** - אמר רבי נתן (ראה ספ"ב מה): מה ראו הנשיאים להתנדב בחנכת המשכן תחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה? אלא כך אמרו נשיאים: יתנדבו עבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין. כיון שהשלימו עבור את הכל, שנאמר "והמלאכה היתה דים" (שמ' לו, ו), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? **הביאו את אבני הששה וגו'** - לכך התנדבו בחנכת תחלה. **ולפי שנתעצלו מתחלה, נחסרה אות משמם: והנשיאים** (בנוסחא: והנשאם) כתיב (ראה תנח' פקדי יא).

וְאֵת-הַשֶּׁמֶן לְמַאֲוֹר - זקף-גדול, שלוש נקודות **בבלי מנחות פו, א** מתני'. שלשה זיתים הן, ובהן שלשה שלשה שמנים.

היית הראשון, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

השני, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

שלישי, ... הראשון למנורה והשאר למנחות.

ועוד לימוד זקף-גדול – שתי נקודות באופן אחד ונקודה אחת באופן אחר כנאמר במשנה הבאה מתני'. הראשון שבראשון אין למעלה הימנו, שמן הכתית מראש האילן הוא הזך משלושה השמני הכתית והשניים האחרים פחותים ממנו.

שמות ויקהל-פקודי בשבת של פרשת החודש. **(לה, כז)** **וְהַנְּשָׂאִים** (כתיב חסר) ... ובפסוק הבא **(לה, כח)** ... **וְאֵת-הַשֶּׁמֶן** - אתנה **לְמַאֲוֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה** - זקף-גדול פשטא זקף-קטן תבנית המרמזת על צורך בתיקון גדול.

הפסרת פרשת החודש לקראת ראש חדש ניסן ב-**יחזקאל מה** מלמדת על הכנת המקדש לתיפקודו ולתפקיד המרכזי של **הנשיא** בהכנה. ופי' **רש"י** ב-**(מה, ז)** כי **הנשיא** הזה כהן גדול מדבר ... ומשמו של רבי מנחם שבמלך מדבר. בין תפקידיו חיטוי המקדש בפר-בן-בקר לחטאת בראש חודש ניסן, וחיטוי המזבח החיצון בפר חטאת בי"ד ניסן לקראת חג הפסח הראשון אחרי הגאולה כנאמר **יחזקאל פרק מה [ז] ועל-הנשיא יהיה העולות והמנחה והנסוך בחגים ובחגים** ו**בשבתות ככל-מועדי בית ישראל הוא-יעשה את-החטאת ואת-המנחה ואת-העולה ואת-השלמים לכפר בעד בית-ישראל: ס**
[יח] כה-אמר אדני ה' בראשון באחד לחודש תקח פר-בן-בקר תמים וחטאת את-המקדש:
[יט] ולקח הפהן מדם החטאת ונתן אל-מזיזת הבית ואל-ארבע פנות העזרה למזבח ועל-מזוזות שער החצר הפנימית:
[כ] וכן תעשה בשבעה בחודש מאיש שנה ומפתי וכפרתם את-הבית:
[כא] בראשון בארבעה עשר יום לחודש יהיה לכם הפסח חג שבועות ימים מצות יאכל:
[כב] ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל-עם הארץ פר חטאת:

(מה, כא) בראשון - תלישא-גדולה **בארבעה עשר** - קדמא ... **חג שבועות ימים** - זקף-גדול פשטא זקף-קטן, תבנית המרמזת על צורך בתיקון גדול, שינוי גדול מהסדר הרגיל כפי' **רש"י** כי מדובר בהוראת שעה בדומה לימי המילואים להקרבת קרבן הנשיא להכשרת המזבח החיצון לקרבן פסח של הציבור בפסח הראשון לאחר הגאולה בבית השלישי יב"א ולפי פי' **רד"ק** אל כרחינו חדוש יהיה בקרבנות לעתיד.

רמז א' **[כז] וְהַנְּשָׂאִים** - אפשר לקרא והנשיא שלהם, ע"פ רש"י יביא בהוראת שעה, קרבנות פר חטאת מיוחדים להכשרת המקדש ולהכשרת המזבח החיצון בבית השלישי. ע"פ רד"ק יהיה כך כל שנה בערב פסח וזה שינוי וחיידוש גדול על הכתוב בתורה.
רמז ב' - רש"י ורד"ק שדברי יחזקאל נראו סותרים את הכתוב בתורה ורצו לגונזם. זכור לטוב חנניא בן חזקיה בן גרי(י)ן (גורין) שהעלה ג' מאות גרבי שמן לעליה ופירש את נבואת יחזקאל.

• טט – **הַשֶּׁמֶן לְמַאֲוֹר** של חנניא בן חזקיה בן גרי(י)ן(1) מרומז ב- **וְאֵת-הַשֶּׁמֶן** - אתנה **לְמַאֲוֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה** - זקף-גדול פשטא זקף-קטן תבנית המרמזת על צורך בתיקון גדול:

• **(א)** להכללת ספר יחזקאל בתנ"ך

• **(ב)** לתיקון גדול ע"י הנשיא (כ"ג או מלך באמצעות כהן גדול?) של ישראל, ע"פ רש"י יביא בהוראת שעה, קרבנות פר חטאת מיוחדים להכשרת המקדש ולהכשרת המזבח החיצון בבית השלישי. ע"פ רד"ק יהיה כך כל שנה בערב פסח וזה שינוי וחיידוש גדול על הכתוב בתורה. **[רד"ק] (יחזקאל מו, א): וְכָבֵשׁ בְּיָשְׁנָתוֹ תָּמִים** חדוש לעתיד וקרבן הערב לא זכר נראה שלא יעשה לעתיד אלא עולת הבקר:

שמות ויקהל לו, ו: וַיִּצְוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִחְנֵה לְאֹמֶר אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל-עֵשׂוֹ-עוֹד מְלֹאכָה לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ

וַיִּקְלָא הָעָם מִהַרְבֵּי: בעקבות **לאור הנר שיעור הרב שלמה לוונשטיין שליט"א, וַיִּצְוּ מֹשֶׁה** - מונח רביעי, מרמז על ענין של ארבע או יותר או שני ענינים או פרטים של ארבע, **וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמִחְנֵה לְאֹמֶר** – קדמא מרכא זרקא סגול, כעין לכתחילה ובפועל, **לכתחילה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל** – הכרזה על הפסקת איסוף עצים וסכך לבניית סוכות (כי זמן ההכרזה הוא בין יוה"כ הראשון במדבר ובין חג הסוכות) ומבקשים מן העם לא לתרום עוד למשכן. **בפועל** דרש **וַיַּעֲבִירוּ קוֹל** היא **לְאֹמֶר** כנוטריקון לאו אמור, וכאן צווי לא להעביב מרשות לרשות בשבת (**בבלי שבת צו, ב**) ועדיין לא למדנו מספרן והגדרות גבוליהן של הרשויות. **קוֹל בְּמִחְנֵה לְאֹמֶר** - מרכא זרקא סגול, פרט בתראה המחלק לארבע רשויות: יחיד, רבים, כרמלית, פטור. וכמו כן מלמד על פטור בהעברה עד **ארבע** אמות מרשות לרשות. אם לומדים ממקומות אחרים, שתי הרביעיות המרומזות בפרט קדמא מתבררות בפרט בתראה והן: (ארבע רשויות לשבת, ארבע אמות בהעברה) אז הטעמה כאן מתואמת עם הכתוב במקומות האחרים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, מבעט, לא ממש; טרנא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאק – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפאק** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפאק** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפאק** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרנא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.4 שמות ויקהל לה,א

שמות ויקהל לה,ד: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְבָר אֲשֶׁר-צִוְּהָ ה' לְאֹמְרֵי:

שמות ויקהל לה,ה: קָהוּ מֵאַחֲכֶם תְּרוּמָה לַה' פֶּלַח נְדִיב לְבָבוֹ וְבִיאַתָּה אֶת תְּרוּמַת ה'

זֶהב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת:

לְבָבוֹ וְבִיאַתָּה - זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים עולה $38 + 28 = 66 =$ נדיב ינדב, ההפרש בין גי' הטעמים זקף-קטן זקף-גדול ובין גי' התוכן $576 - 66 = 510$

בעזרת אוצר הגי' של הרב י"ר פאלוך זצ"ל: 510 עולה ש"ר (הבאת תרומות בשיר ושמהה (כגון הלל))
 510 עולה פנימיות המילה שמה ש"ן מ'ם ח'ית (60 + 40 + 10) = יש"ר, וישר ושמה נמצאים ב-(**תה' יט,ט**) **פִּקְוֵי הַיְיָשִׁירִים**
מִשְׁמַחֲלֵב מִצְנֵת הַיְיָרָה מֵאַיֶרֶת עֵינָיו: הישר שמה כמוש"כ (**תה' צז,א**) **אִוֶר נָרַע לְצַדִּיק וְלִישָׁרִי-לֵב שְׂמִיחָה:**

510 עולה יר"ש (ירא שמים) לעומתו בהיפוך סדר האותיות שר"ר ראשי תיבות ש"ם ר'שעים י'רקב
קָהוּ מֵאַחֲכֶם תְּרוּמָה לַה' פֶּלַח נְדִיב לְבָבוֹ - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין רמז לדבר שחוזר וקורה, כגון גי' 510 המרמזת לגי' דו"ר דו"ר וחכמיו' הקובעים את ההלכה וההתנהגות.

קָהוּ מֵאַחֲכֶם תְּרוּמָה לַה' פֶּלַח נְדִיב לְבָבוֹ וְבִיאַתָּה - ... זקף-קטן ... זקף-קטן ... זקף-גדול בין שני קיסרים, דבר עצמתי (א) רמז לקב"ה שהוא ה"ה הו"ה יהי"ה המרמז על קודשא בריך הוא אין-סוף (ענין המעפיל על כל העיניים); (ב) ראה להלן לימוד נוסף מ-66 לעצמת סגולת אמירת פרשת המנורה להבין דברי התורה.

ועוד בענין תוקף **קָהוּ מֵאַחֲכֶם תְּרוּמָה לַה'** - קדמא מהפך פשטא זקף-קטן, כלל הצריך לפרט, וכן כתוב שחבירו שלפניו (לה,ד) מלמד עליו או מלמד על חבירו שלפניו (כעין טעמא דקרא) ואפיונו מהכתוב לפניו **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה ... זֶה הַדְבָר אֲשֶׁר-צִוְּהָ ה' לְאֹמְרֵי:** מאמר ה' מצומצם ע"י משה ונותן התוקף והכח לתרומה אז ולדורות.

הלימוד הנוסף מ-66 לעצמת סגולת אמירת פרשת המנורה להבין דברי התורה.
 66 זהו מספר-הנרות, הכפתורים, הפרחים, הגביעים, ו"ז הטפחים שבגובה המנורה, הכל יחד היו כן (אגרא דפרקא קע"ב), בפסוק ראשון של בראשית שמות ויקרא במדבר דברים יש תיבות 66 (שם)

אוצר החכמה: אגרא דפרקא, הרב צבי אלימלך שפירא מדינוב (בני יששכר)

קעב. בחמשה חומשי תורה נרמזין מעשה המנורה. ספר בראשית מתחיל בפסוק אשר בו שבעה תיבות נגד שבעה נרות, שמות י"א תיבות נגד י"א כפתורים, ויקרא תשעה תיבות נגד תשעה פרחים, במדבר י"ז תיבות נגד גובהה של מנורה שהיא י"ז טפחים ומשהו (ואעפ"י שבמנחות (כח:) חשיב י"ח טפחים כיון שטפח האחרון חסר לא נכתבה תיבה נגדו) דברים כ"ב נגד כ"ב גביעים, בעל "העקידה" (הספר עקידת יצחק) משם מצא כתוב במדרש הביאו מרן מהרמ"א בספרו **תורת העולה** (ח"א פט"ז) ועי"ש עוד ענינים נפלאים במעשה המנורה רמז לתורה, ע"כ כאשר רצו היונים לבטל התורה מישראל נעשה נס במנורה. ועיין בדרושינו לחנוכה ענינים נפלאים. ונראה לי בסגולה כשהאדם אינו מבין איזה דבר בתורה יאמר פרשת המנורה בתורה ויאירו עיניו (א) המשכיל יבין.

הערות אגרא דצבי (א) וזהו הכונה ויעש כן אהרן, שעשה הכל כל הפרשה הן בעשיה ממש והן אמירה דעקימת שפתי, הוה מעשה ולא נשתנה אצלו שום דבר, וזהו להגיד שבחו שלא שינה וא"ש (ואתי שפיר).

הגהות הצבי והצדק: ולענ"ד היה נראה לתרץ כמו"ש באבודרהם שמזמור למנצח (בגנינות מזמור שיר) יש בו מ"ט תיבות כנגד מנין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבו' קני המנורה שעולה מ"ט. והפירוש הזה מובא בס' אדרת אליהו להגר"א ריש פרשת דברים, ועיין בהגהות מהר"י ... ולבסוף מצאו בס' מנהגי האריז"ל בסופו.

אוצר החכמה: תורת העולה, רמ"א, חלק א, פט"ז, עמ' צה, עוד מצינו ז"ל מאמר פרק הקומץ (מנחות כ"ט ע"א) יתבאר לך ממנו כוונתינו. אמרו שם תניא אמר רבי יוסי בר חנינא ארון של אש ומנורה של אש ושלחן של אש ירדו מן השמים וראה משה ועשה כדוגמתן שנאמר (**שמ' תר' כה,ג**) **וַיִּרְאֵהוּ וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר-אַתָּה מְרַאֶה בְּהָר:**, אלא מעתה דכתיב (**שמ' תר' כז,ל**) **וַיִּהְיֶה כַּאֲשֶׁר-הָיָה וְעָשָׂה כְּכָל-אֲשֶׁר-רָאָה ה' בְּהָר:** אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גבריאל חגור כמין פסקיאי היה והיה מראה למשה מעשה המנורה עד כאן לשונו. ונראה מכוונתם כי שלשה כלים אלו תבניתם ירד באש והיא התורה הניתנה באש כמו שנאמר (**דב' וזאת לב,ג**) **מִימֵינוֹ אֲשַׁדָּת אֲשֶׁר הָיָה לְמוֹ:** כי המנורה היא דוגמת התורה שבכתב והשלחן דוגמת התורה שבעל פה והארון נגד עשרת הדברות וכמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם.

הלכה מטעם זקף-גדול במלת **וְבִיאַתָּה** ב-(**שמ' ויקהל לה,ה**) **פֶּלַח נְדִיב לְבָבוֹ וְבִיאַתָּה** לענין חיוב הבאה ע"פ מחשבה בלבד (היינו נדיב לב). **בבלי שבועות כו,ב** מיתבי: (**דב' תנא כג,ד**) **מוֹצָא שְׁפָתַי תְּשַׁמֵּר וְעֵשֶׂת** (זה בחולין וקדשים) - אין לי אלא שהוציא בשפתיו, גמר בלבו מנין? ת"ל: (**שמ' ויקהל לה,בב**) **כָּלוּ נְדִיב לֵב!** ! שאני התם (שונה ב-(לה,כב)), דכתיב: כל נדיב לב (זה בקדשים). וניגמר מינה (הגמרא מציעה ללמוד מזה גם לחולין)! (ודוחה) **משום** דהו **תרומה** (רש"י תרומת מלאכת המשכן זה (**שמ' ויקהל לה,בב**) **כָּלוּ נְדִיב לֵב**) **וקדשים** (רש"י"א) אלול עולות (**דה"ב כט,לא**)) שני כתובין הבאין כאחד (שני דברים שבהם מחשבה מחייבת הבאה), וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. הניחא למ"ד אין מלמדין, אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר? הו חולין וקדשים, וחולין מקדשים לא גמרינן. על איזה תרומה וקדשים הכוונה?

רש"י בבלי שבועות כו,ב תרומה וקדשים - תרומת מלאכת המשכן כתיב בה (**שמ' ויקהל לה,בב**) **כָּלוּ נְדִיב לֵב הַבְּיָאוּ** וגו' וגבי קדשים כתיב בחזקיהו בספר דברי הימים ב (**דה"ב כט,לא**) **וְכָל-נְדִיב לֵב עֲלוֹת.**

תוספות בבלי שבועות כו,ב משום דהו תרומה וקדשים כו' - גבי קדשים כתיב שהביאו בעזרה (**דה"ב כט,לא**) **וְכָל-נְדִיב לֵב עֲלוֹת** וגבי תרומה כתיב (**במ' קרח יח,ז**) **וְנָחֲשָׁב לְכֶם תְּרוּמַתְכֶם** שניטלה במחשבה ואף על גב דתרומה (היא) חול אצל קדשים כדאמר בריש האי ש מקדש (קדושין דף מא:): ולא ילפינן מקדשים (כי תרומה היא חולין אצל קדשים) מ"מ קדשים נילפו מיניה הלכך הוון שני כתובים הבאים כאחד (לתוס' התרומה היא תרו"מ של פרות וירקות ואילו רש"י) ובקונט' פ"י דתרומה היינו תרומת המשכן דכתיב (**שמ' ויקהל לה,בב**) **כָּלוּ נְדִיב לֵב הַבְּיָאוּ.**

רש"י למד כי התרומה המדוברת בבבלי שבועות כו,ב היא תרומת המשכן (ומזה נלמד לתרומת בדק הבית) ואילו תוספות פירשו כי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: **אתנן**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דזנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמדים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

התרומה המדוברת כאן היא תרומות ומעשרות שב- (במ' קרח יח). ובקרבנות קדשים הסיכמו התוס' לרש"י שנלמד מדהי"ב. **תוספות הרא"ש בבלי שבועות כו,ב** מסביר שכדי שיתקיים שני כתובים הבאים כאחד מן התורה אז הפסוק שהביא רש"י מדהי"ב לא מתאים, כי זה תורה וכתובים. ו-ופירש **רמ"ה** ז"ל האי תרומה וקדשים דקאמר קדשים היינו תרומת קודש וקרי קדשים דאקדישנהו לשמים והם קדשי בדה"ב (רש"י למד שתרומה היא לבדק הבית, וקדשים לעולות, ותוס' תרומה היא תרו"מ, קדשים הם קרבנות ובדק הבית לא הוזכר כלל) וכתובים (**שמ' ויקהל לה,בב**) **פלו נדיב לב**, תרומה (של תרו"מ) דכתיב (**במ' קרח יח,כז**) **ונחשב לכם תרומתכם** ללמד שניטלת באומד ובמחשבה.

הגמרא אמרה שיש שני מקומות בהם מועיל מחשבה ולכן הם לא מלמדים דברים אחרים. פ'רש"י כי (**שמ' ויקהל לה,כב**) לתרומת בדה"ב, ו-(דה"ב ט,לא) לקרבנות קדשים. ועל כך מקשה תוס' הרא"ש כי כלל הלימוד "שני כתובים הבאים כאחד" מתייחס לפסוקים בתורה ולכן הפסוק מדהי"ב אינו מתאים, ולכן מפרש שתרומה היא לבדק הבית, וקדשים הם תרומות קדשים לבדה"ב (לה,כב). קרבנות נלמדים מדהי"ב. הגמרא לא דברה על קרבנות.

בבלי מנחות נד,ב דתניא, אבא אלעזר בן גומל אומר: (**במ' קרח יח,כז**) **ונחשב לכם תרומתכם** - בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר, כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה, כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה. **ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקהל רמז תי** מיתבי מוצא שפתיך אין לי אלא שהוציא בשפתיו גמר בלבו מנין תלמוד לומר (**שמ' ויקהל לה,ה**) **פל נדיב לבו** (הילקוט פתח באופן השונה מבבלי שבועות כו,ב). (וכן חזר ללשון הבבלי הנ"ל) שאני התם דכתיב (**שמ' ויקהל לה,בב**) **פלו נדיב לב**, (זה בקדשים). וניגמר מינה (גם לחולין), משום דהוה תרומה וקדשים שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין. ולמאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר הוי חולין וקדשים וחולין מקדשים לא גמירי.

נשכתב ע"פ ילקוט שמעוני את **בבלי שבועות כו,ב** מפסוק (לה,כב) לפסוק (לה,ה) מיתבי: (**דב' תצא כג,כד**) **מוצא שפתיך תשמר ועשית** - (זה בחולין וקדשים) - אין לי אלא שהוציא בשפתיו, גמר בלבו מנין? ת"ל: (**שמ' ויקהל לה,בב**) **פלו נדיב לב**! שאני התם (שונה ב-לה,כב), דכתיב: כל נדיב לב (זה בקדשים). וניגמר מינה (הגמרא מציעה ללמוד מזה גם לחולין)! (דוחה) משום דהוה תרומה (רש"י תרומה מלאכת המשכן זה (**שמ' ויקהל לה,בב**) **פלו נדיב לב**) וקדשים (רש"י אלו עולות (**דה"ב ט,לא**)) שני כתובין הבאין כאחד (שני דברים שבהם מחשבה מחייבת הבאה), וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. הניחא למ"ד אין מלמדין, אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר? הוה חולין וקדשים, וחולין מקדשים לא גמירי.

הפסוק ב- (**דב' תצא כג,כד**) **מוצא שפתיך תשמר ועשית** עוסק בקיום שבועות ונדרים של חולין. ובחולין מוצא שפתיים הוא הקובע. ואילו בתרומה וקדשים גם מחשבה ללא מוצא שפתיים מחייבת הבאה. אמנם **בבלי שבועות כו,ב** משתמש ב- (**שמות ויקהל לה,בב**) **פלו נדיב לב** אבל מלת **הביאו** אינה צווי מחייב הבאה אלא תאור עובדה, ולכן חיוב הבאה ע"פ מחשבה בלבד (היינו ע"פ הלב) יותר מתאים לדרוש כנאמר ב- **ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקהל רמז תי** (**שמות ויקהל לה,ה**) **פל נדיב לבו** ומלת **יביא** היא צווי חובת הבאה גם ע"פ הלב (היינו המחשבה).

ניישב את קושיית תוספות הרא"ש על רש"י שהמידה שכדי שיתקיים שני כתובים הבאים כאחד מן התורה אז הפסוק שהביא רש"י מדהי"ב לא מתאים, כי זה תורה וכתובים. (**שמ' ויקהל לה,ה**) **קחו** - קדמא, הקדיש במחשבה קודם לאמירה, זה מחייב לגבי שני הדברים הבאים **מאתכם תרומה לה'** - מהפך פשטא זקף-קטן, פשוטו תרומת בדה"ב (כפ'רש"י), הוציא ממשוטו זאת תרומת קרבנות קדשים - קדשי מזבח, והכתוב בדה"ב הוא פתוח מפורש של המרומז בתבנית הטעמים ב- (**שמ' ויקהל לה,ה**). בכך ניישב את קושיית תוספות הרא"ש על רש"י.

סכום: הנלמד מטעם זקף-גדול במלת **יביא** ב- (**שמ' ויקהל לה,ה**) **פל נדיב לבו** **יביא** לענין חיוב הבאה ע"פ מחשבה בלבד (היינו נדיב לב). **יביא** - זקף-גדול, בתפקיד שלושה דברים שמחשבה גרידא מחייבת בהם הבאה ואלו: (א) תרומה למשכן ולבדק הבית שע"פ **ילקוט שמעוני** נלמד אותו מ- (**שמ' ויקהל לה,ה**) **פל נדיב לבו** **יביא** (ולא כנלמד ב-**בבלי שבועות כו,ב** מ- (**שמות ויקהל לה,בב**) **פלו נדיב לב** **הביאו**), (ב) תרומות ומעשרות של דגן תירוש ויצהר והמתרבה מהם (**במ' קרח יח,כז**) **ונחשב לכם תרומתכם** שעל זה נאמר ב-**בבלי מנחות נד,ב**, שתרומה גדולה ותרומת מעשר ניטלות באומד ובמחשבה, ועיין תוספות בבלי שבועות כו,ב שפירשו שהתרומה הכתובה בגמרא היא תרומות ומעשרות (של דגן תירוש ויצהר והמתרבה מהם) (צ"ע מניין שאפשר לעשר במחשבה) (ג) קרבנות כפ'רש"י **שבועות כו,ב** שיש ללמוד אותם מ- **דברי הימים ב ט,לא** ... **ונביאו הקהל זבתיים ותודות וכל-נדיב לב** (זה במחשבה) **עלות: ולפי שהצענו זה מ- (**שמ' ויקהל לה,ה**) קחו מאתכם תרומה לה'**.

תורה תמימה הביא מחלוקת הפוסקים לענין חיוב מתן צדקה ע"פ מחשבה בלבד: **תורה תמימה שמות לה,כב** **פלו נדיב לב** - תניא, (**דב' תצא כג,כד**) **מוצא שפתיך תשמר ועשית** אין לי אלא שהוציא בשפתיו שהוא חייב, גמר בלבו מניין שהוא חייב ת"ל כל נדיב לביג) [שבועות כ"ו ב']: **תורה תמימה הערה יג**: נראה דסמך על סוף הפסוק **פלו נדיב לב** **הביאו**, דמשמע כיון שגמר בלבו להביא הביא, ואמנם זה הוא רק בנדרי הקדש (לבדה"ב ולקרבנות), אבל בנדרי חולין (בין אם להבירו) אינו חייב אלא א"כ הוציא בשפתיו, דכתיב ר"פ מטות לבטא בשפתים. וע' ביו"ד ס"ו רנ"ח חקירת הפוסקים לענין אם חשב בלבו ליתן דבר לצדקה אם מחויב לקיים, וגדר הספק בזה אם מדמינן צדקה לנדרי הקדש או לנדרי חול, יעו"ש. ואני תמה על הספק הזה דהא בנדרי ז' א' בעו בגמרא אם יש יד לצדקה או לא נר"ל כגון שהפריש סלע ואמר הרי זה לצדקה ואמר על סלע אחר וזהו, (בבלי נדרים מסתפק למה לדמות נדר צדקה) מי אמרינן כיון דאתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד (שאמר זה עולה וזה) אף צדקה יש לה יד או דילמא כי אתקש לבל תאחר אתקש, ועלתה בעיא זו בתיקו, ופסקו כל הפוסקים לחומרא נע' ביו"ד ס"ו רנ"ח ס"ב, (הצעת הת"ת) ולפ"י מהיכי יתאם כאן לחלק (לנהוג שונה ב) צדקה מקרבנות לענין מחשבה אחרי דלענין יד פסקו לחומרא דהוי כקרבנות, וי"ל (ויש לעיין). ודע דמה דקיי"ל באור"ח ס"ו תקס"ב ס"ו שאם הרהר לקבל תענית מחויב להתענות נסמך על דרשה זו שהתענית דמי לקרבן, יעו"ש: אפשר כי (**שמ' ויקהל לה,ה**) **קחו מאתכם תרומה לה' פל נדיב לבו** - זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, (ע"פ הצעת הת"ת) כעין רמז לבנין אב או היקף ללמוד מהתורה שהקדש הקרבנות במחשבה בלבד מחייב, כך לרבנן נדיבת צדקה וקבלת תענית במחשבה, מחייב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצריך; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

1.5 שמות ויקהל לה,א

שמות ויקהל לה,א: וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צִוְּהָ ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם:

דבר מלכות התשעה"ה, שיחות קודש פר' ויקהל התשי"ט, תורת מנחם כרך כה,ע' 81 – 87, איתא בזוהר: "אלו גוברין דכניש לון ואפריש לחודייהו" – אֶת-כָּל-עַדְתָּ – מקף מקף, אפשר שאחד מהם בתפקיד רב-מצב בנושא ההקהלה לשמוע דבר ה' להביא נדבת המשכן (א) התכנסות של אנשים ונשים ביחד וזו נדחית כדי שלא להגיע לנסיון, על אף שההקהלה היתה ע"י משה רבנו והיתה אחרי יוה"כ ודומים למלאכים (ב) התכנסות של אנשים בפני עצמם ושל הנשים בפני עצמם וזאת הקהלה שאין בה פגם.

שמות ויקהל לו,ו: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר

אִישׁ וְאִשְׁהוֹ אֶל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מְלֶאכֶה לְתַרְוַמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּקְלָא הָעָם מִהִבְיָא:

בעקבות **לאור הנר שיעור הרב שלמה לוונשטיין שליט"א**, ביהכנ"ס דברי שיר רח' זכריה 4 בני ברק ת"ו **וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר** גו' מונח רביע קדמא מרכא זרנא סגול, תבנית אפשרית לפרט **וַיֵּצֵא מֹשֶׁה** וכלל **וַיַּעֲבִירוּ** הצריך לפרט **קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר**. וההסקה נקבעת לפי הפרט האחרון.

הפרט או הפרטים הראשונים **וַיֵּצֵא מֹשֶׁה** – מונח רביע, מרמז על ענין של ארבע או יותר או שני ענינים או פרטים של ארבע **וַיַּעֲבִירוּ** – קדמא, ללא אזלא כעין כלל הצריך לפרט, **קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר** – מרכא זרנא סגול, פרט בתראה. **וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר** – קדמא מרכא זרנא סגול, כעין לכתחילה ובפועל, **לכתחילה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל** – הכרזה על הפסקת איסוף עצים וסכך לבניית סוכות (כי זמן ההכרזה הוא בין יוה"כ הראשון במדבר ובין חג הסוכות) ומבקשים מן העם לא לתרום עוד למשכן. **בפועל** דרש **וַיַּעֲבִירוּ קוֹל** היא **לְאֹמֶר** כנוטריקון לאו אמור, וכאן צווי לא **לְהַעֲבִיר** מרשות לרשות בשבת (**בבלי שבת צו,ב**) ועדיין לא למדנו מספרן והגדרות גבוליהן של הרשויות.

קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר – מרכא זרנא סגול, פרט בתראה המחלק לארבע רשויות: יחיד, רבים, כרמלית, פטור

וכמו כן מלמד על פטור בהעברה עד **אַרְבַּע** אמות מרשות לרשות. אם לומדים ממקומות אחרים, שתי הרביעיות המרומזות בפרט קדמאה מתבררות בפרט בתראה והן: (ארבע רשויות לשבת, ארבע אמות בהעברה) אז הטעמה כאן מתואמת עם הכתוב במקומות האחרים.

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה שַׁבַּת צו,ב גמ' מכדי זריקה תולדה הוצאה היא הוצאה גופה היכא כתיבא א"ר יוחנן דאמר קרא (**שמ' ויקהל לה,ו**) **וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה** משה היכן הוה יתיב במחנה לוייה ומחנה לוייה רה"ר (רשות הרבים) הואי וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"ר (רשות היחיד) דידכו (שלכם) לרה"ר וממאי דבשבת קאי דילמא בחול קאי ומשום דשלימא לה מלאכה כדכתיב והמלאכה היתה דים וגו' גמר העברה העברה מיוה"כ כתיב הכא **וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה** וכתיב התם (**"י' בהר כה,ט**) **וַיַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה** מה להלן ביום אסור אף כאן ביום אסור אשכחן הוצאה הכנסה מנלן סברא היא מכדי מרשות לרשות הוא מה לי אפקי (הוצאה) ומה לי עיולי (הכנסה)

בעל הטורים מחשב שהיום השלישי מעת ההכרזה על התרומת המשכן היה שבת ולכן בפרטי הקול כאילו נאמר **"לאו אמר במחנה"** מוסיפים הצווי אל יעבירו מרשות היחיד לרשות הרבים ומביא גימטריא כלהלן לתמוך בפירושו:

אִישׁ וְאִשְׁהוֹ אֶל-יַעֲשׂוּ-עוֹד מְלֶאכֶה לְתַרְוַמַת הַקֹּדֶשׁ, בגמטריא זהו אל יוציאו משא מרשות היחיד לרשות הרבים,

יש לקשר זאת לתחילת פרשת ויקהל שנאמר בה (**שמ' ויקהל לה,ב**) **שָׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה** ומפורש שכתוב זה הוא האזהרה להימנעות מעבודות המשכן בשבת, תבנית הטעמים זרנא סגול עשויה ללמד על גריעה מהחול והוספה על הקודש. בא הקרא **וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֵה לְאֹמֶר** בזרנא סגול וגורע מן הזמן של בניין המשכן כפירוש בעל הטורים, שגם מלאכת ההוצאה לתרומת המשכן תחשב בין המלאכות האסורות.

שמות ויקהל לו,ז: וְהַמְּלֶאכֶה הֵיטָה דִּים לְכָל-הַמְּלֶאכֶה לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ – אתנה

וְהוֹתֵר: ס – סלוק, ללא טפחא בין אתנה לסלוק, אין מיעוט, אין עניות במקום עשירות. פ' **רש"י וְהוֹתֵר** כמו

- (**שמות וירא ח,יא**) **וְהַקְּבֵל אֶת-לָבֹו** – מהכבד לבו הביא פרעה כל אוצרותיו לים סוף לדרבן חייליו ורבה הייתה ביזת הים שבביל להותיר במלאכת המשכן. וזה מידה כנגד מידה שהקב"ה הביא **הַרְוֹקָה** מלאה מן המכה וכנגדה פרעה **וְהַקְּבֵל אֶת-לָבֹו** ולא שלח את ישראל. נתבונן ב- **שמות וירא ח,יא: וַיֵּרָא פְּרַעֲהַי כִּי הֵיטָה הַרְוֹקָה וְהַקְּבֵל אֶת-לָבֹו וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם פְּאֶשֶׁר דִּבְרָה ה': ס** **הַרְוֹקָה** – מונח זקא-קטן, כעין ריבה וריבה את הכל, הרווחה מלאה מן המכה, וכנגדה פרעה **וְהַקְּבֵל אֶת-לָבֹו**
- ועוד מרומז הדבר ב- (**שמות ויקהל לה,בב**) **כָּל-בְּלִי זָהָב וְכָל-אִישׁ זָקָה-קָטָן וְזָקָה-גָּדוֹל עוֹלָה גִי' הַמְּלִים שֶׁפ"א רֵאשִׁי תְבוּת אִשֶׁר שֶׁלַח פְּרַעֲהַי** כמו-כן שפ"א גי' מצרי"ם עם הכולל, היינו הזהב מביות מצרים אשר שלח פרעה.
- ועוד בפרש"י (**מלכים ב ג,כד**) **וְהַקְּבוֹת אֶת-מוֹאָב: –** סלוק מגביל את הכאת מואב, כי הותירו ממואב.

שמות ויקהל לח,ח: וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּינּוֹר וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹן הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס
דברי הימים ב ד,ד - ה:

וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס
וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס

וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס
וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס
וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס

שמות ויקהל לח,ח: וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּינּוֹר וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹן הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ בְּתַח אֶהָל מוֹעֵד: ס

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרשא טפחא – קבוצה שמעמדים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור; מתיצה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור; מתיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

רש"י (ח) בַּמְרָאת הַצְּבָאוֹת - בנות ישראל היו בידן בַּמְרָאת שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן; והיה משה מואס בהן מפני שעשוין ליצר הרע. אמר לו הקדוש ברוך הוא: קבל, שאילו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהן העמידו הנשים הללו צבאות רבות במצרים; כשהיו בעליהן יגיעים בעבודת פרך בשדה, היו הולכות ומוליכות להן מאכל ומשתה ומאכילות אותם, ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה, ומשדלתו בדברים: אני נאה ממך; ומתוך כך מביאות אותם לידי תאוה וזנזוקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר "תחת התפוח עוררתך" (שה"ש ח,ה); וזהו שנאמר: **בַּמְרָאת הַצְּבָאוֹת**. ונעשה הכיור מהם שהוא לשום שלום בין איש לאשתו, להשקות ממים שמתוכו את שקינא לה בעלה.

רבי יוסף בכור שור (ח) בַּמְרָאת הַצְּבָאוֹת - שהיה נתון בין אוהל מועד ובין המזבח (ראה שמ' ל,יח), משוך מעט כלפי צפון (ראה זבחים נט,א), כדי שתראנה אותו הנשים הצבאות (ע"פ ש"א ב,כב) ויהא נזכר להנה, שמשם משקין הסרטות; כדכתיב "מים קדושים בכלי חרט" (לפנינו: חרש; במ' ה,יז), ומתרגמינן: "מי כיוור כמאן דחסף" (ת"א); ונגסרו (ע"פ יח' כג,מח)

ראב"ע וטעם הַצְּבָאוֹת - החכמות שטוו החמשה הנזכרים (ראה שמ' לה,ו). או נשים באות תמיד להתפלל אל מקום האהל, ועזבו כל תאות העולם, על כן נתנו מראותם

דברי הימים ב ד,ה: וְעָבְדוּ יָסֵף בְּכוֹר שׁוֹר וְעֵבְרָה וְיִשְׁפָּתוֹ וְיִשְׁפָּתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׁפַת-כּוֹס פָּרַח שׁוֹשַׁנָּה מִחֻזְקֵי בְּתוּמֵי שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְכִיל: ס
בשם ר' אלכסנדר שיכמנטר הי"ו אותיות שִׁנָּה מִחֻזְקֵי בְּתוּמֵי שְׁלֹשֶׁת הֵם בדיוק אותיות חזקת הבתים שלש שנים בפסוק שמות משפטים כא,כט: חזקת הבתים מרומזות בשור – היינו בקר, והפסוק דברי הימים ב ד,ה: המכיל אותיות חזקת הבתים שלש שנים הוא המשכו של פסוק דברי הימים ב ד,ז: עוֹמֵד עַל-שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי בְּקָר הַמִּזְכִּיר בְּקָר. לכן יש לשער כי קיים קשר פנימי בין חזקת הבתים ובין בקר.

שמות משפטים כא,כט:
וְאִם שׁוֹר נָזַח הוּא מִתְמַלְּ שְׁלֹשֶׁם וְהוֹעֵד בְּכַעֲלֵי וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהָמִית אִישׁ אֹו אִשָּׁה הַשׁוֹר יִסְקָל וְנִם-בְּעַלְיוֹ וּמָת:

שמות פקודי לח,כח:
וְאֶת-הָאֲלָף וְשֵׁבַע הַמְּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים עֶשְׂרֵה נְוִים לְעַמּוּדִים וְצִפְיָה רֵאשִׁימָה וְחִשְׁק אֲתָם:
1.5.1 הסבר לפסוק שמות פקודי לח,כח: בשיטת טעמי המקרא בהלכה ובאגדה,
המקור הבא מכיל מקורות אחדים ומכיל תוכחת מוסר כיצד ינהג העוסק בכספי צבור. מוסר השכל זה מוליך להלכות צדקה שלכאורה הן מרבנו אבל ע"פ תבנית הטעמים מרומזים בפסוק שמות פקודי לח,כח:

של"ה פרשת ויקהל פקודי דרך חיים תוכחת מוסר
כט. (שמ' פק' לח,כא) אֶלֶה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן. . (שמ' פק' לח,כח) וְאֶת-הָאֲלָף וְשֵׁבַע הַמְּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים וְגו'. בתנחומא (פקודי ז), והוא נותן להם חשבון על כל דבר ודבר, לזהב ולכסף ולנחושת, 'וכסף פקודי העדה מאת ככר ואלף ושבע מאות' (שמות לח, כה), 'ויהי מאת ככר הכסף לצקת' (שם שם, כז), 'ונחשת התנופה שבעים ככר' (שם שם, כט). עם שהוא עושה חשבון והולך על כל דבר ודבר שעשוין כסדר בתוך המשכן, שכח אלף ושבע מאות וחמשה ושבועים שקל שעשה מהן וויים לעמודים. ולא היו נראים. התחיל עומד תמה ואומר, עכשיו ימצאו ידיהם של ישראל עלי לומר שאני נטלתי אותם, והוא חוזר לבא על כל מלאכה ומלאכה. מיד האיר הקדוש ברוך הוא את עיניו ותלה עיניו וראה שהיו עשוין וויים לעמודים, התחיל להשיב [להם] בקול רם וְאֶת-הָאֲלָף וְשֵׁבַע הַמְּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים עֶשְׂרֵה נְוִים לְעַמּוּדִים. באותה שעה נתפייסו ישראל. מי גרם לו, על ידי שישב ועשה חשבון, עכ"ל. מכאן ילמוד כל אדם להיות נקי מישראל, ואל יחשוב הרי אני מאנשי האמונה. ואף על פי שכתוב (מלכים - ב יב, טז) 'ולא יחשבו [וגו'] כי באמנה הם עשים', מכל מקום ילמוד בקל וחומר בנו של קל וחומר אלף פעמים ממה רבינו ע"ה.

מראה הפנים ירושלמי סנהדרין פ"א ... והכתיב וְאֶת-הָאֲלָף וְשֵׁבַע הַמְּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים. בבבלי בכורות דף ה' ע"א דקאמר התם סתמא דהש"ס מנא ליה (מהיכן יודע הש"ס כי) דמנא של קודש כפול היה ... (המסקנה בסוף, שכתוב זה מלמד כי) מנא של קודש כפול היה. משה רבנו פרט בחשבון של שקלי קודש שהם כפולים משקל רגיל, וכך גם מחציות שקלי קודש לפקודי המשכן, אלה ראשי השבטים, כיצד השתמשו בכל תרומות מחצית השקל לבנין המשכן. כי הייתה טענה בומנו ובכיבוש הרומי שהחשבון לא לפי שקלי קודש.

רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ט, ה"ה, ה"א
טור יורה דעה הלכות צדקה סימן רנו ... וצריכין הגבאין שיהו נאמנין חכמים ונבונים שידקדקו על כל עני ועני ליתן לו הצריך וידקדקו עליהם שלא יהו רמאים חוץ ממי שמבקש שיאכילוהו שאין מדקדקין אחריו כדפרישית לעיל ואם אין הגבאין חכמים וראויים לכך דוחין אותם ולא יגבו כלל ואם אין יכולין לדחותן אסור לתת צדקה על ידם שכן אמרו חכמים לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא א"כ ת"ח ממונה עליה

טור יורה דעה הלכות צדקה סימן רנו ... גבאי צדקה אין רשאים לפרוש זה מזה לגבות אלא בכדי שיראה זה את זה מצא מעות בשוק או שפרעו לו חובו בשוק לא יתנם לתוך כיס משום חשד אלא יתנם לכיס של צדקה וכשיבא לביתו יחזור ויטלם אין מונין מעות של צדקה ב' ב' שלא יחשדוהו שנוטל אחד מכל מנין אלא מונין אותו אחד אחד לא היו להם עניים לחלק וצריכים להחליף הפרוטות או למוכרין אין מוכרים ואין מחליפין לעצמן אלא לאחרים וכן אם צריכים למכור מה שגבו מהתמחוי ימכרו לאחרים משום חשד גבאי צדקה הכשרים אין מדקדקין אחריהם ומ"מ כדי שיהיו נקיים מהשם ומישראל טוב להם שיתן חשבון

וְאֶת-הָאֲלָף וְשֵׁבַע הַמְּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים – מקף אזלא-גרש מהפך פשטא מונח זקף-קטן,
זקף-קטן – מלמד על שתי דרשות, **ושבוע המאות** – מהפך פשטא מלמד על לפחות דרשה אחת מהשתיים היוצאת מפשט הכתוב

וְאֶת-הָאֲלָף – מקף כרב-מצב של משהו וההמשך נדרש בד"כ על מצב אחד בלבד. כאן אותה תוצאה אחד משתי מאפשרויות הבאות: (א) הקב"ה האיר עיני משה וראה את הווין לעמודים, (ב) יצאה בת קול והכריזה שעשה וויין לעמודים. ולהלכה **טור יורה דעה הלכות צדקה סימן רנו** ... רב-מצב גבאי צדקה (א) ... גבאי צדקה הכשרים אין מדקדקין אחריהם (ב) מ"מ כדי שיהיו נקיים מהשם ומישראל טוב להם שיתן חשבון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסוד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא ותורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **תאנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תברך** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **זולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא זולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיררה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עקירה. שגגה = שכהה: **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

יְאֵת-הָאֱלֹף וְשִׁבְעַת הַמַּאוֹת – זולא-גרש מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, ואפשר שזאת אחת משתי הדרשות המרומזות ע"י זקף-קטן. ע"י שמשוה עשה חשבון ומסר דוח מפורט (בין אם הקב"ה האיר עיניו וראה את הווין לעמודים, בין אם יצאה בת קול והכריזה שעשה ווין לעמודים) נתפייסו בני ישראל ולא חשדו עוד במשה.

1.5.2 הסבר לפסוק שמות פקודי לח,כח: בשיטת טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, ע"פ דרשת הרב גינצבורג יצחק הי"ו

אפשר כי דרשה אחרת היוצאת מפשט הכתוב היא כפי דרשת הרב גינצבורג יצחק הי"ו – תשרי התשע"ה על בסיס הרבה צדיקי עולם ... וביניהם הרבי ר' **בונים מפרשיסחא** ו-**אדמו"ר הזקן** בעל התניא: שהפסוק יוצא מפשטו ומלמד על קץ הגלות וזמן הגאולה. הקטע הבא מובא מתמלול שכתב ר' מימון אייל הי"ו ובו ועליו הערות טט. ראה גם לוח דבר בעתו, התשע"ה המביא במבוא קטע מספר "שאל לך אות" הרב שלזינגר מרדכי, ע' 104, וכן מספר של הרב רבינוביץ אברהם בענין אמרתו של בעל התניא.

הרב גינצבורג יצחק הי"ו – תשרי התשע"ה – מתמלול של אייל מימון

עוד משהו מאד יפה: איך הוא מתחיל את הדרוש? ואמר שלומד את כל הענין מטעמי המקרא. הרי המשיח כבר ידרוש את טעמי המקרא. הפסוק **"(שם' מק' לח,כח) יְאֵת-הָאֱלֹף וְשִׁבְעַת הַמַּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים"** מתחיל עם זולא-גרש. אין יותר מדי פסוקים בתורה – לא בדקתי, לא יודע איך לבדוק במחשב – שמתחילים עם זולא-גרש. הוא אומר שהסוד – שמובא בתיקוני זהר – של "זולא גרש" הוא שהגלות-הגרש הולכת-אוזלת. אז הטעם של תחלת הפסוק אומר לי שיש בפסוק הזה נבואת קץ. לכן הוא מביא עוד פסוק, מתוכחת כי תבוא (שקראנו לפני כמה שבועות) – **"(דב' תבוא כח,לד) וְהָיִיתָ מְשֻׁעָע ... (דב' תבוא כח,לט) מְשַׁשׁ בְּצִהָרִים"** – ואומר שאותו מספר רמוז באותו פסוק (עושה חשבון מיוחד), כי גם מתחיל עם זולא-גרש. מכאן יוצא שכל פסוק שמתחיל ככה חייב להיות רמז לקץ. עבודת בית, בשביל מי שאוהב, שיחפש ויעשה לי רשימה – אולי נוכל להתבונן יחד, בהמשך השנה הזו – של כל הפסוקים בתורה שמתחילים בטעם של זולא-גרש.

הערות: (א) אלו שני פסוקים והסדר שלהם הפוך מהמובא כאן.

(ב) רק הפסוק **"(דב' תבוא כח,לט) מְשַׁשׁ בְּצִהָרִים"** מתחיל באזולא-גרש.

(ג) המסקנה מכאן יוצא שכל פסוק שמתחיל ככה חייב להיות רמז לקץ. היא מסקנה הצריכה הוכחה מהמקורות.

... גם בבני ישראל יש תופעה כזו, שיש את השלמות – הכל מושלם, שש מאות אלף הם שלמות, כנגד שש מאות אלף אותיות התורה. ישראל ר"ת "יש ששים ריבוא אותיות לתורה". יש גם ווארט מדהים של החתם סופר, שאומר שהנשמות האלה – ה-3550 – הן מחוץ לשש מאות אלף אותיות התורה, הן נשמות שאין להן אות בתורה. צריך להסתכל איך בדיוק הוא אומר זאת – הוא אומר שאלה נשמות של קליפת נגה. אבל אנחנו נוכל לפרש גם בצורה אחרת. הוא כותב בפירושו שיש נשמות שאין להן אות בתורה. בשביל הרבי זה משהו שקשה להאמין שיסכים לו – לכל יהודי יש אות בתורה. אבל כאן הוא אומר שיש יהודים – אמנם מעט אז, אבל בתניא כתוב שכל אחד מהשש מאות אלף מתחלק לשש מאות אלף ניצוצות, אז אי אפשר לדעת היום כמה מהשש מאות אלף וכמה מהשלשת אלפים חמש מאות וחמשים – שאין להם אות בתורה. כל אחד נתן מחצית השקל, ועיקר המשכן הוא מאה אדנים ממאה ככר – מחצית השקל של שש מאות אלף איש. מה עשו עם השאר? כמה היה שאר? שוב, השארית של עם ישראל היא 3550, ואם כל אחד נתן מחצית השקל כמה שקלים זה יוצא? 1775, כמו שכתוב בפסוק. לכן, כך מסבירים המפרשים, מתחיל ב-ה הידיעה – **"(שם' מק' לח,כח) יְאֵת-הָאֱלֹף וְשִׁבְעַת הַמַּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים"** – כי אנחנו כבר יודעים, יכולנו לעשות לבד את החשבון. מהם " **וַיִּים לְעַמּוּדָיִם וַצִּפְּהָ רְאִשֵׁיהֶם וְחִשְׁק אֲתָם:** ". שוב, החשבון הוא ברור.

יְאֵת-הָאֱלֹף וְשִׁבְעַת הַמַּאוֹת – זולא-גרש מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, (א) יצא הכתוב לרמז על קץ הגלות והגעת הגאולה

(ב) יצא הכתוב לרמז שאם יש נשמות האחויות בקליפת נגה בבוא קץ יעלו מן הקליפה ויתחברו לשאר ישראל.

(ג) במקום אחר בתמלול נאמר כי משה היה שומר סוד נאמן עד ששכח מהו הסוד ובא הפסוק ומרמז מהות הסוד בעניני גאולה.

אפשר לקרא את הכתוב כרמז לשנה 5775 כך: **יְאֵת** (407 = 52 + 355) עולה בגי' אליה"ו (52) שנ"ה (355) ה' (חמשת) **אֱלֹף וְשִׁבְעַת הַמַּאוֹת וְחַמְשָׁה וְשִׁבְעִים**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוותו האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: תנ"ך, סוף-סוף = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; המקד פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מוציא; מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרנא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תכיר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = ארש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.6 שמות ויקהל לה,א (התשע"ו)

שמות תרומה כה, ג:ד: [ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם וְתָבִיב וְנִחַשְׁתָּ: [ד] וְתִקְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:
שמות ויקהל לה,ה:ו: (ה) קָחוּ מֵאֲתֵכֶם תְּרוּמָה לָהּ: פֶּלֶא יִבְיֵאֶה אֶת תְּרוּמַת ה' וְתָבִיב וְנִחַשְׁתָּ: (ו) וְתִקְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:

שמות תרומה כה,ה: וְעֵלֶת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֵלֶת תְּחָשִׁים וְעִזֵּי שִׁטִּים:

שמות ויקהל לה,ז: וְעֵלֶת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֵלֶת תְּחָשִׁים וְעִזֵּי שִׁטִּים:

שמות ויקהל לה,כג: וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר-נִמְצָא אֹתוֹ תִּקְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֵלֶת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֵלֶת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ:

רש"י (ה) מְאָדָּמִים - צבועות היו אדום לאחר עבודתו.

ראב"ע (ה) ועורות אלים (בנוסחנו: **וְעֵלֶת אֵילִם**) - הם כבשים גדולים. ויש הפרש בין **מְאָדָּמִים** ובין 'אדומים'; כי 'אדומים' הם כן בתולדותם, וה- **מְאָדָּמִים** - אדם צָבָעם.

רלב"ג (ה) ועורות אלים (בנוסחנו: **וְעֵלֶת אֵילִם**) **מְאָדָּמִים** - הם עורות אילים צבועים בצבע אדום; 'גודמסי' בלעז (עור מהעיר גודמס).

מהמפרשים נלמד כי מדובר במלאכת צביעת עורות בהכנת המשכן, הצובע היא אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת. במקורות הבאים מוסברים תכונות מלאכת צביעה שהם האוסרים אותה.

(שמ' ויקהל לה,ה) מֵלֵא אֹתָם חֲכָמֵי-לֵב לַעֲשׂוֹת פְּלִמְלָאָת תְּרָשׁוּ וְהִשְׁבּוּ

וְרָלָם בְּתִקְלַת וְאַרְגָּמָן בְּתוֹלַעַת שָׁנִי וּבְשֵׁשׁ וְאַרְגָּם עֵשִׂי פְּלִמְלָאָה וְהִשְׁבִּי מִחֻשְׁתָּ:

פי' (הכתב והקבלה) **(שמ' ויקהל לה,ה)** ... וההפרש בין תְּרָשׁוּ ל-חִשְׁבּוּ, שהחרש אומנותו בהשתנות הדברים מברייתו, שהוא דרך משל פוסל את האבנים, כורת את העצים, ומתיך את המתכות וכדומה, וה-חִשְׁבּוּ אין אומנותו בהשתנות הדברים מברייתו כי הוא משאיר אותם כמו שהם, אבל עוסק בהרכבתם וחבורם לעשות בהם סדר וערך נאה ומועיל, כמלאכת האריגה, שאינו משנה החוטין מכמות שהן אלא שמקבץ ומרכיב אותן יחד לעשות מהם שטוח נאה ומועיל, וכן מלאכת הצובעים שמרכיב הסממנים לעשות מהם צבע שלישי, או שוטח אותם על אופן מיוחד שיש לו צורה מיוחדת, וזה הנקרא חִשְׁבּוּ מלשון חשבון שצריך לחשוב מדת וקצב הדברים וערכם באופן התחברותם,

וְעֵלֶת – קדמא התפקיד בא מימי קדם, מימי בראשית, ע"פ (הכתב והקבלה) **(שמ' ויקהל לה,ה)** ה-חִשְׁבּוּ אין אומנותו בהשתנות הדברים מברייתו כי הוא משאיר אותם כמו שהם, ... וכן מלאכת הצובעים שמרכיב הסממנים לעשות מהם צבע שלישי,

ותוספתא מסכת שבת (ליברמן) פ"ח,הכ"ג מנין למאדים בשבת שהוא חייב שני' **(שמ' תר' כה,ה)** **וְעֵלֶת אֵילִם מְאָדָּמִים** אי זו היא חבורה כל שיצא ממנה דם, נצרך הדם אף על פי שאין יכול לצאת הרי זה חייב מנין לדם שהוא משקה שני' **(במ' בלק כג,כד)** וְנִחַשְׁתָּ וְשָׁמָּה:

ירושלמי (וילנא) שבת פ"ז,ה"ב (מהי מלאכת) **הצובע**. מה צביעה היתה במשכן שהיו משרבטין בכהמה ב-**וְעֵלֶת אֵילִם מְאָדָּמִים**. א"ר יוסה הדא אמר העושה חבורה ונצרך בה דם חייב. המאדם אודם בשפה חייב. המוציא דם חייב משום נטילת נשמה שבאותו מקום. הצר צורה הראשון חייב משום כותב והשני חייב משום צובע. חיסר בה אבר ובה אחר וגמרה חייב משום מכה בפטיש.

שיירי קרבן ירושלמי שבת פ"ז,ה"ב שהיו משרבטין בכהמה. בכ"מ (בכבא מציעא) ספ"ד גרסינן מאי שרביטין הכא תרגמו מיא דחזירא ועירא אמר רב כהנא מזקפתא ופירש"י מיא דחזירא **אנתא** מי טובין והן נופחין מעיה ושערה נזקף מזקפתא קרופף **שיירי קרבן ירושלמי שבת פ"ז,ה"ב** הדא אמרה העושה חבורה וכו'. מכאן נראה ראיה מבוררת לפירש"י בפרק ח' שרצים שפי' כיון דיש להן עור נצבע העור בדם הנצרך בו וחייב משום צובע ... וכשיצא הדם חייב משום נטילת נשמה

(רמב"ם הלכות שבת פ"ח,ה"ט) שמנה שרצים האמורים בתורה הן שיש להן עורות לענין שבת כמו חיה ובהמה ועוף, אבל שאר שקצים ורמשים אין להן עור, לפיכך החובל בהן פטור, ואחד החובל בכהמה חיה ועוף או בשמנה שרצים ועשה בהן חבורה ויצא מהם דם או שנצרך הדם אף על פי שלא יצא חייב.

(רמב"ם הלכות שבת פ"ט,ה"ג) הצובע חוט שארכו ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חייב, ואין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים, אבל צבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום, וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור.

יש בתורה שלושה פסוקים הכתובים לעיל בהם מלת **וְעֵלֶת** – מוטעמת בטעם קדמא, כל כתוב וטעמו משמש לדרשה אחרת. **וְעֵלֶת** – קדמא, ע"פ **(שיירי קרבן ירושלמי שבת פ"ז,ה"ב)** קודם לשחיטה משקין בהמה במי סובין הגורמים לשער להזדקף, ויהיה קל יותר להסירו אחרי השחיטה.

תוספת של י.ש.א. ה"ו בענין טעם קדמא על **וְעֵלֶת**

[בבלי ביצה מא,ג] גמרא למה לי למימר משקין ושוחטין מילתא אגב אורחיה קא משמע לן דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט משום סרכא דמשכא. **(רש"י)** משום סרכא דמשכא - שתהא נוחה להפשיטה, שהוא נדבק יותר מדאי בבשר:

(רמב"ם פירוש המשניות) אין משקין ושוחטין את המדבריות כו' - ואמרו משקין להודיעך תועלת כי ההשקאה קודם שחיטה יתיר **ריאתה**, ואם יש שם סירכא חלושה נשמטת ונכרתת.

הערה של י.ש.א. על הפירוש הנ"ל: הרמב"ם בביצה כותב רק הטעם סרכא דמשכא (סירכות בריאות). הרמב"ם בתמיד כותב רק טעם שיהיה נח להפשיט העור. הרב קאפח בתרגומו לפירוש המשניות מערבית לעברית, הביא במסכת הביא את שני הטעמים. ההת"ס מסכת ביצה מא, מסביר שבכבשים עד בני שנה לא מצויות סרכות, לכן התמיד ועוד קרבות צבור של כבשים מוגבלים לבני שנה.

(שו"ע יורה דעה - סימן לט) (יב) טוב להשקות הבהמה סמוך לשחיטה:

(יב) (שפתני כהן על יורה דעה - סימן לט) (לב) טוב להשקות כו'. כ"כ הכל בו קבלה מרבותיו ומאת זוכחי הזבח הבקי אין בהמה שלא הושקתה מים קודם לשחיטה כולה מלאה סרכות דקות וקשות כו' ואמר הגאון אמ"ו ז"ל שני"ל שיצא להם זה ממאי דאמרינן בש"ס סוף ביצה (דף מ') ל"ל למימר משקים ושוחטים מלתא אגב אורחא קמ"ל דלישקיה אינש בהמתו והדר לשחוט משום סירכא דמשכא ופירשו רש"י והר"ן שתהא נוחה לפשוט שהעור נדבק ביותר בבשר ונראה שהם פירשו משו' סירכות דמנתקות מחמת השקאה וראיה מצאתי לדבריו ממאי דאיתא להדי' בהרי"ף דאי איכא סירכא משתמטא:

(הרב א"מ פרל ה"ו) רמז לריאות כ-**(רמב"ם פירוש המשניות)** נמצא באמצעות צירוף המלים **וְעֵלֶת אֵילִם** זו לזו **וְעֵלֶת אֵילִם** ואה"כ חילוק אותיות **וְעֵלֶת אֵילִם** או **וְעֵלֶת אֵילִם** בשנוי סדר אותיות מתקבלת מלת ראת בכתוב חסר או מלת ריאת בכתוב חסר

הסבר **[הרב עזריאל זילברברג ה"ו פוסק בעינינו כשרות בהמות]:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסוד"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיררה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לריאות בהמה יש 3 אונות בימין ו-2 אונות בשמאל. לדעת השו"ע סירכות בין האונות (נקרא כסידרן) מותרות בלי בדיקה ומיעוד. אבל סירכות שלא כסידרן (מגב לגב של אונות) אסור לכולם. לדעת הרמ"א סירכה כסדרה גם כן אסורה. אבל הרמ"א אומר מה שמתירן סירכות במיעוד ומישוש, זה מפני שסירכה אמיתית לא מתנתקת לעולם, ולכן מה שמנתקים ע"י מיעוד ומישוש זה רק הפשטת ליחות ותו לא. לכן מה שמותר לנו לנתק הסירכות, אפילו שהן לא כסדרן, זה רק מפני שאינן סירכות אמיתיות אלא ליחות ותו לא.

סירכות דמנתקות מחמת השקאה אלו רירים על הריאה שהשקיית הבהמה קודם לשחיטה גורמת לניתוקן מעצמן מן הריאה בלי מגע יד הבודק. סירכות כאלו אינן סימן טריפה גם לבעל שו"ע.

סירכות שמתנתקות במגע קל בעקבות השקיית הבהמה קודם לשחיטה אסורות לשו"ע ומותרות לרמ"א כי אלו אינן סירכות אמיתיות אלא ליחות.

סירכות שאינן מתנתקות אסורות לכולי עלמא.

לפיכך נסביר **אֵילִם מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים** – בכתוב הזה יש שתי תכונות, תבנית הטעמים דרגא תביר מרכא טפחא מייצגת תכונה (א), תבנית הטעמים **מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים** – תביר מרכא טפחא מייצגת תכונה (ב)

תכונה (א) (קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן סירכות בריאות בהמה, שעל כל אחד חלה אותה הלכה שפוסלות בהמה) ללא השקיית הבהמה קודם לשחיטה, כתב הכל בו קבלה מרבתינו ומאת זובחי הזבח הבקיאין בהמה שלא הושקתה מים קודם לשחיטה כולה מלאה סרכות דקות וקשות (שלא מתנתקות) ולכן תפסל לדעת כולם. לדעת הרמ"א גם סירכות כסדרן (שבין האונות של הריאות) וגם סירכות שלא כסדרן (שעל גב האונות של הריאות)

תכונה (ב) (קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים, כאן סירכות בריאות בהמה, שלא חלה עליהן ההלכה שפוסלות בהמה) ע"י השקיית הבהמה קודם לשחיטה טעם מלת **מְאָדְמִים** – תביר בתפקיד שיתמעטו הסירכות המתנתקות מעצמן מלפסול הבהמה, כדעת הרמ"א שאינן סירכות אמיתיות אלא ליחות.

ובנוסף עליהם תבנית הטעמים של **וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים** – מרכא טפחא כיתור לרבות, תרמוז שיתמעטו גם הסירכות המתנתקות במגע קל מלפסול הבהמה כדעת הרמ"א מפני שאינן סירכות אמיתיות אלא ליחות.

וְעֵרְתַתְּ – קדמא, ע"פ **[רמב"ם הלכות שבת פ"ח, ה"ט]** תנאי מוקדם לחיוב חבורה בשבת רק בבעל חיים שיש לו עור לענין שבת, כי בכך נצבע העור. ב-**[שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן קע"ד]** ד' ואפשר דרש"י נקט משום צובע לחיבו לכולי עלמא. ולר' שמעון כיון דלא הוי מלאכה לגבי הדם שנצטרך ורק מראה. והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה (ט): ולא כרבי יהודה המחייב גם במלאכה שאינה צריכה לגופה, (שם, ג), וכן משמע להדיא בירושלמי [נא ע"א] דאמר התם מה צביעה היתה במשכן שהיו משרבטין ב-**וְעֵרְתַתְּ אֵילִם מְאָדְמִים**. אמר ר' יוסא דא אמרה העושה חבורה ונצטרך הדם חייב כו' המוציא דם חייב משום נטילת נשמה. הרי להדיא דנצטרך הדם לא מחייב משום נטילת נשמה. רק משום צובע וכדעת רש"י הנ"ל:

וְעֵרְתַתְּ – קדמא, ע"פ **[רמב"ם הלכות שבת פ"ח, ה"ג]** תנאי מוקדם לחיוב צובע בשבת הוא שיהא הצבע מתקיים, כמו צביעה בדם צרור או יוצא של עורות לענין שבת.

וְעֵרְתַתְּ – קדמא, ענין של קדימה, בדרך דרש מפרש **כלי יקר** כי כשם שקדם מתן שקלי ישראל לשקלי המן להעביר הגזרה, כך גם מתן חמרי בנין המשכן (**שם' תרומה כה, ג**) (**שם' ויקהל לה, ה**) **זָהָב וְכֶסֶף וְנֶחֱשֶׁת: ... וְעֵרְתַתְּ אֵילִם מְאָדְמִים** מקדים וממתיק בהתאמה את גלויות בבל, פרס, יון ואדום

כאן נעשה מעבר מלת **וְעֵרְתַתְּ** להמשך הכתוב בבעוד שני פסוקים שכתוב במ **אֵילִם מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים**. **בבלי שבת קז, ב** ושאר שקצים כו'. הא הורגן - חייב, מאן תנא? אמר רבי ירמיה: רבי אליעזר היא, דתניא, רבי אליעזר אומר: ההורג כינה (הנבראת מן הזיעה ולא מפריה ורביה ויש לה נשמה) בשבת - כהורג גמל בשבת. מתקיף לה רב יוסף: עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר אלא בכינה, דאינה פרה ורבה. אבל שאר שקצים ורמשים דפרין ורביין - לא פליגי. ושניהם לא למדוה אלא מ-**אֵילִם**, רבי אליעזר סבר: כ-**אֵילִם**, מה **אֵילִם** שיש בהן נטילת נשמה - אף כל שיש בו נטילת נשמה (כמו הכינה שנבראת מן הזיעה). ורבנן סברי: כ-**אֵילִם**, מה **אֵילִם** דפרין ורביין - אף כל דפרה ורבה.

וְעֵרְתַתְּ – קדמא, בא מימי בראשית, וכשם שהוא פרה ורבה מימי בראשית כך כל השקצים ורמשים הפרים ורבים מימי בראשית.

וְעֵרְתַתְּ – קדמא התפקיד בא מימי קדם, מימי בראשית, ע"פ **[הכתב והקבלה (שם' ויקהל לה, ה)]** הצובע משאיר דברים כברייתן רבי אליעזר סבר: כ-**אֵילִם**, מה **אֵילִם** שיש בהן נטילת נשמה - אף כל שיש בו נטילת נשמה. ורבנן סברי: כ-**אֵילִם**, מה **אֵילִם** דפרין ורביין - אף כל דפרה ורבה.

אֵילִם מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים – בכתוב הזה יש שתי תכונות, תבנית הטעמים דרגא תביר מרכא טפחא מייצגת תכונה (א), תבנית הטעמים **מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים** – תביר מרכא טפחא מייצגת תכונה (ב)

תכונה (א) בעלי חיים בעלי עור לענין שבת. האלים מייצגים בעלי חיים טהורים שכולם בעלי עור, תחשים עשויים לייצג בעלי חיים לא טהורים בעלי עור, וביניהם שמונה שרצים.

ע"פ **[רמב"ם הלכות שבת פ"ח ה"ט]** שמנה שרצים האמורים בתורה הן שיש להן עורות לענין שבת כמו חיה ובהמה ועוף, ... אחד החובל בבהמה חיה ועוף או בשמנה שרצים ועשה בהן חבורה ויצא מהם דם או שנצטרך הדם אף על פי שלא יצא חייב. תכונה (א) **אֵילִם מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים** – דרגא תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי עור לענין שבת ושעל כל פרט חלה אותה הלכה בקשר לנושא. חבלה בשבת בבעלי עורות לענין שבת שעשתה חבורה בין יצא הדם בין נצטרך גורמת לצביעה המתקיימת, וזה מל"ט מלאכות האסורות בשבת.

תכונה (ב) ע"פ **[רמב"ם הלכות שבת פ"ח ה"ט]** ... אבל שאר שקצים ורמשים אין להן עור, לפיכך החובל בהן פטור, ...

תכונה (ב) **מְאָדְמִים וְעֵרְתַתְּ תַּחֲשִׁים** – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא בעלי עור לענין שבת ושחלקם ממועטים מההלכה בקשר לנושא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור'ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות, פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אפשר כי הכינה הנבראת מן הזיעה ולא מפריה ורביה והיא בעלת נשמה מרומזת ב-(בראשית א) פ [כ] וַיִּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם: [כא] וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַתַּיִמִּים הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה וְהַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ הַיּוֹם לְמִינֵהֶם וְאֶת כָּל-עוֹף פְּנֵי הַיָּם לְמִינֵהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב:

פסוק (בר' א, כא) מכיל כמאמר [בבלי עבודה זרה ג, ב] מקרני ראמים עד ביצי כנים, מן הבריות הגדולות עד הבריות הזעירות.

(בראשית א, כא) ... וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה וְהַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ הַיּוֹם לְמִינֵהֶם

אם מלת לְמִינֵהֶם מתיחסת לא רק ל- וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה וְהַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ הַיּוֹם לְמִינֵהֶם, אלא גם ל-הַיּוֹם אז אפשר לומר שהכתוב

שָׂרָצוּ הַיּוֹם לְמִינֵהֶם מתאר גם נוזלים שונים שבהם יכולים להתקיים יצורים חיים, היינו בעלי נשמה מסוג כלשהו. ב-[המהפך 2, רב

זמיר כהן, 2010, ע' 104 רבייה עצמית] מובאים מחקרים על כנים וכנימות שאין בהם זכרים רק נקבות שמשערים שמתרבים ברבייה עצמית. מקום חיותם במקומות חסרי היגיינה, כמו זיעה. לכן נדמה שהזיעה משריצה אותם. (קטע זה פורסם בויקהל)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששנויה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; עקב – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גרוע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.7 שמות ויקהל לה,א (התשע"ז)

שמות ויקהל לה,א: אַתְּ-הַמְשַׁכֵּן אֶת-אֶהֱלוּ וְאֶת-מִכְסְּהוּ אֶת-קַרְסִיוֹ וְאֶת-קַרְשָׁיו אֶת-בְּרִיחָוּ אֶת-עַמְדָּיו וְאֶת-אֲדָנָיו:

אַתְּ-הַמְשַׁכֵּן – קדמא זקא-קטן במלים במקף, תבנית טעמים בתפקיד מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד על הקדמת סיום יריעות המשכן ויריעות האהל קודם לסיום הקרשים. ראה הסבר מפורט ב-**שמות ויקהל לה,כה,כו**; המתחיל ב-**(שמות ויקהל לה,כב)** וְכָל-הַנְּשִׁים

שמות ויקהל לה,כה,כו:

[כהן] וְכָל-אִשָּׁה חַכְמַת-לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מִטְנֵהָ אֶת-הַתְּחִלָּתַת וְאֶת-הָאֲרָגָמֹן אֶת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַשֵּׁשׁ:

[כז] וְכָל-הַנְּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֶתְנֶה בְּחֻמָּה טָווּ אֶת-הָעֵינִים:

[דבר מלכות פר' ויקהל, התשע"ו, נקודות משיחות קודש, כך ט"ז, עמוד 449] טוויית היריעות מעל העיזים. **(שמות ויקהל לה,כב)** וּבְצַלְאֵל בְּנֵי-אֶהֱלוּ בְּיָדֵיהֶם לְמַשְׁחָה וְהִנְגִּה עֵשֶׂה אֶת-פְּלִאֲשֶׁר-צָנְגָה ה' אֶת-מִשְׁחָה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסני. נכי משה צוה בצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן; אמר לו בצלאל: מנהג העולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו; אמר לו: כך שמעתי מפי הקדוש ברוך הוא; אמר לו משה: בצל אל היית, כי בוודאי כך צוה לי הקדוש ברוך הוא, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים **(ראה ברכות נה,א)**. פירוש מ-**[דבר מלכות קודש]** אפילו דברים שלא אמר לו רבו כו', כי משה ציווה בצלאל לעשות תחילה כלים ואחר כך משכן. אמר לו בצלאל, מנהג העולם לעשות תחילה בית ואח"כ משים כלים בתוכו... וכן עשה **(ל"ח,כ"ב. ובפירוש רש"י)** יש לעיין, דאם היו צריכים לבנות המשכן כ"מנהג העולם", מדוע עשו את היריעות תחילה ואח"כ את הקרשים דלא כמנהג העולם שבונים את קירות הבית, ורק אח"כ את גגו **(וראה גם רבותינו בעלי התוספות ויקהל ל"ו, י"ד, ועוד)** ? ויש לתרץ בפשטות:

על הפסוק **(שמות ויקהל לה,כב)** וְכָל-הַנְּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֶתְנֶה בְּחֻמָּה טָווּ אֶת-הָעֵינִים: פירש רש"י "היא היתה אומנות יתרה, שמעל העיזים היו טוויין אותן". וכן פירש רש"י במסכת שבת **(ע"ד, ב דיבור המתחיל- ד"ה שטרף)** "קרא קדריש, טוו את העיזים, בגופן של עיזים משמע". והיינו שהביאו הנשים את העיזים כשהצמר טווי על גופם ממש. ואם כן מובן מעצמו, שמצד צער בעלי-חיים, לא היה אפשר להשהות את העיזים עם הטווייה על גביהם עד שיסיימו לבנות את הקרשים, ולכן היו מוכרחים לעשות את היריעות מיד אחרי שטוו אותן.

העבודה חולקה בין אומנים בנושאים שונים, והנשים הטוות הקדימו לסיים טוויית חוטי האהל **(המכסה על המשכן (יריעות המשכן))** לכן אפשר היה לארוג את יריעות האהל לפני סיום הקרשים עליהם הונחו המשכן והאהל ועורות האלים ועורות התחשים. **(שמות ויקהל לה,כב)** וְכָל-הַנְּשִׁים – קדמא זקא-קטן במלים במקף, תבנית טעמים בתפקיד מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד על הקדמת סיום יריעות האהל לפני הקרשים.

מוצע לומר שלא רק יריעות האהל קדמו לקרשים אלא שגם טוויית חוטי הצמר של כבשים ליריעות המשכן קדמו לקרשים. את זה נלמד מ-**(שמות ויקהל לה,יא)** אַתְּ-הַמְשַׁכֵּן אֶת-אֶהֱלוּ וְאֶת-מִכְסְּהוּ אֶת-קַרְסִיוֹ וְאֶת-קַרְשָׁיו אֶת-בְּרִיחָוּ אֶת-עַמְדָּיו וְאֶת-אֲדָנָיו: **אַתְּ-הַמְשַׁכֵּן** – קדמא זקא-קטן במלים במקף, תבנית טעמים בתפקיד מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד על הקדמת סיום יריעות המשכן כמו הקדמת סיום יריעות האהל קודם לסיום הקרשים. יריעות המשכן הן מצמר והן חלק מן המתואר ב-**(שמות ויקהל לה,כה)** וְכָל-אִשָּׁה חַכְמַת-לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מִטְנֵהָ אֶת-הַתְּחִלָּתַת וְאֶת-הָאֲרָגָמֹן אֶת-תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת-הַשֵּׁשׁ:

(שמות ויקהל לו,יב) חֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עֵשֶׂה בְּיָרֵיעַ הָאֶהֱלָה – זרקא מונח סגול, בתפקיד גריעה ממין הענין מהענין, ללמד ש-**(שמות ויקהל לו,יא)** לְלֹאֵת תְּחִלָּתַת לא היו ממש על שפת היריעה האֶהֱלָת מְקַצֶּה בְּמַחְבְּרַת אלא מעט פנימה, ואז החיבור ע"י הקרסים הביא למשכן להיות אחד ללא רווח ככתוב ב**(שמות ויקהל לו,יג)** וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי וְגַב וַיַּחְבֵּר אֶת-הַיָּרֵיעַת אֶחָת אֶל-אֶחָת בְּקַרְסִים וַיְהִי הַמְּשַׁכֵּן אֶחָד: מתבנית הטעמים של **(שמות ויקהל לו,יא)** וַיַּעַשׂ לְלֹאֵת תְּחִלָּתַת – אולא-גרש מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל, נלמד כי כשם שעשו את הלולאות של מחברת יריעות המשכן מעט פנימה ולא בשפת המחברת כך גם עשו את לולאות מחברות האהל מעט פנימה וזה יבאר כיצד לא היה רווח בין שתי מחברות האהל ככתוב ב-**(שמות ויקהל לו,יז,יח)** **[יח] וַיַּעַשׂ לְלֹאֵת חֲמִשִּׁים עַל שַׁפַּת הַיָּרֵיעַה הַקְּרִינָה בְּמַחְבְּרַת וְחֲמִשִּׁים לְלֹאֵת עֵשֶׂה עַל שַׁפַּת הַיָּרֵיעַה הַחֲבֵרַת הַשְּׁנִיָּת: [יח] וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים לְחַבֵּר אֶת-הָאֶהֱלָה לְהִלָּת אֶחָד: וצ"ע מה מלמד **(שמות ויקהל לו,יז,יח)** **[יח] וַיַּעַשׂ לְלֹאֵת חֲמִשִּׁים – אולא-גרש מונח רביע****

שמות ויקהל לה,יט: אֶת-בְּגָדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרְד בְּקֹדֶשׁ אֶת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת-בְּגָדֵי בְנָיו לְכַהֵן:

[תורה שלמה סא – מדרש הגדול] אֶת-בְּגָדֵי הַשָּׂרָד אלו בגדי כהונה משמשין בהן

במקרה ויש אימריין **אֶת-בְּגָדֵי הַשָּׂרָד** אלו שבעה בגדים שפורשין על גבי הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וכלי השרת בדרך בשעת משוי, **אֶת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ** אלו בגדי כהונה. הרי אלו תשעה ושלושים צוויין כנגד תשעה ושלושים אבות מלאכות שנאסרו בשבת. **אֶת-בְּגָדֵי הַשָּׂרָד** זה שנאמר **(שם' תצ' כח, ב)** וְעֵשִׂיתָ בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ וגו' הרי אלו תשעה ושלושים צוויים שמע משה מפי קודש וכמותן צוה משה את ישראל, לא הוסיף ולא גרע ועליו הוא אומר **(במ' בהע' יב, ז)** בְּכִלְיֵינִי נֶאֱמַן הוּא: שלא הוסיף ולא גרע בעשיית המשכן. מנין למדרש הגדול לומר מתוך שדן בבגדי השרד ובגדי הכהנים "הרי אלו תשעה ושלושים צוויין כנגד תשעה ושלושים אבות מלאכות שנאסרו בשבת" ?

בפרשת תרומה ופרשת תצוה ובפרשת כי תשא אתה מוצא הרבה מעבר ל"ט צוויין הקשורים לבנין המשכן לבגדי הכהנים, לכהונתם הפותחת בחנוכת המשכן. מתוך דברי ה-**[מדרש הגדול]** שנאמר **(שם' תצ' כח, ב)** וְעֵשִׂיתָ בְּגָדֵי-קֹדֶשׁ וגו' הרי אלו תשעה ושלושים צוויים שמע משה מפי קודש, מוצע לומר שהרמז לשיעור ל"ט צוויין נמצא בטעמים מונח תרסא (=תלישא-קטנה) בתפקיד שיעור הצוויין והבחניה הנעלה שלהם לשמירת שבת ויום טוב במלים הַקָּרָב אֵלֶיךָ בפסוק הקודם הפותח את מני הכהנים **(שם' תצ' כח, א)** (א) וְאֵתְּהָה הַקָּרָב אֵלֶיךָ אֶת-אֶהֱלוּ אֶחָד וְאֶת-בְּנָיו אֶחָד מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֵי-לִי אֶהְיֶה וְאֵתְּהָה אֶלְעָזָר וְאֵתְּהָה בְּנֵי אֶהֱלוּ:

אמנם בפרשת תצוה עצמה הסברנו את טעמי הַקָּרָב אֵלֶיךָ – מונח תרסא כעין שני תרסא, בדרך אגדה: הַקָּרָב אֵלֶיךָ – מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא. תרסא בתפקיד בחינה נעלה ובתפקיד מחיצה להחזיר את אהרן בעל הבחינה הנעלה אל מחיצת הקודש שהתרחק מהבחינה הנעלה וממחיצת הקודש בנסותו למנוע את העם מעבודה זרה ויצא העגל, וגם הסברנו בדרך הלכה: הַקָּרָב אֵלֶיךָ – מונח תרסא, כעין שני תפקידי תרסא. תרסא אחת בתפקיד שיעור מים בכיור, תרסא אחת בתפקיד שיעור מראה מים בכיור ולנטילה בכלל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנן**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור. **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אבל בעקבות הדרשה של ה-**[מדרש הגדול]** אפשר שהפיתרון הנכון הוא בשיעור ל"ט הצוויין ובחינתם הנעלה לשמירת שבת ויום טוב. ואילו דברים הקשורים למי הכיור ונטילה נלמדים מפרשות הכיור החל ב-**(שם' תשא לז)** וב-**(שם' פק' מ, ל)**

[תורה תמימה = ת"ת] (שם' ויקהל לה, יט) אַתְּ-בְּנֵי הַשָּׂרָד – א"ר חמא בר חנינא, מאי דכתיב אַתְּ-בְּנֵי הַשָּׂרָד לְשַׁת בְּקָדְשׁ, אלמלא בגדי כהונה לא נשתיירו משונאיהם של ישראל שריד ופליט^ט [יומא ע"ב ב']:

[ת"ת הערה יא] לישנא מעליא כלפי ישראל נקט, ודריש **שָׂרָד** מלשון שריד. ונראה דקשה לו למה לא כלל אותם בשם **בְּנֵי הַשָּׂרָד** שבסמוך בפסוק, ופירש"י^ט: **(יומא ע"ב, ב)** אלמלא בגדי כהונה שעל ידיהם מקריבין קרבנות שמכפרין על ישראל, עכ"ל, ולכאורה קשה למה לא פירש פשוט דבגדי כהונה עצמן מכפרין כדאיתא בזבחים [פ"ח ב'], וי"ל דהוכרח לפרש כן משום דקשה ליה מה שאמר אלמלא בגדי כהונה וכו', דמה בכך אלמלא הבגדים הא הקרבנות עצמן מכפרין, ולכן פירש משום התכלית הבא ע"י בגדי כהונה דהיינו הקרבנות:

אַתְּ-בְּנֵי הַשָּׂרָד – מהו לשון שרד, א"ר שמואל בר נחמני, בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהם ומשרדין מהם כלום, ומאי היא - מעשה מחט^ט **[יומא ע"ב ב']:**

[ת"ת הערה יא] ר"ל כשהיו חותכין אותן בגרדין שלהן מתוך כלי אריגתן היו עושין כברייתן חלולין כדרך לבישתן ולא כשאר יריעה שצריך שוב לחתכה למדת הלבוש ולתפור במחט ומשיירין מהן מקצת שאינו ארוג עמהן ואותו שיעור היה נארג בפני עצמו ומחברו במחט. ואף על פי דבגדי כהונה בכלל אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג כדכתיב **(שם' תצ' כח, לב) מַעֲשֵׂה אֲרָג**, אך הכא איירי לענין הבית יד שלהם דהוא נארג בפני עצמו ומתחבר ונדבק עם הבגד, וגו': (טט: מכנסיים בחלק המותן עד הרגליים כעין צנור אחד וממשיכים לחלק הרגליים כעין שני צנורות, כותנת כעין צנור אחד ואת בתי הידיים (=שרוולים) שני צנורות הנארגים בנפרד ומשאירים בהם חוטים לא ארוגים ואותן מחברים במחט לגוף הכותנת).

אַתְּ-בְּנֵי – מקף בתפקיד רב-משמע (א) יריעות לכסוי כלי המשכן בשעת המסעות (ב) בגדי כהונה שרק כאשר הכהנים לבושים בהם עבודת המשכן והמקדש כשרה וזה מעשה הקרבנות למיניהם והעבודות התומכות במעשה הקרבנות.

אַתְּ-בְּנֵי הַשָּׂרָד – מרכא טפחא בתפקיד יתור לרבות, אפשר במשמעות של קבוצת פרטים העשויה לגדול וזה בא ללמד על הכנת בגדי מסעות ובגדי עבודת כהנים מראש כדי שלא תהיה הפסקה בעבודה או עיכוב במסע.

(שם' תצ' כח, לב) וְהָיָה פִּירְאָשׁוֹ פְּתוּכָו שֶׁפָּהּ וְהָיָה לְפָיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תַּחְרָא וְהָיָה לָו לֹא יִקְרָע:

(שם'פקודי לט, כב) וַיַּעַשׂ אֶת־מִעֵיל הָאֶפֶד מַעֲשֵׂה אֲרָג כְּלִיל תְּכֵלֶת:

(שם'פקודי לט, כז) וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפְּתִיחַ שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֲרָג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:

[בבלי זבחים פח, א] ... ת"ר: בגדי כהונה אין עושין אותם מעשה מחט אלא מעשה אורג, שנאמר: **(שם' תצ' כח, לב) מַעֲשֵׂה אֲרָג**; נתגעלו, אין מכבסין לא בנתר ולא באהל. הא במים מכבסין? אמר אביי, ה"ק: הוגעו במים - מכבסין אותו בנתר ואהל, **[בבלי זבחים פח, ב]** הוגעו לנתר ואהל - אף במים אין מכבסים. ויש אומרים: אין מכבסין אותן כל עיקר, שאין עניות במקום עשירות.

[רש"י בבלי זבחים פח, ב] הוגעו למים - כלומר אם היה גיעולן מועט ולא הזקיין אלא לכיבוס מים מכבסים אותן אף בנתר ואהל. הוגעו לנתר ואהל - שנתגעלו גיעול רב שהגיעו לזקק לכיבוס נתר ואהל תו לא מתקן להו כלל. אף במים - לאו לרבותא הוא אלא למימרא דנתר ואהל דנקט לאו לענין כיבוס נקט דהיכא דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי לשרי לגמרי אלא לענין גיעול נקט ליה וה"ק (והכי קאמר) נתגעלו אין מכבסין אותו כלל אם הזקקו לנתר ואהל.

לפי פ' רש"י יש הגבלות אחדות על נקיון בגדי כהונה. בכללן מועט שמספיק בבגדים לא של כהנים נקיון בנתר ואהל אז מנקים במים. אבל אם הזקקו לנתר ואהל אז אין מכבסים אותם כלל ולא משתמשים בהם שוב לעבודה. זה מתאים לתבנית הטעמים של **(שם'פקודי לט, כב) מַעֲשֵׂה אֲרָג** מונח אתנח כרבווי הגבלות וגם של **(שם'פקודי לט, כז) מַעֲשֵׂה אֲרָג** מונח אתנח כרבווי הגבלות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבוי**; **זרנא** – מצרף; **תביר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרחה – שנוי משמעות, **רבוי מתפשט**; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, **מכל מקום**; **זרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקרה** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זרנא קטן** – 2; **זרנא-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ...; **זרנא קטן** ... **זרנא קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, **מצנת נושא** ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.8 שמות ויקהל לה,א (התשע"ט)

שמות ויקהל לה,ל: פ ויִאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן־אוֹרֵי בֶן־חֹרֵר לְמִטֵּה יְהוּדָה:

(שם' ויקהל לה,ל) ויִאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מהפך פשטא מונח זרנא-קטן, שני לימודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב.

ההסבר משולב בתוכן המדרש.

מדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (ורשא) פֶּרֶשְׁת ויקהל ג] (שם' ויקהל לה,ל) ויִאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם, זש"ה (משלי ג,ד) **וּמִצְאֵתָן**

וְשִׁכְלֵיטוּב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם: פ מהו כן בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה בהור על מלאכת המשכן הראהו כל כלי וכלי היאך לעשות שנא' **(שם' תר' כה,מ) וְרָאָה וַעֲשֶׂה בְּתַבְנִיחָם אֲשֶׁר־אַתָּה מַרְאֶה בְּהָרֶ: ס**, (לימוד א) אחרי כל זה) והיה משה סבור שהוא יעשה את המשכן שאמר לו ועשית את הקרשים ועשית שלחן ועשית מזבח ועשית פרכת ועשית כיור, כך כל מלאכת המשכן כיון שסדר לו כל דבר ודבר אמר משה רבש"ע מי יעשה כל זאת, (התשובה יצאה מפשט מחשבת משה שרצה אישור לכך שהוא יעשה, אבל הקב"ה) א"ל **(שם' תשא לא,ב) רָאָה קָרָאתִי בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל**, (הקטע הזה מסוים המדרש. לא כשם שמשנה היה סבור כיון שראה בשמים כך יעשה בארץ, אלא בצלאל שעשה צל לאל שנא' **(תהי צא,א) יֵשֶׁב בְּסִתְרָא עֲלֵינוּ בְּצֵל שְׂדֵי יְתַלְנוּ: ה** הוא יעשה וינהיג את העושים).

(לימוד ב) כשירד משה אמר להם לישראל כך אמר לי הקדוש ברוך הוא לעשות לו משכן קרשים ומזבח ושלחן, אמרו לו ומי יעשה כל זאת אמר להם בצלאל התחילו ישראל מרוננים על משה ואמרו לא אמר הקדוש ברוך הוא למשה לעשות את המשכן על ידי בצלאל אלא משה מעצמו מננה אותו על שהוא קרובו משה מלך ואחריו אחיו כ"ג בניו סגני כהונה אלעזר נשיא הלוי בני קהת נושאי המשכן וזה שליט על מלאכת המשכן כל הגדולה הזו מבקש משה לכיון אמר להם משה אני לא (כפשט שאתם סבורים) עשיתי כלום מדעתי אלא הקדוש ברוך הוא אמר והוא מראה להם **רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל לקיים מה שנאמר **(משלי ג,ד) וּמִצְאֵתָן וְשִׁכְלֵיטוּב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם: פ** הוי **(משלי ג,ד) וּמִצְאֵתָן וְשִׁכְלֵיטוּב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים** זה בצלאל שאמר הקדוש ברוך הוא ראו קרא ה' בשם, **(משלי ג,ד) וְאָדָם** אלו ישראל שנאמר **(יחזקאל לו,לא) וְאַתָּן צְאֵנִי צְאֵנִי מִרְעִיתִי אֲדָם אֲתָם**, ולמה נקרא שמו בצלאל שעשה צל לאל שנא' **(תהי צא,א) יֵשֶׁב בְּסִתְרָא עֲלֵינוּ בְּצֵל שְׂדֵי יְתַלְנוּ:****

רְאוּ – פועל בלשון רבים, טעם תביר בתפקיד למעט את משה וכל אחד אחר מהמוני. זהו מה שדרש **[פסיקתא זוטרנא (לקח טוב)] (שם' ויקהל לה,ל) ויִאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל**, אמר להם, הקדוש ברוך הוא קראו **ולא מדעתי מניתי: קָרָא ה'** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. בצלאל כולל כל החכמים שעסקו בבנין המשכן. זהו הנדרש ב-

ש"ר (וילנא) ויקהל פר' מח,ב] (כתוב אחד אומר) (ישעיה מכו) הַמוֹצִיָא בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא, וכתוב אחד אומר **(תהלים קמז,ד) מוֹנֵה מִסְפָּר לְפִנְיָם לְכֻלָּם שְׁמוֹת יְקָרָא: כ**יצד יתקיימו שני כתובים אלו, אלא כשהקב"ה מבקש לקרוחם כאחד הוא קורא לכלם שם אחד **(יחידושי הרד"ל: הוא שם הוי"ה)**, וכשהוא קורא לכל אחד ואחד בשמו הוא קורא אותו מיכאל גבריאל **(ש"ר (וגשל) ליקוטים: כוחות מחולקות)**, לכך נאמר **לְכֻלָּם שְׁמוֹת יְקָרָא: א**ין לי אלא למעלן מנין אף למטן שנאמר **(שם' ויקהל לה,ל) רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל**, **(ש"ר (וגשל) ליקוטים: א**ם ימצא אדם גדול המעלה שכלול בו כל הכוחות הטובות אז נקרא בשם כללי ... כולל בו השלימות מחכמה בינה דעת כי כולם נקבצו בו **(אשר הנחלים)**

קָרָא ה' – טפחא בתפקיד כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **בְּשֵׁם** – אתנה בתפקיד הגבלה, שם אחד **בְּצִלְאֵל** שכאשר הוא מוזכר הוא מייצג את כל החכמים שעסקו בבנין המשכן וכליו. וכן ב-**ש"ר (וילנא) ויקהל פר' מח,ג] (לה,לא) וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים**, ולא זה בלבד אלא כל מי שנתעסק במלאכת המשכן נתן בו הקדוש ברוך הוא חכמה ובינה ודעת ... ולא בכני אדם אלא אפי' **בבהמה ובחיה (לה,לא) וַיִּמְלֵא אֹתוֹ** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ואלו כל שניתן בו חב"ד בקשר לבנין המשכן.

ש"ר (וילנא) ויקהל פר' מח,ג] ד"א (שם' ויקהל לה,ל) קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן־אוֹרֵי בֶן־חֹרֵר, מה ראה להזכיר כאן חור אלא בשעה שביקשו ישראל לעבוד עבודת כוכבים נתן נפשו על הקדוש ברוך הוא ולא הניחן עמדו והרגוהו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שאני פורע לך, משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם אמר להם על המלך אתם מורדים עמדו והרגו אותו, אמר המלך אילו ממון נתן לי לא הייתי צריך לפרוע לו עאכ"ו שנפשו נתן עלי מה אני עושה לו אלא כל בנים שיצאו ממנו אני מעמידם דוכסים ואפרכים, כך בשעה שעשו ישראל העגל עמד חור ונתן נפשו על הקדוש ברוך הוא אמר לו חייך **כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם** שנאמר **(שם' ויקהל לה,ל) רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל (לה,לא) וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים**, ולא זה בלבד אלא כל מי שנתעסק במלאכת המשכן נתן בו הקדוש ברוך הוא חכמה ובינה ודעת שנאמר **(שם' ויקהל לו,ח) וַיַּעֲשׂוּ כָל־חֻכְמֵי־לֵב**, ולא בכני אדם אלא אפי' **בבהמה ובחיה** שנאמר **(שם' ויקהל לו,א) חֻכְמָה וְתַבְנִיחַ בְּהֵמָה**, בהמה כתיב (ט: שנוי ניקוד משנה משמעות לבעל חיים) שנתנה חכמה באדם ובבהמה ולא נתפרסם מכלם אלא בצלאל, הוי **קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל**.

(שם' ויקהל לה,ל) בֶּן־אוֹרֵי בֶן־חֹרֵר – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ואלו כל בנים היוצאים ממך (מחור) **אני מגדלם שם טוב בעולם** אבל **בְּצִלְאֵל** – תביר בתפקיד מחלק את בצלאל מבנים אחרים המרומזים בכתוב אחריו, והוא מיוחד במינו.

(שם' ויקהל לה,ל) לְמִטֵּה יְהוּדָה – מונח סלוק, בתפקיד לרבות הגבלות, (ט: א) **ש"ר ויקהל פר' מח,ד] וכל השבט הזה מנין לו (לצלאל) משבט יהודה** ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת בזכות מרים שנאמר **(שם' א,כא) וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים: ו**מרים נטלה חכמה שהעמידה בצלאל יוצא ממנו דוד ... , (ט: ב) **(עץ יוסף ש"ר ויקהל מח,ג (בסוים))** שבשביל יהודה זכה לכל הכבוד הזה.

שמות ויקהל לה,לא: וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וְתַבְנִיחַ וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה:

ש"ר (וילנא) ויקהל פר' מח,ד] בג' דברים הללו נברא העולם שנאמר (משלי ג,ט) ה' בְּחֻכְמָה יִסְדֶּר־אֶרֶץ פִּנּוּן שְׁמִים בְּתַבְנִיחַ: (משלי ג,כ) בְּדַעַתוֹ תְּהוֹמֹת נִבְקְעוּ וְשִׁחְקִים יִרְעַפְרוּטְלוּ: ובג' דברים הללו נעשה המשכן שנאמר (שם' ויקהל לה,לא) וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וְתַבְנִיחַ וּבְדַעַת, (ט: במדרש משלב פסוק זה ו- **(שם' תשא לא,א) וַאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וְתַבְנִיחַ וּבְדַעַת ובכלי-מלאכה: שהוא באותם טעמים) ובג' דברים הללו נבנה בית המקדש שנא' **(מ"א ז,ד) בְּרֵאשִׁית אֱלֹהֵינוּ הוּא מְמַטֵּה נִפְתָּלִי וְאֵבִיבוּ אִישׁ־צִרְיָ תִרְשׁ נְחֻשָׁת וַיִּמְלֵא אֶת־הַחֻכְמָה וְאֶת־הַתַּבְנִיחַ וְאֶת־הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלָאכָה בְּנֻחָשׁת וַיְבֹאֵ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־מְלָאכָתוֹ: הפסוק מלמד על ג' תכונות למומחיות בנחושת. המדרש דורש ג' התכונות בכלל) וכן כשיעמוד הקדוש ברוך הוא לבנותו לעתיד לבא בג' דברים הללו נבנה שנא' **(משלי כד,ג) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבְתַבְנִיחַ יִתְפַּנְּנוּ: ו**כתיב **(משלי כד,ד) וְבְדַעַת יִתְנַחֲמוּ וְיִקְרְבוּ וְנִעְשִׂים: ד"א (שם' תשא לא,ג) וַאֲמַלֵּא אֹתוֹ**, כל החכמה הזו מנין מן הקדוש ברוך הוא **רוּחַ אֱלֹהִים**,****

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמתי – הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

דרש [ש"ר ויקהל מח,ד] בג' דברים הללו נברא העולם ... ובג' דברים הללו נעשה המשכן שנאמר (שם' ויקהל לה,לא) וַיִּמְלֵא אֱתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים - (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות, והקשר לבריאת העולם באותה תבנית טעמים (ברי' א,ג) וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר - (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות, ובפר' תרומה באותה תבנית טעמים מלמד על ארון הנושא לוחות העדות המעידים על הבריאה ומנורה המעבירה את אור בראשית. (שם' תר' כה,ה) וַעֲשֵׂי אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים - (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 15 אותיות, (שם' תר' כה,לא) וַעֲשִׂית מִנְחַת זָהָב טְהוֹר - (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות המנורה מאירה אור בעולם הזה שהוא גלוי האור האלקי ככתב [עקידת יצחק שמות שער מד (פרשת יתרו)] הנביאים המדברים ברוח הקדש אשר על יד רבן (משה רבנו) של כלם עליהם השלום נתנה התורה האלהית ועל ידי כללם נתפשטה אור ההנהגה הנה הנם כעין מנורה העליונה וטהורה השואבת האור הזך והמצוחצח מהמקור העליון האלהי שהתורה (בגילויה בלוחות המונחים בארון) עצמה מושפעת ממנו

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (שם' ויקהל לה,לא) וַיִּמְלֵא אֱתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת גדולה חכמה (מהתכונות הכתובות אחריה) שבחר בה הקדוש ברוך הוא, החכמה מלימוד, התבונה מעצמו, הדעת הלומד דבר מדבר: גדולה דעה שהיא נתונה בין שני שמות, (שמר'א ב,ג) כִּי אֶל דְּעוֹת ה' (תפילת הנה): **(שם' ויקהל לה,לא) בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת** – תביר מרכא טפחא, **בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב וזה כדרשת [לקח טוב] התבונה מעצמו, הדעת הלומד דבר מדבר: **בְּחֻכְמָה** – תביר בתפקיד מחלק אותה מהכתוב אחריה כדרשת [לקח טוב] גדולה חכמה (מהתכונות הכתובות אחריה) שבחר בה הקדוש ברוך הוא, החכמה מלימוד,

שמות ויקהל לה,לב: וְלִחְשֵׁב מַחְשְׁבַת לַעֲשֹׂת בְּזָהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת:
 את פסוק (שם' ויקהל לה,לב) וְלִחְשֵׁב מַחְשְׁבַת וגו' אפשר להבין כהמשך פסוק את פסוק (שם' ויקהל לה,לא) וַיִּמְלֵא אֱתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים ... (שם' ויקהל לה,לב) וְלִחְשֵׁב מַחְשְׁבַת נעלות של דבקות בה' מהמילוי שמלאהו ה', ואפשר להבין שבצלאל התעלה מההתעוררות דלעילא אליו לדבקות והתבטלות לה' בהתעוררות מלמטה. ומרומז בתבנית הטעמים של-
 (שם' ויקהל לה,לב) וְלִחְשֵׁב מַחְשְׁבַת – (סלוק) טפחא אתנה כטעמי הרישא של (דב' וא' נד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: היינו (שם' ויקהל לה,לב) וְלִחְשֵׁב מַחְשְׁבַת – של קבלת עול מלכות שמים,

שמות ויקהל לה,לד: וְלַהוֹרֹת נִתְּן בְּלִבּוֹ הוּא וְאַהֲלִיאֵב בֶּן-אֲחִיסָמֶךְ לְמִטְהַרְהָן:
שמות ויקהל לה,לה: מִלֵּא אֲתָם חֻכְמַת-לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל-מְלָאכַת חַרְשׁוֹ וְחֹשֶׁב וְרָקַם בְּתַבְּלַת וּבְאֲרָנֶיךָ בְּתוֹלַעַת הַשֵּׁנִי וּבִשֵּׁשׁ וְאַרְגָּנָה עֲשֵׂי כָל-מְלָאכָה וְחֹשְׁבֵי מַחְשְׁבַת:

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)] (שם' ויקהל לה,לה) מִלֵּא אֲתָם חֻכְמַת-לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל-מְלָאכַת חַרְשׁוֹ וְחֹשֶׁב וְרָקַם בְּתַבְּלַת וּבְאֲרָנֶיךָ:
 חושב שני פרצופין מיכן ומיכן, רוקם פרצוף אחד: טט: רוקם פני אחד מחיות המרכבה בצד אחד של הפרכת ומתקבל בצד השני פנים של חיה אחרת. כגון המפרשים אריה ונשר.
 והנה נאמר ב-(שם' ויקהל לו,לה) וַיַּעַשׂ אֶת-הַפְּרֻכַת תַּבְּלַת וְאֲרָנֶיךָ וְתוֹלַעַת שֵׁנִי וְשֵׁשׁ מְעֵשָׂה חֹשֶׁב עָשָׂה אֶתְּהָ פְּרָכִים:
 (שם' ויקהל לו,לה) וַיַּעַשׂ אֶת-הַפְּרֻכַת – פשטא מקף זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שני דברים, פשטא מלמד על דבר אחד, כנלמד ב-[לקח טוב] רוקם פרצוף אחד בפרוכת, חושב שני פרצופין מיכן ומיכן.
תַּבְּלַת וְאֲרָנֶיךָ וְתוֹלַעַת שֵׁנִי – דרגא תביר טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה בקשר לנושא.
מְעֵשָׂה חֹשֶׁב עָשָׂה אֶתְּהָ פְּרָכִים – מרכא תביר מרכא טפחא, תבנית בעלת שני לימודים. לימוד (א) בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים בהלכותיהם ביחס לנושא. (ב) חֹשֶׁב עָשָׂה אֶתְּהָ – תביר מרכא טפחא – כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הקשורים לנושא ושלגבי חלקם לא חל ענין או לא חלה הלכה מסוימת בקשר לנושא.

שמות ויקהל לו,ח: וַיַּעֲשׂוּ כָל-חֻכְמֵי-לֵב בְּעֵשִׂי הַמְּלָאכָה אֶת-הַמִּשְׁכָּן עֲשֵׂר וַיְרִיעֵת יֶשׁ מְשֹׁרֵת וְתַבְּלַת וְאֲרָנֶיךָ וְתוֹלַעַת שֵׁנִי כְּרָבִים מְעֵשָׂה חֹשֶׁב עָשָׂה אֲתָם:
 (שם' ויקהל לו,ח) וַיַּעֲשׂוּ כָל-חֻכְמֵי-לֵב – מקף מקף, מקף אחד בתפקיד בורר בין החכמים, מקף אחד כבורר במשמעויות חכם-לב. נעיין בבורר הראשון בין החכמים ונשלב בפ' [ספורנו] (שם' ויקהל לו,ח) וַיַּעֲשׂוּ כָל-חֻכְמֵי-לֵב בְּעֵשִׂי הַמְּלָאכָה. (מקף כבורר בין) היותו חכמים שבהם עשו את המשכן שהיה מעשה חושב על צורות שונות משני עבריהם, כמו שהזכירו ז"ל, ולא היו היריעות עבות כמו הפרכת.

(שם' ויקהל לו,ח) וַיַּעֲשׂוּ כָל-חֻכְמֵי-לֵב – קדמא ואולא, כעין לימוד של סדר בעבודה, שמן הסתם עבדו בקבוצות עבודה במקביל, ובפסוקים הבאים מלמד על יריעות המשכן לולאות החיבור וקרסי החיבור, יריעות האהל לולאות החיבור וקרסי החיבור, יריעות חיצינות, קרשים ואדניהם, הבריחים וטבעותיהם, צפויי הזהב, הפרוכת לפני קה"ק עמודיה ואדניהם, מסך פסח ועמודיו ואדניהם, ולא הזכיר קלעי החצר, הארון וכפורתו וכרובים שעליה, השולחן זרו וכליו, המנורה קניה קישוטיה, מזבח הקטורת, מזבח העולה. אם כל מעשה המשכן נעשו במקביל אז המשכן לא הקדים את הכלים והם לא הקדימו את המשכן.

(שם' ויקהל לו,ח) בְּעֵשִׂי הַמְּלָאכָה אֶת-הַמִּשְׁכָּן – דרגא תביר טפחא, תפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או אותה הלכה. נעיין בתפקיד תבנית הטעמים ונשלב בהמשך פי' [ספורנו] וכפל בפרשה זו כל האמור למעלה בצווי בפרשת תרומה, להודיע שעשו (כל חכם לפי מעלתו) הכל בכיון לעשות כרצון מי שצוה ולתכליתו. והארון שהיה המיוחד שבכלים נעשה על ידי בצלאל שהיה הגדול שבכלם, כאמרם ז"ל יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ (ברכות נה א):

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורול) כי במצוותך האמנותי – הלהים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששנויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר תמאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.9 שמות ויקהל לה,א (התש"פ)

שמות ויקהל לו,ז: והמלאכה היתה דים לכל-המלאכה לעשות אתה והותר: ס

[רש"י] (שם' ויקהל לו,ז), והמלאכה היתה דים לכל-המלאכה - ומלאכת ההבאה היתה דים של עושי המשכן. לכל המלאכה של משכן לעשות אותה ולהותיר:

[שפת"ח ח] כלומר תיבת המלאכה קאי אהבאות נדבה ותיבות לכל-המלאכה קאי אהמלאכה מלאכת המשכן מפני שאין טעם לומר המלאכה היתה מספקת לכל המלאכה אם הוא ממין אחד גם כינוי דים שב על עושי המלאכה:

(שם' ויקהל לו,ז), והמלאכה – רביע, צ"ע

(שם' ויקהל לו,ז), לכל-המלאכה – ע"פ **[שפת"ח א]** זאת מלאכת הכנת המשכן, טעם מקף כבורר בין ל"ט מלאכות המשכן,

(שם' ויקהל לו,ז), היתה דים לכל-המלאכה – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לבנין המשכן והשונים ביניהם בענין כלשהו לגבי הנושא. אפשר שמלמד על הבדל בין ל"ט המלאכות לבנין המשכן **[משנה שבת פ"ז, מ"ב]**. בשלב ההכנה היו מלאכות שלא היה בהן הבאת חומרים כגון מלאכת "המוציא", הכותב, המוחק, המכה בפטיש, ובין מלאכות האחרות מל"ט המלאכות במשכן שלצרכן הובאו חומרים להכנת המשכן.

[רש"י] והותר כמו (ט: א) **(שם' וארא ח,יא) והקבד את-לבו** (ט: ב) **(מלכים ב גכד) והקבד את-מואב**:

(שם' וארא ח,יא) והקבד את-לבו - מהכבד לבו הביא פרעה כל אוצרותיו לים סוף לדרבן חייליו ורבה הייתה ביזת הים בשביל להותיר במלאכת המשכן. וזה מידה כנגד מידה שהקב"ה הביא **הַרְנוּחָה** מלאה מן המכה וכנגדה פרעה **והקבד את-לבו** ולא שלח את ישראל. ועוד מרומז הדבר ב- **(שם' ויקהל לה,כב) כל-כלי** זהב וכל-איש זקף-קטן זקף-גדול עולה ג' המלים שפ"א ראשי תבות א'שר שלח פרעה כמו-כן שפ"א ג' מצרי"ם עם הכולל, היינו הזהב מביזת מצרים אשר שלח פרעה.

(מלכים ב גכד) והקבד את-מואב – סלוק מגביל את הכאת מואב, כי הותירו ממואב.

(שמות וירא ח,יא) וירא פרעה כי היתה הרנוחה והקבד את-לבו ולא שמע אלכם פאשר דבר ה': ס

(שם' וארא ח,יא) כי היתה הרנוחה – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשתי דרשות, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. הרווחה מלאה מן המכה, וכנגדה פרעה **והקבד את-לבו**

(שם' ויקהל לו,ז) והותר - סלוק. ללא טפחא בין אתנח לסלוק. אין שנוי מהנאמר, אין עניות במקום עשירות.

שמות ויקהל לו,ט: ארץ היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לכל-היריעות:

שמות תרומה כ"ו,ב: ארץ היריעה האחת שמנה ועשרים באמה ורחב ארבע באמה היריעה האחת מדה אחת לכל-היריעות:

דה"ב גג: ואלה הוסד שלמה לבנות את-בית האלהים הארץ אמות בפמה הראשונה אמות ששים ורחב אמות עשרים:

[אבן עזרא(ראב"ע)] (שם' ויקהל לו,ט) אולי טעם באמה היא הידועה (מפני שאות ב' קמוצה במקום ה' הידיעה). אולי היתה כמדת בית ראשון שהיתה אצילה (כלומר אמת בנין ארוכה מאמת כלים):

[העמק דבר] (שם' תר' כ"ו,ב) ארץ היריעה האחת. היא **האחת** מיותר, עוד אינו מדויק לשון **שמנה ועשרים באמה**, אמה מיבעי (היה לו לכתוב אמה ללא ב'), וכבר עמד ע"ז **[הראב"ע]** להלן (בפרק) ל"י ט' ודבריו סתומים, והנראה שבא ללמדנו שהיו **אמות היריעות גדולות מאמות הכלים**, וכדאי' במנחות דף צ"ז באמות בהמ"ק (בית המקדש) שהיו אמות בנין גדולות משל כלים, וכתוב ב-**(דה"ב גג) בפמה הראשונה**, פירושו כמו שהיה במשכן ראשית למקדש, זהו לשון **באמה**, דשמנה ועשרים אמה היה נמדד באמה של היריעות, שהיו עודפות על אמות הכלים, ואולי גם הראב"ע כוון לזה. מעתה מבוואר גם יתור לשון **האחת** (או **האחת**), דמאחר דגלי קרא שיהא האמות גדולות ולא נתפרש בכמה, א"כ אם היו כמה אנשים ביחד כמה יריעות, יכול להיות שלא יהיו האמות של כל היריעות שוין בצמצום, דזה יוסיף מעט וזה יוסיף יותר, על כן היתה המצוה שלא יתחילו לארוג כי אם **אחת**, וכאשר תהיה נגמרת יריעה **האחת** (או **האחת**), אז תהיה מדה אחת לכל היריעות. ובה מדויק עוד שנוי הלשון בפרשה זו שהחל ארץ היריעה האחת, ובכל הסדרה החל הכתוב במדה כמה ארכו, היינו משום דבכ"מ עיקר נושא המקרא הוא המדה, וכאן נושא המקרא ג"כ שתהיה היריעה האחת כמש"כ:

[זוהר מהדורת הסולם - שמות פרשת פקודי מאמר קו המדה וקנה המדה אות רמא]

במשפנא, ביהוא מדידו דלתמא, דצאיהו קו המדה, בגוונא דההוא פתיל, דכד שרי לאתפשטא, בכל אמה חד קשרא, ובההוא משפנא מדידו, וקשרי אמה. ובג"כ, שמנה ועשרים באמה, דא הוא ארפא. ופותיא ארבע באמה, וקא פתיב ארבע אמות, בגין דאמה מדידו לקל סטר.

[פירוש הסולם לזוהר - שמות פרשת פקודי מאמר קו המדה וקנה המדה אות רמא]

במשכנא בההוא מדידו וכי: במשכן, במדידה שלמטה, שהוא קו המדה, שהוא כעין פתיל פשתים ההוא, כשהתחיל להתפשט, היה בכל אמה קשר אחד, שעד הקשר היה שיעור אמה ובמדת אמה ההיא היה מודד, וע"כ אפילו כשמודד כמה אמות, נקרא אמה, ולא אמות, ומשום זה כתוב, שמנה ועשרים באמה, שזה הוא האורך, והרוחב ארבע באמה, ולא כתוב ארבע אמות, משום שהיה מודד אמה לכל צד. כלומר, שאין כאן אמה חדשה, אלא אותה האמה היה הולך וכופל לכל צד שצריך.

[תורה תמימה(=ת"ת)] (שם' תר' כ"ו,ב) ארץ היריעה האחת - איזו קשירה היתה במשכן⁽¹⁾, א"ר יוסי בר חנינא, מאורגי יריעות למדו, מאי טעמא, **(שם' תר' כ"ו,ב) ארץ היריעה האחת** - שתהא כולה **אחת** (ט: או **אחת**), נפסק היה קושרו⁽²⁾ **[ירושלמי שבת פ"ז ה"ב]:**

[תו"ת הערה ז] ר"ל משום דכל אבות מלאכות האסורות בשבת לפינן ממלאכות שהיו במשכן, ואחת מאבות מלאכות דשבת היא קשירה, וא"כ צריך למצוא ענינו במשכן, ועל זה פריך (מקשה) היכן מצינו קשירה במשכן (ראה הרחבה [ירושלמי שבת]):

(שם' ויקהל לו,ט) ארץ היריעה האחת – אזלא מונח רביע, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, שמכאן למדו על קשירה של חוט למלאכת אריגת יריעות המשכן שהיריעות תארגנה מכעין חוטים שכל אחד מהם הוא כעין חוט ארוך אחד.

[תו"ת הערה ח] ר"ל שתהא היריעה נארגת באחת ולא שיארגו חתיכות חתיכות ואח"כ יתפרן יחד ולא היו החוטין ארוכין כל כך והיו צריכין לקשור:

(שם' תר' כ"ו,ב) ארץ היריעה האחת – מונח לגרמיה (=מונח פסק) מונח רביע, כעין שתי קריאות בכתוב, קריאה עם פסק **(שם' תר' כ"ו,ב) ארץ** מלמד על חוט שנפסק מפני שלא היה ארוך מספיק כדי להיות נארג לכל אורך 28 האמות של היריעה. לכן קושר אליו חוט אחר ואז מונע אריגה של חתיכות חתיכות. בסיום האריגה מכניס את קצות החוטים הקשורים והבולטים מעל האריגה לתוך היריעה וכך מסתירים. (מדוע לא חותכם?)

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת מדוני (טורד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

קריאה ללא פסק (שמ' תר' כ"ב), ארף היריעה האחת מלמד על אורך היריעה הארוגה כפי הצווי של 28 אמה שתהא היריעה נארגת באחת.

(שמ' ויקהל לו,ט) ארף היריעה האחת – אזלא מונח רביעי, בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל יצא. מיריעות המשכן הנחשבות לחלק הבנין לכן אמות מדידת עמודי המשכן ואדניהם, עמודי החצר ואדניהם, יריעות החצר, כולם מדודים באמת הבנין אשר אורכה ששה טפחים. לגבי הכלים מחלוקת האם מעשיהם לפי אמה של ששה טפחים כמו אמת הבנין או באמה של חמשה טפחים. כגון הנידון בממדי ארון הברית.

(שמ' ויקהל לו,ט) האחת (או האחת) – טעם מלת האחת – אתנח כמגביל מרמז שהגבילו עצמם לארוג יריעה אחת בזמן מסוים, אח"כ יריעה נוספת.

(שמ' ויקהל לו,ט) היריעה האחת – מונח רביעי, אפשר שמרמז ללפחות ארבעה לימודים בכתוב זה. (א) אמת בנין (ב) אריגת יריעה אחת ביחידת זמן אחת (ג) אריגה בכעין חוט אחד ארוך שהספיק ל-28 אמות ארוגות (ד) קשירת חוט אל חוט (ה) חוט ככלי מדידת אורך ורוחב היריעות, סיום כל אמה מצוין בקשר בחוט המדידה.

(שמ' ויקהל לו,ט) שמונה ועשרים פאמה ורחב ארבע פאמה – ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, ממשכן לבית המקדש כפי [העמק דבר] וכתוב ב- ב-דה"ב ג,ג) במפה הראשונה, פירושו כמו שהיה במשכן ראשית למקדש,

הרחבה (ירושלמי מסכת שבת פ"ז,ה"ב (וילנא נא,ב))

האורג שני חוטי הפוצע שני חוטי הקושר והמתיר. מה קשירה היתה במשכן שהיו קושרין את המיתרים. ולא לשעה היתה. אמר ר' יסה מכיון שהיו חונני ונוסעין על פי הדיבור כמי שהוא לעולם. א"י יוסה מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ כמי שהיא לשעה. א"ר פינחס מתופרי יריעות למדו. נפסק היה קושרו חזר ונפסק לעשותן קשרים קשרים אי אפשר. אלא חוזר ומתיר את הראשון. אמר חזקיה ההן חייטא אומנא מבלע תרין ראשיה. והיידא אמרה דא דא"ר יוסי בי רבי חנינא מאורגי יריעות למדו מה טעמא אורך היריעה האחת כדי שתהא כולה אחת. נפסק היה קושרו. מכיון שהיה מגיע לאריג הוי שרי ליה ומעל לה. ר' תנחומא בשם רב הונא (חולק על הלימוד הקודם ואומר) אפי' ערב שבה (חוטי הרוחב הקצרים מחוטי השתי שלאורך) לא היה בו לא קשר ולא תימת.

[קרבן העדה מסכת שבת פ"ז,ה"ב]

[דף מד עמוד א] (נאמר במשנה) הפוצע. כשהחוט ניתק פוצע ראשיהן ושוורן ביד עד שיהא נארג וקאמר דאם עשה כן בשני חוטי חייב והני כולהו ממיסך ואילך עד קושר ומתיר שייכי בציידי חלזון. ותופר וקורע ביריעות הוה:

[קרבן העדה מסכת שבת פ"ז,ה"ב]

ומשני שהיו קושרין את המיתרים. של הקלעים: ופריך ולא לשעה היתה. הקשירה הלזו שהרי כשנסעו התיירו את הקשרים וה"ל קשר שאינו של קיימא שאין חייבין עליו: כמו שהוא לעולם. שהרי לא ידעו אימתי יסעו: מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא להכניסן לארץ. ידעו שלא יהיו הקשרים לעולם וכיון שכן אינו קשר של קיימא וקשיא מאי קשירה היתה במשכן:

מתופרי יריעות למדו. מלאכת הקושר והמתיר:

לעשותן קשרים קשרים. תרי קשרי בהדי הדדי אי אפשר שמגונה הוא אלא לאחר אריגתו מתיר הראשון ומניח השני: ההן חייטא אומנא. חייט שהוא אומן אינו מניח צדדי הקשירה של החוט שיהא נראה מבחוץ אלא מבליע שני ראשיו בתוך התפירה: והיידא אמרה דא. אהאי קאמר חזקיה דבר זה שהחייט האומן מבליע אותן (מחביא בתוך האריג): מאורג היריעות למדו. וקשיא א"כ היה מגונה שהרי חוטיהן היו כפול ששה לכך קאמר שהיו מבליעין הצדדים: אורך היריעה האחת. שתהא נארגת באחת ולא שיארגו חתיכות חתיכות ואח"כ יתפרם יחד ולא היו החוטין ארוכים כל כך והיו צריכין לקשו:

הוה שרי ליה. פתח אותו ומעייל את הצדדים לתוכו:

אפי' ערב. שביריעות לא היה בהן קשר ולא שום חיבור וכ"ש בשתי שניכר יותר:

האורג [רמב"ם שבת פ"ט, ה"ח]

המיסך חייב והיא מלאכה מאכות מלאכות, והשובט על החוטין עד שיפרקו ויתקנם הרי זה תולדת מיסך, וכמה שיעורו משיתקן רוחב שתי אצבעות, וכן האורג שני חוטי ברוחב שתי אצבעות חייב, בין שארגן בתחלה בין שהיה מקצת הבגד ארוג וארג על האורג שיעורו שני חוטי, ואם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד חייב, ארג בשפת היריעה שני חוטי ברוחב שלשה בתי נירין חייב, הא למה זה דומה לאורג צלצול קטן ברוחב שלשה בתי נירין.

הפוצע [רמב"ם שבת פ"ט, ה"כ]

הבוצע שני חוטי חייב, ובוצע הוא המפריד את האורג, בין שהוציא הערב מן השתי או שהעביר השתי מעל הערב הרי זה בוצע וחייב, והוא שלא יהא מקלקל אלא יתכוין לתקן כדרך שעושין אלו שמאחיז את הבגדים הקלים ביותר שבוצעין ואחר כך מאחיז וחוזרין ואורגין חוטי מבלע עד שיעשו שני הבגדים או שני הקרעים אחד, והסותר את הקליעה לתקן הרי זה תולדת בוצע ושיעורו כשיעור הבוצע. { השגת הראב"ד. הבוצע שני חוטי חייב ובוצע הוא המפריד את האריג. א"א זה הפירוש נוטה לקורע ע"מ לתפור וכבר הוא שנוי במשנה (שבת עג) ואנו מקובלים בוצע כמו פוצע והוא לשון חתוך שחתוך שני חוטי, אחר שהשלים אריגתו חותך את האורג מן המשוייר שבמסכת ואפילו לא חתך ממנו אלא שני חוטי חייב בחתיכה זו. }

הקושר [רמב"ם שבת פ"י, ה"א]

הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב, כגון קשר הגמלין וקשר הספנין וקשרי ארצות מנעל וסנדל שקושרין הרצענין בשעת ב עשייתן וכן כל כיוצא בזה, אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן פטור * , וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן מותר לקשרו לכתחלה.

[רמב"ם שבת פ"י, ה"ז]

כל קשר שחייבין על קשרו כן חייבין על התיירו ט וכל קשר שהקושר אותו פטור כן המתיר אותו פטור, וכל קשר שמותר לקשרו כן מותר להתירו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המורה והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; מצבת ההשערה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששעיה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא אולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.10 שמות ויקהל לה,א (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות ויקהל לה,כז – כח: [כז] והנשאם הביאו את אבני השתם ואת אבני המלאים לאפור ולחשן: [כח] ואת-הבשם ואת-השמן למאור ולשמן המשחה ולקמח הפנים:

שמות ויקהל-פקודי בשבת של פרשת החודש. (לה,כו) והנשאם (כתיב חסר) ... ובפסוק הבא (לה,כח) ... ואת-השמן - אתנה למאור ולשמן המשחה - זקא-גדול פשטא זקא-קטן תבנית המרמות על צורך בתיקון גדול.

הפסרת פרשת החודש לקראת ראש חדש ניסן ב-(יחזקאל מה) מלמדת על הכנת המקדש לתיפקודו ולתפקיד המרכזי של הנשיא בהכנה. ופי' [רש"י] (יחזקאל מה,י) כי הנשיא הזה בכהן גדול מדבר ... ומשמו של רבי מנחם שבמלך מדבר. בין תפקידיו חטיו המקדש בפר-בן-בקר לחטאת בראש חודש ניסן, וחטיו המזבח החיצון בפר חטאת ב"ד ניסן לקראת חג הפסח הראשון אחרי הגאולה כנאמר ב-(יחזקאל פרק מה ופרק מו) כאן נעבור לגמרא העוסקת במספרי קרבנות ראש חדש שבתורה וביחזקאל. ר"ח ניסן יהיה יום השמיני למילואים לעתיד לבוא, כמו שהיה בחנוכת המשכן ויהיו בו קרבנות לחנוכת המקדש.

(יחזקאל מו,ג) ואיפה לפר (שמ-יחז' מו,ד) לומדים שהוא עולה) ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים פאשר משיג ידו ושמן תיו לאיפה: (במ' פי' כח,יא) ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה' פרים בגי' בקר שלום ואיל אחד כבשים בגי' שנה שבועה תממם:

[בבלי מנחות מה,א] ... (יחזקאל מו,ו) ובניום החדש (תקח) פ' ב' בקר תממם וששת כבשם ואיל תממם יהיו: (הפסוק עוסק בקרבנות ראש חודש) (יחזקאל מו,ו) פ' מה ת"ל? לפי שנאמר בתורה (בקרבנות ראש חודש) (במ' פי' כח,יא) פרים, ומנין שאם לא מצא שנים מביא אחד? ת"ל: (יחזקאל מו,ו) פ' מה ת"ל? לפי שכתב בתורה (במ' פי' כח,יא) פרים, ומנין שאם לא מצא שנים מביא אחד? ת"ל: (יחזקאל מו,ו) פ' מה ת"ל? לפי שכתב בתורה (במ' פי' כח,יא) פרים, ומנין שאם לא מצא שבעה יביא ששה? ת"ל: ששה (יחזקאל מו,ו) וששת. ומנין שאם לא מצא ששה יביא ארבעה, ארבעה - יביא שלשה, שלשה - יביא שנים, ואפילו אחד? ת"ל: (יחזקאל מו,ו) ולכבשים פאשר משיג ידו. ומאחר דכתיב הכי, (יחזקאל מו,ו) וששת כבשם למה לי? דכמה דאפשר להדורי מהדרינן. ומנין (לאילים שבת"כ, ר"ה רמב"ם) שמעכבין זה את זה? (רש"י: (מפרש על ר"ח) אם יש להם פרים שנים או כבשים שבעה דאין יכולין להקריב זה בלא זה. טט: כשיש מספר מלא של קרבנות מסוג מסוים חובה להקריב את כולם; [עין משפט] מפנה לרמב"ם שזה על חג שבועות) ת"ל: (יחזקאל מו,ו) יהיו. (יחזקאל מה,יח) כה-אמר אדני ה' בראשון באחד להחדש תקח פ' - בן-בקר תממם וחסאת את-המקדש: חטאת? עולה היא (ע"פ רש"י: (במ' פי' כח,יא) פרים דראש חודש (טט: הם עולה)! א"ר יוחנן:

פרשה זו אליהו עתיד לדורשה. רב אשי אמר: מילואים הקריבו בימי עזרא, כדרך שהקריבו בימי משה(ע"פ רש"י: וכי היכי דהקריבו מילואים דמשה בשמיני דידהו ר"ח כדאמרי' במס' שבת דף פז) בראשון באחד להחדש (שמ' פקדי מ,ז) והי' בחדש הראשון בשנה השנית פאחד להחדש הוקם המשכן: ותנא אותו היום נטל עשר עטרות כו' והקריב עגל בן בקר לחטאת הכא נמי (בבבואת יחזקאל) הקריב פ' (לחטאת) בר"ח (שהוא שונה מפרי העולה לדורות). תניא נמי הכי, רבי יהודה אומר: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה; אמר לו ר' יוסי: מילואים הקריבו בימי עזרא, כדרך שהקריבו בימי משה; אמר לו: תנוח דעתך שהנחת דעתך.

ואפילו [רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ח ה"כ] התמידין אינם מעכבין את המוספין ולא המוספין מעכבין את התמידין ולא המוספין מעכבין זה את זה ולא מנין העולות כולן מעכב, כיצד הרי שלא מצאו אלא ששה כבשים מקריבין ששה אפילו לא מצאו אלא אחד מקריבין אותו בין בראשי חדשים בין בימי המועדות והשבתות, ואינן חייבין להקריב השאר למחר או למועד אחר אלא כל קרבן צבור שעבר זמנו בטל קרבנו, לא מצאו אלא שני כבשים אם יקריבו אותן למוסף היום אין להן תמידין למחר, הרי הדבר שקול אם הקריבום למוסף היום הקריבו ואם רצו להניחם למחר לתמידין יניחו. [כסף משנה שם] ומה שכתב ואינם חייבים להקריב השאר למחר וכו': לא מצאו אלא שני כבשים וכו'. בפרק התכלת (דף מ"ט) בעיא דלא איפשיטא: ראה כיצד [אור שמח] פושט את הנושא. שמעכבין [רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ח ה"ט] שבעה כבשים של מוסף היום ושבעה כבשים הבאים בגלגל הלחם אינן מעכבין זה את זה, ואם נשחטו כולן מעכבין זה את זה. (טט: בחג שבועות (וי' אמר כח,יח) והקרבנם עליהם שבעה כבשים ומימי עזרא, כדרך שהקריבו בימי משה(ע"פ רש"י: וכי היכי דהקריבו מילואים דמשה בשמיני דידהו ר"ח כדאמרי' במס' שבת דף פז) בראשון באחד להחדש (שמ' פקדי מ,ז) והי' בחדש הראשון בשנה השנית פאחד להחדש הוקם המשכן: ותנא אותו היום נטל עשר עטרות כו' והקריב עגל בן בקר לחטאת הכא נמי (בבבואת יחזקאל) הקריב פ' (לחטאת) בר"ח (שהוא שונה מפרי העולה לדורות). תניא נמי הכי, רבי יהודה אומר: פרשה זו אליהו עתיד לדורשה; אמר לו ר' יוסי: מילואים הקריבו בימי עזרא, כדרך שהקריבו בימי משה; אמר לו: תנוח דעתך שהנחת דעתך.

[אור שמח הלכות תמידין ומוספין פ"ח ה"ט] ולא המוספין מעכבין זה את זה, ולא מנין העולות כו', בין בימי המועדות כו'. רבינו לא חילק וכלל כולן כדן שדרשו [מנחות מה,א] בר"ח מקרא ד-(יחזקאל מו,ו) ובניום החדש (תקח) פ' ב' בקר תממם וששת כבשם כו' אולם בגמ' אמרו [מנחות מד,ב] דשל (מוספת) חג (סוכות) מעכבין משום דכתיב -(במ' פי' כט,יח, כא, כד, כז, ל) כמלשפט (כט,לג) כמלשפט ע"ש,

והנה רבינו לקח מספרי והתורת כהנים (אמור פי"א) דילפי מהא דבפרשת אמור לא כתיב רק (וי' אמר כג,ח פסח, כה ר"ה, כ זיה"כ, לו שמ"ע) והקרבתם אשה לה' שאין מעכבין זה את זה, ומוכח פשוטו דבמנין העולות אם לא מצא רק פר אחד או איל אחד יביא, דאשה לה' מקרי חד בהמה לבד, וזה ברור, ומפרש פלוגתת ר' יהודה ורבנן, דבמסקנא פרק כל התדיר [זבחים צ,ב] מסיק דבמוספי החג עולה קודם לחטאת משום דכתיב כמשפט, אכן בכל התורה כולה חטאת קודמת לעולה, אם כן הכי פירושא, אם יש פרים וכבשים עולות במספר זה או הוא כמשפטם וינמם או במוספי החג שעולה קודמת לחטאת, אבל אם הפרים אינם במספר זה וכן הכבשים ואילים אז אין כאן כמשפט, ויצא מכלל קרבן מוסף החג, אלא דבפרשה אמרו חייבה התורה להקריב אשה לה' בכל מועד ור"ח, ובוה לא נפיק מכל קרבנות תורה, דבין ביחיד בין בצבור חטאת קודם לעולה מבנין אב אשר לחטאת ראשונה (שם ע"א), ור' יהודה סבר דבפרים הואיל ומתמעטין בחג הסוכות תו אי ליכא רק ז' או ו' פרים לא נפיק מכלל כמשפט, ולא יצא מסדר המוסף של חג, וגם בזה עולה קודמת לחטאת, וזה פירוש נעים, רק להך לישנא דאמרו בפרק כל התדיר [שם] דבחג ג"כ חטאת קודם לעולה, הרי סברי ר' יהודה ורבנן דמעכבין זה את זה, לכן אמר ב-[מנחות מד,ב] דפרי החג כמשפט כתב בהו, אבל לפי האמת הפירוש הוא כמו שכתבתי.

ואחר שכתבתי זה ראיתי בספר (יחזקאל מה,כג) ושבעת ימי' ה' יעשה עולה לה' שבעת פרים ושבעת אילים תממם ליום כו', (יחזקאל מה,כח) בשביעי בהמשה עשר יום להחדש ב' יעשה כאלה שבעת הימים פחטאת פעלה וכמנחה וכשמן: ס. דפירש רש"י שבחג על כל שבעת הימים יעשה, אם אין לו רק פר אחד ליום ואיל אחד ליום יעשה כן, שאף בפרי החג אין מעכבין זה את זה, וכן האילים אין מעכבין זה את זה, יעו"ש ברש"י, דמיירי כשאין לו מספר הפרים והאילים, אם כן באופן זה ביארנו דכיון דיצא מכלל ד-(במ' פי' כט,יח, כא, כד, כז, לו) מוספי סוכות (כמלשפט (כט,לג) כמלשפט, ואין דינו כמוסף החג, רק ככל קרבנות דעלמא, תו החטאת קודם לעולה, וכמו שכתוב באמור בכל המועדים ור"ח, והקרבתם אשה לה', בזמן שאין להן להקריב כל המספר של עולות מוסף אז בחג דומה לראש

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור ל) כי במצוותך האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מחרף; תברך - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תברך טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תברך טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תברך מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרה - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות, פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקה-קטן - 2; זקה-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

חדש, ולכן יעשה כאלה **כְּאֵלֶּה שְׁבַעַת הַיָּמִים פְּחַטְאָת כְּעֵלְה וְכַמְנַחְה וְכַשְׁמֵן**; היינו שחטאת קודם לעולה גם בחג, כיון שאין לו מספר הפרים והאילים, וזה ענין נפלא ואמתי בס"ד. [מהוספות].

(במ' פי' כטי, יח, כא) וּמְנַחְתָּם וְנִסְפִיָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:

(במ' פי' כטי, יח, כא, כד, כז, ל כַּמִּשְׁפָּט, לַג כַּמִּשְׁפָּטָם בקרבנות מוספי סוכות) **כַּמִּשְׁפָּט** - סלוק מגביל היינו שרק במספר הכתוב של הקרבנות יש חובה להביא עולה לפני חטאת, אבל כאשר אין מספר מדויק אין חובה להקדים עולה לחטאת, ויביא מה שיש, וגם אם אין מין מסוים לא יעכב מלהקריב מהמינים שיש. אפשר שאחד או אחדים מטעמי תלשא כמו **לְפָרִים** בכל יום מימי הסוכות מלמד על שיעור חסר של קרבנות. אפשר שאחד או אחדים מטעמי פזר כמו **וְנִסְפִיָּהֶם** בכל יום מימי הסוכות מלמד להעביר רעיון זה של חסר בקרבנות לחסר בקרבנות במועדים אחרים. (הסבר לנאמר "שאחד או אחדים" - כי כבר נמצאו תפקידים אחדים שלא מעכב) **(יחזקאל מו, ז) וְלִכְבָּשִׁים** - קדמא זקה-קטן במלה אחת, כעין מידה ל"א מל"ב מידות מוקדם והוא מאוחר בענין, או סיפא של מידה י"ב מ"ג מידות "דבר הלמד מסופו" אפשר שזה מה ש-**[מנחות מה, א]** מלמד דכמה דאפשר להדורי מהדרינן, ואם אין מלוא הכתוב יקיים המצווה במה שיש כנלמד מ-**(יחזקאל מו, ז) וְשֵׁשֶׁת כִּבְשִׂים וְאֵיל** - דרגא תברך טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, כאן שאם אין מלוא הכתוב מקיימים המצווה בכל מספר כבשים, בכל מספר פרים בכל מספר אילים, ויקריבו אפילו בחסר של חלק מהם.

נחזור לספר **(יחזקאל מה)**

(יחז' מה, כא) בְּרֵאשׁוֹן - תלישא-גדולה **בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי** - קדמא ... **הָיָה שְׁבַעַת יָמִים** - זקה-גדול מונח זקה-קטן, תבנית המרמזת על צורך בתיקון גדול, שינוי גדול מהסדר הרגיל כפי' **[רש"י]** כי מדובר בהוראת שעה בדומה לימי המילואים להקרכת קרבן הנשיא להכשרת המזבח החיצון לקרבן פסח של הציבור בפסח הראשון לאחר הגאולה בבית השלישי יבב"א ולפי פי' **[רד"ק]** אל כרחינו חדוש יהיה בקרבנות לעתיד.

רמז א **(שמ ויקהל לה, כז) וְהַנְּשָׂאִם** - אפשר לקרא והנשיא שלהם, ע"פ רש"י יביא בהוראת שעה, קרבנות פר חטאת מיוחדים להכשרת המקדש ולהכשרת המזבח החיצון בבית השלישי. ע"פ רד"ק יהיה כך כל שנה בערב פסח וזה שינוי וחיידוש גדול על הכתוב בתורה. רמז ב' - רש"י ורד"ק שדברי יחזקאל נראו סותרים את הכתוב בתורה ורצו לגונזם. זכור לטוב חנניא בן חזקיה בן גרי(ו)ן (גורין) שהעלה ג' מאות גרבי שמן לעליה ופירש את נבואת יחזקאל.

● טט - **(לה, כח) הַשְּׁמֵן לְמֵאֹר** של חנניא בן חזקיה בן גרי(ו)ן מרומז ב- **(לה, כח) וְאֶת-הַשְּׁמֵן** - אתנה **לְמֵאֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה** - זקה-גדול פשטא זקה-קטן תבנית המרמזת על צורך בתיקון גדול: **(א)** להכללת ספר יחזקאל בתנ"ך **(ב)** לתיקון גדול ע"י הנשיא (כ"ג או מלך באמצעות כהן גדול?) של ישראל, ע"פ רש"י יביא בהוראת שעה, קרבנות פר חטאת מיוחדים להכשרת המקדש ולהכשרת המזבח החיצון בבית השלישי. ע"פ רד"ק יהיה כך כל שנה בערב פסח וזה שינוי וחיידוש גדול על הכתוב בתורה. **[רד"ק] (יחזקאל מו, ג) וְכִבְשִׂי בְּיָמֵינוּ** **תְּמִיִם** חדוש לעתיד וקרבן הערב לא זכר נראה שלא יעשה לעתיד אלא עולת הבקר:

[רש"י יחזקאל מה, כב] וְעֵשֶׂה הַנְּשִׂאִל בַּיּוֹם הַהוּא בַּעֲדוֹ וּבְעַד כָּל-עַם הָאָרֶץ פֶּר חֲטָאֹת:- רבותינו אמרו שבקשו לגנוז ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה כרם זכור לטוב חנניא בן חזקיהו בן גרון שישב בעליה ודרשו ובעוניהו נעלם ממנו מה שדרש בקרבנות האיל' **(יחזקאל מה, יח) פֶּר (יחזקאל מה, כא) בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי** בניסן למה, ואומר אני שמא בי"ד בניסן של פסח ראשון שנתחנך בו הבית עומד ופר זה בא תחת עגל בן בקר שהקריב אהרן בשמיני למלואי' ומגיד שאם לא הקריבו בשמיני למלואים יקריבנו בי"ד בניסן כדי שיתחנך לעבודה קודם י"ט לפי שעליו קרבנות ועולת המועד לעשות כמו שאמור למעלה **(יחזקאל מה, ז) וְעַל-הַנְּשִׂאִל יִהְיֶה הַעוֹלוֹת** **וְהַמְנַחָה וְהַנְּסִיף בְּחִיָּים וּבְכַהֲדָשִׁים וּבְשִׁפְחוֹת כָּכֵל-מוֹעֵד בֵּית יִשְׂרָאֵל** וגו':

[רד"ק יחזקאל מה, יח] כַּה-אָמַר ... **בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ תִּקַּח פֶּר-בֶּן-בְּקָר תְּמִיִם וְחֲטָאֹת אֶת-הַמִּקְדָּשׁ**: בראשון זהו חדש ניסן שהוא חדש הגאולה שבו נגאלו ישראל ממצרים ובו עתידין להגאל לעתיד באחד לחדש יחנכו את המזבח בקרבנות כמו שאמר למעלה ואמר קרבן הכהנים שיקריבו **(יחזקאל מה, יח) פֶּר** ... וכן עשו במשכן באחד בניסן החל אהרן לעבוד במזבח אלא שקדמו לו שבעת ימי המלואים ששמש בהם משה ואפשר גם כן הנה כי מה שזכר למעלה יהיו שבעת ימי מלואים וכיום השמיני שיהיה אחד בניסן יהיה זה הקרבן שאמר עתה וגם באותו יום יזו (= **מה, יט**) **וְנָתַן אֶל-מִזְבַּח הַבָּיִת** על המזבח ועל פנות העזרה (= **מה, יט**) **וְאֶל-אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֵזְרָה לְמִזְבַּח** ורז"ל הקשו החטאת עולה היא כלומר איך אמר כי פר של ר"ח יהיה חטאת שאמר **(מה, יח) וְחֲטָאֹת אֶת-הַמִּקְדָּשׁ**: והלא פר ר"ח עולה הוא כמו שכתוב בתורה **(במ' פי' כח, יא) וּבְרֵאשִׁי הַיּוֹם הַשְּׂמִינִי מִקְרִיבו עֹלָה לַה' פָּרִים בְּגִי' בְּקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּגִי' שְׁנָה שְׁבַעַת תְּמִיָּם**: והשעיר הוא שהיה חטאת ואמרו אמר רבי יוחנן פרשה זו עתיד אליהו לדרשה כלומר שאין אנו יודעין לדרשה רב אשי אמר מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה תניא נמי הכי רבי יהודה אומר פרשה זו עתיד אליהו לדרשה אמר לו רבי יוסי מלואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה כלומר פר המלואים חטאת היה וכן יהיה לעתיד כי בר"ח ניסן יקריבו מלואים:

פר המלואים חטאת היה **(וי' שמ' ט, ט)** **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַבֵּב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וְנִשְׂאָה אֶת-חֲטָאֹתֶיךָ וְאֶת-עֹלֹתֶיךָ וְכַפַּר בְּעֵדוֹת וּבְעֵדוֹת הָעָם אֶת-קַרְבְּנֵי הָעָם וְכַפַּר בְּעֵדוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה':** **(וי' שמ' ט, ט)** **וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת-עֹגֶל חֲטָאֹת אֲשֶׁר-לוֹ:**

(וי' שמ' ט, ט) **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה** - קדמא ואזלא מרמז ללימוד כעין כלל כלשהו, כגון ע"פ **[אור שמח]** כאשר יש מלוא מספרי הקרבנות לסוגיהם אז עולה קרבה קודם חטאת, אבל כאשר חסרים קרבנות במינים שונים אין הסדר מעכב, ואין המספר מעכב מלהקריב מה שיש. **(וי' שמ' ט, ט)** **וְנִשְׂאָה אֶת-חֲטָאֹתֶיךָ וְאֶת-עֹלֹתֶיךָ** - גרשיים מרמז ללימוד של יצא מהכלל, שמיני למילואים לחנוכת המשכן במדבר היה אחד בניסן. **יצא מן הכלל חנוכת בית ראשון היה ביום הכפורים**. חנוכת בית שני וחנוכת בית שלישי אמורים להיות באחד בניסן **(וי' שמ' ט, ט)** **עֹלֹתֶיךָ** - מונח זקה-קטן במלה אחת, כעין מידה (יח) מל"ב מידות "מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל", מרמז לימי המילואים וליום ראשון לחנוכת בית שני ובית שלישי כמו במשכן במדבר באחד בניסן. בחטאת פר **(וי' שמ' ט, ט)** **וְנִשְׂאָה אֶת-קַרְבְּנֵי הָעָם וְכַפַּר בְּעֵדוֹם** - גרשיים מהפך פשטא זקה-קטן, לימוד (א) גרשיים מהפך פשטא - כעין יצא מן הכלל להקל ולא להחמיר, אפשר שזה מה שהרחיב ב-**(יחזקאל מו, ז) וּבְיָוִם הַחֲדָשׁ (תקח) פֶּר בְּרֵאשִׁי תְּמִיָּם וְשֵׁשֶׁת כִּבְשִׂים וְאֵיל תְּמִיָּם יִהְיֶה**: ע"פ פי' **[אור שמח]** ב-**[רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ח ה"כ]** המתיחס אל **[בבלי מנחות מה, א]** שבחסרון קרבנות מכל סוג שיהיה יקיימו המצווה בהקרכת מה שיש, ואז הסדר יהיה חטאת ואח"כ עולה. לימוד (ב) צ"ע.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

1.11 שמות ויקהל לה,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות ויקהל לה,ו: וְהִכַּלְתָּ וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיֵשֶׁשׁ וְעֵזִים:

[אור החיים] (שמ' ויק' לה,ה) זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת וְגו'. ראיתי לתת לב בכל הפרשה בסדר התחברות השמות ופרטי הדברים כי לא השווה מדותיו בהם לפעמים יאמר וא"ו בכל פרט הנוסף כמעשהו בסדר י"ג דברים הבאים בנדבת המשכן שאמר וא"ו בכל נוסף ולפעמים יאמר וא"ו בהתחברות הג' כאומרו את המשכן את אהלו ואת מכסהו ותכף חזר בו בכתוב עצמו ולקח סדר התחברות אחר ואמר את קרסיו ואת קרשיו וכן על זה הדרך עד סוף סדר פרטי המשכן כמה שינויים בפרט זה.
ונראה ליישב בהקדים דבריהם ז"ל [ב"ר פ"ל] כי הי"ו יגיד התקשרות הנוסף עם הראשון, וחסרון הוא"ו יגיד כי הוא גבול בפני עצמו, ומזה נשכיל על כל דבר ודבר בפרט ופרט במקומו, וזה ראשונה בנדבת המשכן אמר ו' בראש כל פרט כדי להסמיק ולהשוות כל הי"ג דברים לומר שכולם שוים ליקראות תרומת ה' וזכותן שוה מביא הנחשת כמביא זהב כמו שמצינו שאמר הכתוב בעולת הבהמה ריח ניחוח ובעולת העוף ריח ניחוח ואמרו ז"ל [מנחות ק"י א] לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט כו', ועיין מה שפירשתי בענין ב- (וי' איז) גם נתכוין לומר שכל הי"ג דברים חובה הם לצורכי המשכן דבר קטן כדבר גדול מעכבין אשר על כן חברים במחברת הוויין, כל זה בערך דבר הניתן אבל בערך הנעשה ממנו יש בהם הדרגות הקדושה כמה קדושות הם זו למעלה מזו ולא תדמה שום קדושה למה שלמעלה ממנה:

(שמ' ויק' לה,ה) וְהִכַּלְתָּ וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי – תבנית הטעמים של כתוב זה מלמדת שני ענינים או שתי הלכות.

(בושא א) (שמ' ויק' לה,ה) וְהִכַּלְתָּ וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו (ענין א)

או אותה (הלכה א) כפי' **[אור החיים] (לה,ה) בנדבת המשכן אמר ו' בראש כל פרט כדי להסמיק ולהשוות כל הי"ג דברים לומר שכולם שוים ליקראות תרומת ה' וזכותן שוה מביא הנחשת כמביא זהב**

[תר"ש תצוה כח סעיף לו והערה לו] נאמר בין היתר לפי שארז"ל שהאפוד בא לכפר על ע"ז (לעיל אות כח ולהלן לח) וכאן עברו ישראל ועשו את העגל ע"כ יתעסקו כולם באפוד להיות לכלם כפרה.

(בושא ב) (שמ' ויק' לה,ה) וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל (ענין ב) או (הלכה ב)

אפשר שכאן יש ללמוד כפי' **[אור החיים] (לה,ה) שאמנם כל החומרים לצורכי המשכן הם חובה וזכות המביאים של החומר היקר או הרב שווה לזכות המביא החומר הזול או המעט. אבל בערך הנעשה ממנו (מהחומר הנתרם) יש בהם הדרגות הקדושה כמה קדושות הם זו למעלה מזו ולא תדמה שום קדושה למה שלמעלה ממנה. כלומר יש פרטים הנעשים מחומרים מסוימים, שקדושתם בדרגה נמוכה ולא חלה עליהם קדושה גדולה יותר שחלה על פריטים שנעשים מחמרים אחרים. כגון קדושת ארון העדות גדולה מקדושת כלי שרת וקדושת כלי שרת גדולה מקדושת כסויי הכלים.**

(שמ' ויק' לה,ה) וְיֵשֶׁשׁ וְעֵזִים – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות. כאן צריך ללמוד שחסרון בכל פרט מעכב את שלמות

המשכן. כפי' **[אור החיים] (לה,ה) שכל הי"ג דברים חובה הם לצורכי המשכן דבר קטן כדבר גדול מעכבין אשר על כן חברים במחברת הוויין,**

[תורה שלמה הערה ג, נא] מפנה ל- [תר"ש תרומה כח סעיף לו] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וגו' אמר ר' יהודה ב"ר

סימון אמר הקב"ה לישראל לא תהיו סבורים שאתם גומלים עלי י"ג דברים שהפרשתם לי כנגד י"ג דברים שעשיתי לכם במצרים ... הוי כנגד י"ג דברים שהפרשתם לי ואני מעלה עליכם שאתם גומלים עלי. בהערה מביא גרסה של ט"ז דברים.

דרך הסבר אחרת למה מרמזות תבניות הטעמים בפסוק זה.

(בושא א) (שמ' ויק' לה,ה) וְהִכַּלְתָּ וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו (ענין א)

או אותה (הלכה א) אלו צמר מהכבש שהוא מהצאן ואחריו **וְיֵשֶׁשׁ** – חוטי פשתן מהצומח שאפשר לטוות אותם כמו חוטי הצמר **וְעֵזִים** – שער עזים שהם מהצאן. לפני כן מתכות, אחרי כן עורות בעלי חיים שלא מהצאן ועצים.

(בושא ב) (שמ' ויק' לה,ה) וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חל (ענין ב) או (הלכה ב)

צבע תכלת מופק מן החלזון שיש בו דעה שהוא דג כשר ויש בו דעה הנתמכת בממצאים מתנורי הפקת תכלת שהוא מדם או נוזל אחר בחלזון ימי, ובתהליך הפקתו יש לחשפו לאור השמש כדי שיתקבל גוון התכלת.

וְאַרְבַּנְתָּ וְתוֹלַעַת שָׁנִי – גם מופקים מבעלי חיים אלא שאין צורך לחשפם לאור השמש בהכנתם, לכן אפשר לומר שלא חל עליהם

הצורך להיחשף לאור השמש בתהליך ההפקה.

שמות ויקהל לה,ז: וְכָל-חֲכָמִים לֵב בְּכֶם יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה ה':

[ריקאנטין] (שמ' ויק' לה,ה) קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לָהּ' כָּל יָדֵיכֶם לָבוּ יְבִיאָהּ אֶת תְּרוּמַת ה' וְהָיָה וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: אמר יְבִיאָהּ בה"א, רמז לכנסת

ישראל הנרמזת באות ה"א, כי בהביאם את התרומה מכוונים לה"א השנייה, זהו **(ירמיה ב,ג) רֵאשִׁית תְּבוּאָתְךָ בה"א**. וזהו **(שמ' ויק' לה,ה)**

וְכָל-חֲכָמִים לֵב בְּכֶם, שיכוונו שם. וכבר פירשתי מלת **לֵב**, כי היא כוללת כל התורה כולה, (אות ב') ד' (מלת) **(ב"ר א,א) בְּרֵאשִׁית**

(ואות) **למ"ד** ד' (דב' זה"ב לך, יב) **לְעֵינֵי פְלִי-שֶׁרְאֵל**, וזהו **(תהלים קמז,ב) וּמִשְׁפָּטֵיכֶם בְּ-לִי-דְעוּם**, ר"ל משפטים ל"ב נתיבות.

(שמ' ויק' לה,ה) וְכָל-חֲכָמִים לֵב בְּכֶם, **(שמ' ויק' לה,ה) וְכָל-חֲכָמִים לֵב** – מקף מקף, כל מקף בורר בין משמעותי המלים שמקף ביניהם.

(שמ' ויק' לה,ה) וְכָל-חֲכָמִים – מקף בורר בן חכם שאין בו המאפיינים הבאים **וּבֵין חֲכָמִים שֵׁשׁ בּוּ הַמַּאפִּינִים הַבָּאִים**. (והברור הוא בין

האפשרויות חכם בתורה המתאנה על כבוד הקב"ה וכבודם של ישראל, ירא ה' אף שאינו בקי באומנות, בקי באומנות)

[ילקוט שמעוני תורה פרישת כי תשא רמז שצא] וכל חכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו ומתאנה על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודו של ישראל כל ימיו ומחמד ומתאוה ומצר לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמח בקרוב ולכינוס

גלויות ורוח הקדש בדבריו [איה השם] בקרבנו את רוח קדשו אותו תלמיד חכם אינו צריך לא חרב ולא רמח ולא חנית ולא כל דבר שיהיה לו שומר אלא הקדוש ברוך הוא משמרו בעצמו ומלאכי השרת עומדים לו סביב וחרבות ביד כולם ומשמרין אותו שנאמר

רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם: ואילו **[העמק דבר]** פ' דאפילו מי שאינו לומד תורה אלא שהוא חכם לב, היינו חכמת יראת ה'

כמש"כ לעיל כ"ח, ג'. אף על גב שלא למד אומנות זו במצרים. זה מתאים עם מה שהבאנו ב- **(שמ' תשא לא,ב) רָאָה קְרָאֲתִי בְשֵׁם [שמות**

רבה (וילנא) תשא פ"מ ס"א] ר' תנחומא בר אבא **(איוב כח,כו) אֲזַן רָאָה וְנִסְפָּרָה תורת ה' היא מחכמת ה', (איוב כח,כח) יִרְאֵת אֲדֹנָי** (סור מרע

ע"פ התורה) **הָיָא (תנאי להשיג) חֲכָמָה של התורה (הָיָא – מונח מרבה חֲכָמָה – סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות להשגת חכמת התורה,**

(שמ' ויק' לה,ה) חֲכָמִים לֵב – מקף כבורר לפי **[ריקאנטין] בן משמעות של לב כמרכז למשהו וּבֵין משמעות ל"ב נתיבות בלמוד התורה, כגון**

ל"ב מדות דר' אלעזר (או אליעזר) בן רבי יוסי הגלילי. ע"פ מקורות שונים בזה: ל"ב נתיבות בפנימיות התורה, ל"ב נתיבות חכמה שבין היתר קשורות להופעת מלים מסוימות ל"ב פעם, ל"ב אותיות מסוימות, ל"ב ענינים רוחניים אותם כיוונו בבנין המשכן, באריגים, בציורים, ברקמות וכד'. ולפי **[מדרש אגדה (בובר)]** כוונות החכם-לב נועדו לבטל מ"ב קרבנות שהקריב בלק בן צפור לקלל את ישראל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: תנ"ך, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעט עם הלך מפרטיה מעט; מסיים: מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות, פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

[תורה שלמה הערה נב] ... ומי שהם בקיאים שהם חכמי לב הם באומנות

(שמ' ויק' לה,י) וְכָל-חֲכָמֵי-לֵב בְּכֶם – אתנח מגביל, שחכמי הלב חייבים להיות יראי ה' ויש עוד הגבלות כמו שהבאנו הבאנו ב-**(שמ' תשא לא,ב) רָאָה קְרָאתִי בְשֵׁם מ- (שמות רבה) (וילנא) תשא פ"מ ס"א**. ועוד מ-**(ש"ר תשא פ"מ ס"ב) ...** אמר לו (הקב"ה למשה) כל אחד ואחד התקנתיו מאותה שעה (של בריאת האדם), וכן בצלאל מאותה שעה התקנתיו (וזה גם שייך בחכמים אחרים),

(מדרש הגדול) (שמ' ויק' לה,י) וְכָל-חֲכָמֵי-לֵב בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ. מלמד שכל אחד ואחד חייב לסעד בעשיית המשכן בגופו ובממונו אחד אנשים ואחד נשים. וכן במקדש דורות. **[תורה שלמה הערה נב]** בספהמ"צ להרמב"ם בסוף מ"ע צה. שמצות בנין בית המקדש אינה מוטלת על כל יחיד כי אם על הצבור כולו, כשיבנה הבית במהרה בימינו תקוים מצות עשה. ומ"ש הרמב"ם לבנות ולסעד "בעצמן" ובמדרש הגדול "בגופו" נראה שזה למדו מהמלים **יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ** שבעצמן ובגופן יעשו (וראה לקמן אות צ).

(שמ' ויק' לה,י) יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ – מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני למודים כמ"ש הרמב"ם (הגברים) **לבנות** (והנשים) לסעד "בעצמן" ובמדרש הגדול "בגופו" נראה שזה למדו מהמלים **יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ** שבעצמן ובגופן יעשו

ברמב"ם יש הוספת מלה: והכל חייבין "לבנות"וע"ז הקשו המפרשים הרי אין בונים ביהמ"ק בלילה, והוה מ"ע שהז"ג (שהזמן גרמא) ונשים פטורות, ובפ"י הר המוריה מתירין דהחיוב על הנשים לסעוד בגופן להביא הדברים הצריכים לבנין כו' ואין זה בכלל מ"ע שהז"ג, דתמיד זמנה. ובמדרש הגדול ליתא כלל המלה "לבנות" ואפילו בלשון הרמב"ם י"ל לבנות קאי על אנשים ולסעד על נשים.

נמצא דברים המעכבים את המקדש אף נשים חייבים. **חכמי-לב** - תרגום יונתן וכל חכמי ליבא דבכון ייתון. ובתרגום ירושלמי השלם וכל חכם ליבא דבכון ייתון (ייעלוין) ובפ המלים **חכמי-לב** ראה תו"ש תשא פ"א פסוק ז, ובאע"ז כאן: ומי שהם בקיאים שהם חכמי לב הם באומנות וכו"ה במו"נ ח"ג פנ"ד ששם חכמה נופל גם על ידיעת המלאכות איזו מלאכה שתהיה.

(שמ' ויק' לה,י) אֵת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה ה' – תביר מרכא טפחא סלוק.

(שמ' ויק' לה,י) אֵת כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה ה' – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב,

(שמ' ויק' לה,י) אֵת – מלת "את" עצמאית מרבה כעין תולדות של **כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה ה'**, אפשר מרמז לכלי גבוי כללים הראשונים (כעין הלמוד מ-בר' א,א,א) את השמים ואת הארץ, כל את מרבה תולדות לשמים (שמש, ירח, כוכבים) תולדות לארץ (המתגלים בחמשה הימים הבאים אחרי היום הראשון).

(שמ' ויק' לה,י) אֵת – תביר מחלק בקבוצת הפרטים, אפשר מרמז לכך שרק הכלים הראשונים נתקדשו במשיחתם בשמן המשחה. כלי הגבוי והכלים לדורות נתקדשו מהשימוש הראשון במ.

שמות ויקהל לה,ט: וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר **לפאתו נגב תימנה קלעי החצר שש משוך מאה באמה:**

(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר – סלוק) טפחא אתנח כתבנית הטעמים של **(דב' וא' וד, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד**:

רמז לקבלת עול מלכות שמים ופי' **[תורת משה] החצר בית שער ליראה**.

[תורת משה] (שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר. הנה בכל מלאכת המשכן נאמר חצר לבסוף, אף על גב דסידר משכן ואח"כ כלי, מ"מ החצר לבסוף, לרמז מה דאחז"ל **[שבת ל"א ע"ב]** וי מאן דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד, פי' שאין לו יראה שהוא עיקר דירה ולומד תורה שהוא שער ליראה פנימית, ע"כ העמידו משכן שהוא הדירה תחלה ורומז **ליראת ה'**, ואח"כ **החצר בית שער ליראה** שהוא התורה, ועוד הארכתה בזה.

(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ – טפחא בתפקיד שנוי שעשיית חצר המשכן ואח"כ המקדש תהיה ביראת ה'

[רמב"ם בית הבחירה ז, א] מצות עשה ליראה מן המקדש שנאמר (וי' קד' טל) וּמִקְדָּשִׁי תִנְרָא, ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שצוה על יראתו.

טעם **אֶת-הַחֲצֵר** – סלוק בתפקיד הגבלה שהעשייה חייבת להיות לשם ה', ואז טעם **(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ** – טפחא בתפקיד כפותח טפח להתאפיין מההגבלה מטעם סלוק ואז **(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ** – טפחא בתפקיד רבוי שתהיה כוונה לשם ה' לכל מקום ומקום

כפי' **[שפתי כהן (ש"ד)] (שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר לַפְּאֵתוֹ נִגְבַּ תִּימְנָה ... מֵאָה בָּאֵמָה (לה,י) עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרִים וְאֲדָנֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת. (לה,יא) וּלְפָאֵת צִפּוֹן מֵאָה בָּאֵמָה עֲמוּדֵיהֶם עֲשָׂרִים וְאֲדָנֵיהֶם עֲשָׂרִים נְחֹשֶׁת. (לה,יא) הפסוק (ט: לה,יא) כולו מיותר שהיה לו לומר וכן לפאת צפון, אבל בא לומר שצריך לעשות לשם כל מקום ומקום.**

[תורה שלמה ויקהל פ"לח הערה ח] מפנה אל **[תורה שלמה תרומה פ"כז סעיף מט, ברייתא דמלאכת המשכן (קירשנר) פ"ה] ...** ומן הקלעים שבדרום ועד האהל עשרים אמות (ט: לפי ההמשך מובן שב-20 אמה כולל את עובי קרשי המשכן) ו(ט: פנים חלל) האהל עשר אמות (ט: ללא הקרשים) ומן (ט: פנים) האהל (ט: בצפון ללא הקרשים) ועד הקלעים שבצפון עשרים אמות הא למדת שרחבה חמשים אמה מן הקלעים שבמזרח עד האהל חמשים והאהל שלשים (ואחת) [אמה] ומן האהל ועד הקלעים שבמערב עשרים אמה הא למדת שארכה מאה אמה שני אורך החצר מאה באמה (שמ' תר' כו יח)

[תו"ש הערה סעיף מט] ... יריעות המשכן והאהל היו מחוץ לקרשים ומכסות עליהם וחלל הבית נמדד שלשים על עשרה. אבל הקלעים היו מבפנים לעמודים וחלל החצר נמדד מן הקלעים עד האהל (וכ"ה דעת בעל מעשה חושב ב"ה והביא דעת התוספות בזבחים ס' ע"א שהכלונסאות היו על הויץ שקבועין בעמורין מבחוץ ועיי"ש שחתר לפרש דבריהם).

(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר – מקף כבורר בין משמע שהקלעים היו מחוץ לעמודים כלפי מחנה ישראל ובין משמע שהקלעים היו כלפי המשכן והעמודים כלפי חוץ. וראה להלן שנלמד מפסק הרמב"ם שהעמודים בחול והקלעים מציינים את הקודש.

(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר לַפְּאֵתוֹ נִגְבַּ תִּימְנָה – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי.

בקריאה ללא פסק **(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר לַפְּאֵתוֹ נִגְבַּ תִּימְנָה** מלת "לפאת" מצטרפת לנאמר אחריה וזה שפוחת בדרום. בקריאה עם פסק **(שמ' ויק' לה,ט) וַיַּעַשׂ אֶת-הַחֲצֵר לַפְּאֵתוֹ** מלת "לפאת" מצטרפת לנאמר לפנייה ללמד שלכתחילה צריך לעשות מחיצות של חול כדי להקים את מחיצות הקודש וכל בנין אחר של קודש, שחמרי ההקמה לא יהיו מוקדשים עד שישלימו את ההקמה כדי למנוע מעילה מהבונים. **[מעשי למלך בית הבחירה ז, כג]** ועוד יפלא ד-**[רמב"ם בפ"ו ממעילה]** כ' דלכן בונין בחול כדי שלא יבוא לידי מעילה ע"י צל או ישיבה

לשיטה שמצרפים אותיות המלוות בטעם מתקבל בכתוב **לַפְּאֵתוֹ נִגְבַּ תִּימְנָה** א-ת-ג-מ = אמנת רמז למרכז א(מ)נת ה' בארץ

טעם **אֶת-הַחֲצֵר** – סלוק בתפקיד הגבלה שלכתחילה הבונים יהיו מבחוץ **[מעשי למלך בית הבחירה ז, כג]** אזמן הבית כשנפל מקצת מחיצות והי' צריכין לתקן הי' בונין קלעים מבחוץ דמבפנים א"א דייהנו בראייתן מן הכתלים שלא נפלו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי; **מקור**: מוציא מפשוט; **מרכא** = מנר, **דביר**, **דביר**, **דביר**, **דביר** – מנר; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' ששעיה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; **דביר תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על ענין או גורע ממנו; **פשוט** – פשוט; **1**; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול**; **3**; **רביע** – 4; **מונח רביע** – 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע.פ.

1.12 שמות ויקהל לה,א (התשפ"ג)

שמות ויקהל לה,ט: ואבני־שֹׁהם ואבני מְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן:

שמות תרומה כה,ז: אבני־שֹׁהם ואבני מְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן:

שמות תצוה כז,כ: וְהַטֹּרֵר הַרְבִּיעִי תַרְשִׁישׁ וְשֹׁהֵם וְיִשְׁפָּה מִשְׁבָּצִים וְתָב יִהְיוּ בְמַלְאוֹתָם:

[רש"י] (שם' תר' כה,ז) **אבני־שֹׁהם** - שתיים הוצרכו שם לצורך האפוד האמור בואתה תצוה (שמות כה יב):

מְלָאִים - על שם שעושיין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא, קרויים אבני מלואים, ומקום המושב קרוי משבצות: **לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן** - **אבני־שֹׁהם** ... **לְאֹפֶד**, **ואבני מְלָאִים** ... **וְלַחֹשֶׁן**, ויחשן ואפוד מפורשים בואתה תצוה, והם מיני תכשיט: [שפת"ח אות ע] שלא תאמר אבני שוהם ואבני מלואים לאפוד וכן לחושן הוצרך רש"י לפרש כן וכתב הרא"ם שאע"פ שהיו אבני שוהם גם בחשן כיון שמלת **מְלָאִים** כוללת כל אבני החשן הנה גם השוהם בכלל ("כ"ב אבני החושן) ואם כן לא אמר אבני שוהם רק בעבור אותם אבני שוהם שבאפוד לבד: אבל לדעת [רמב"ן] הכתוב **אבני־שֹׁהם** מרמז לשתי אבני האפוד וגם לאבן שוהם שבחושן.

[רמב"ן] (שם' תר' כה,ז) ... הוא כדברי אונקלוס שתרגם מרמזן (שם' תצ' כה,כ), והוא שעשו מלמטה מושב כמדת האבן ומוציאין ממנו מזלג שלש השנים שיאחזו את האבן, מלשון חכמים ומפקי ליה ברמצא דפרזלא [גדה סב א], כגון דבוצא ברמצא דפרזלא [בבלי שבת קג א]. וכן יעשו גם היום בכל אבן יקרה בטבעות כדי שתתראה מכל צד ולא יטמן יפיה והדרה בתוך הגומא:

אבל ענין **מְלָאִים** הוא, שתהיינה האבנים אבני שלמות, שנבראו כך, ולא תהיינה אבני גזית שנכרתו ממחצב גדול או שנחצב מהן כלום, כי גם בתולדת ידוע שאין שלמות כחות האבנים היקרות והסגולות שבהן זולתי באבן אשר היא כחלוקי אבנים מן הנחל. ולכך תרגם אונקלוס אשלמותא, כאן תרגם המלוי ללשון שלמות, וכן (שם' ויק' לה,ה) **מְלָא אַתְּם הַכְּמַלְיָב** אשלם, כי איננו דבר שימלא כלי, אבל הוא שלימות, שהיו שלמים בחכמה, וזה טעם (שם' תשא לה,ה) **וּבְחַרְשֶׁת אָבֶן לְמֵלֶאֱת**, שידעו לפתח פתוחי חותם באבנים במלאותם (אבל לא עשו כך באבני החושן):

והנה **באבני האפוד** נאמר (שם' תצ' כה,יא) **מַעֲשֵׂה חֶרֶשׁ אָבֶן פְּתוּחֵי חֶתֶם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאָבִיבִים עַל־שְׁמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, כי היו עושיין חריץ בהם בכתיבת השמות כאשר יעשו חרשי האבן, והנה לא היו במלאותם, אבל באבני החשן כתוב (שם' תצ' כה,יז) **וּמֵלֶאֱת בֹּרַי פְּלֵאֶת אָבֶן**, וכתוב (שם' תצ' כה,כ) **יִהְיוּ בְּמַלְאוֹתָם**, (שם' ויק' לט,יד) **הָאָבִיבִים עַל־שְׁמַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵנָּה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמַתָּם פְּתוּחֵי חֶתֶם אִישׁ**

עַל־שְׁמֹו לְשֵׁנִים עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים: לא מעשה חרש, ולכן לא היה למשה רבינו עצה בהם זולתי בשמיר שהזכירו רבותינו, כמו שאמרו במסכת [בבלי סוטה מח ב] (א) אבנים הללו אין כותבין עליהן בדיו, שנאמר (שם' תצ' כה,כא) **פְּתוּחֵי חֶתֶם**, (ב) ואין מפרשין עליהן באיזמל, שנאמר (שם' תצ' כה,כ) **בְּמַלְאוֹתָם**, (ג) אבל מביא שמיר ומראה להן והן נבקעין מאליהן. (שם' תצ' כה,כב) **בְּמַלְאוֹתָם** לא נאמר אלא באבני החשן:

ולא תחוש למה שהוזכר באגדה [בבלי גיטין סח א] איכא שמיר דאייתי משה לאבני אפוד, שהחשן יקראו לו אפוד בדרך העברה, מפני שהוא מחובר בו, וכתוב נמי הגישה האפוד (ש"א כג ט), ובחשן היו שואלין (ולא באפוד שנושא את החושן). והנה פירוש הכתוב (שם' תר' כה,ז) **אבני־שֹׁהם** שלש, שתיים לאפוד ואחת לחשן, (שם' תר' כה,ז) **ואבני מְלָאִים**, לחשן. ואם היה דעת רבותינו שיהיו גם אבני האפוד מלואים (שלמים בלי שנוי ע"י חרש אבן), מן הכתוב הזה, יהיו לאפוד ולחשן, שניהם, אבני שוהם ואבני מלואים: [רמב"ן] מסכם ומדגיש שלדעת רבותינו אבני האפוד עובדו ע"י חרשי אבן, אבני החושן וביניהם אבן שוהם שבחושן לא עובדו ע"י חרשי אבן.

(שם' תר' כה,ז) **אבני־שֹׁהם** – זקף-גדול בתפקיד שלוש, ע"פ [רמב"ן] (א) שעשו מלמטה מושב כמדת האבן ומוציאין ממנו מזלג שלש השנים שיאחזו את האבן; ו/או (ב) שלש, (ובתפקיד 2 באופן אחד ו-1 באופן אחר) שתיים לאפוד ואחת לחשן, **ואבני מְלָאִים** – טפחא בתפקיד שנוי מעבודת חרשי אבן הרגילה, **מְלָאִים** – אתנח בתפקיד הגבלה. שני הטעמים טפחא אתנח מרמזים לכך שאבני החשן נשארו שלמות ולא עשו בהן שנוי או חריץ ע"י מעשה חרש אבן. אבל בשתי אבני שוהם שבאפוד חרצו.

ההבדל בין הפסוקים **שמות ויקהל לה,ט: ואבני־שֹׁהם ואבני מְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן: שמות תרומה כה,ז: אבני־שֹׁהם ואבני מְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן:** הוא רק בתבנית הטעמים של (שם' ויק' לה,ט) **ואבני־שֹׁהם** – קדמא זקף-קטן במלים מחוברות בטעם מקף

ואילו (שם' תר' כה,ז) **אבני־שֹׁהם** – זקף-גדול במלים מחוברות בטעם מקף. יש דעה שאחד מתפקידי קדמא זקף-קטן במלים מחוברות בטעם מקף או במלה אחת בתבנית טעמים קדמא זקף-קטן הוא שמרמז למספר שלוש. דבר זה מופיע ב-(במ' אה, טו) (ה) **וְאֵלֶּה שְׁמֹות הָאָבִיבִים אֲשֶׁר יַעֲמִדוּ אִתְּכֶם לְרִאשׁוֹן (זקף-גדול) אֲלִיצֹר בְּרִשְׁדִּיאֹר: (ו) לְשִׁמְעוֹן (זקף-גדול) שְׁלֹמִיאֵל בְּרִצְוִי־שִׁדְדִי: (ז) לְיִהוֹנָדָה (זקף-גדול) נַחֲשׁוֹן בְּרִעֲמִינָדָב: (ח) לְיִישָׁשׁוּר (זקף-גדול) נִמְנָאֵל בְּרִצְוִיעֹר: (ט) לְזַבּוּלָה (זקף-גדול) אֲלִיאָב בְּרִחֶלֶן: (י) לְבִנְיָמִן יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם (זקף-גדול) אֲלִישָׁמַע בְּרִעֲמִיהוּד לְמִנְשֵׁה (זקף-גדול) גְּמִלְיָאֵל בְּרִפְדֵּה־צִיר: (יא) לְבִנְיָמִן (זקף-גדול) אֲבִיזֶן בְּרִעֲדֵנִי: (יב) לְדָן (זקף-גדול) אֲחִיעֶזֶר בְּרִעֲמִישִׁדְדִי: (יג) לְאֲשֶׁר (זקף-גדול) פִּגְעִיאֵל בְּרִעֲקָרוֹ: (יד) לְגָד (זקף-גדול) אֶלְסָפַר בְּרִדְעֹנָאֵל: (טו) לְנַפְתָּלִי (זקף-גדול) אֲחִיעֶזֶר בְּרִעֲזִיבֹן:**

[חזקוני] (שם' תר' כה,ז) **אבני־שֹׁהם** ... **לְאֹפֶד**, **ואבני מְלָאִים** ... **וְלַחֹשֶׁן** דוגמא (תה' קיגה) **מִי פֶה' אֶלְהִינוּ הַמְּגִבִּיתִי לְשָׁבֶת:**

(ו) **הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאשׁוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:** [הדר זקנים] (שם' תר' כה,ז) כי האי גוונא יש בתהלים (תה' קיגה) **הַמְּגִבִּיתִי לְשָׁבֶת (ו)** **הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאשׁוֹת** ואין השפלה שייכא **בְּשָׁמַיִם** אלא **בְּשָׁמַיִם** קאי **הַמְּגִבִּיתִי לְשָׁבֶת**. ו-ו) **הַמְּשִׁפִּילִי קאי וּבְאָרֶץ לְרֵאשׁוֹת**. היינו **הַמְּגִבִּיתִי לְשָׁבֶת** ... **בְּשָׁמַיִם**, **הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאשׁוֹת** ... **וּבְאָרֶץ**. עתה נחזור אל (שם' ויק' לה,ט) **ואבני־שֹׁהם** – קדמא זקף-קטן במלה אחת בתפקיד מדה ל"א מל"ב מדות "מוקדם והוא מאוחר בענין" הכתוב המוקדם **ואבני־שֹׁהם** קשור לכתוב המאוחר **לְאֹפֶד** בלבד, והכתוב **ואבני מְלָאִים** קשור לכתוב המאוחר **וְלַחֹשֶׁן**

לענ"ד ב- [זוהר ב פר' בא דף לז,א] [פירוש הסולם לזוהר שמות פר' בא מאמר ויהי בחצי הלילה אות קה] העוסק ב-(תה' קיגה) **מִי פֶה' אֶלְהִינוּ הַמְּגִבִּיתִי לְשָׁבֶת:** (ו) **הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאשׁוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:** יש רמז "מהמוקדם והוא מאוחר בענין" אל ענין של "שלוש"

פתח ר"ש וכו': פתח ר' שמעון ואמר. (תה' קיגה) **מִי פֶה' אֶלְהִינוּ הַמְּגִבִּיתִי לְשָׁבֶת:** (ו) **הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאשׁוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ:** פירושו, (תה' קיגה) **מִי פֶה' אֶלְהִינוּ**, (קדמא זקף-קטן **ואבני־שֹׁהם** המוקדם הפותח בפעולה שלהלן) שהוא ז"א (זעיר אנפין), העולה ומתעטר להתישב בכתר עליון הק', שהוא בינה, שהארתו מעל כל האורות המאירים והכתרים והעטרות. כי כל המוחין שבעולמות, מן הבינה הם נמשכים. (ו) **הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאשׁוֹת**, היורד בספירותיו מכתר לכתר, דהיינו מקו ימין דבינה לימין של עצמו. מנור לנור, מקו שמאל דבינה לשמאל של עצמו. מהארה להארה, מקו אמצעי דבינה לקו אמצעי של עצמו. ממאור למאור ממלכות דבינה למלכות של עצמו. להשגיח בעליונים בשמים ובתחתונים בארץ. ז"ש, (תה' יד,ב) ה' **מְשִׁמֵּם הַשָּׁמַיִם עַל־בְּנֵי־אֲדָמָה לְרֵאשׁוֹת הַגֹּשׁ מִשְׁפִּיל דָרַשׁ אֶת־אֲלֹהִים:**

פירושו. הכתוב מדבר בהשגות המוחין של ז"א. ונודע שמתחילה עולה ז"א למ"ן אל הבינה, ומכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל דבינה

